STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU BOLESŁAWIECKIEGO W LATACH 2016 – 2026

Bolesławiec

październik, 2016 r.

Opracowanie: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu

SPIS TREŚCI

WSTĘP…… **3**

ROZDZIAŁ I STRUKTURA STRATEGII …… **4**
1.1. Sposób konstruowania strategii i jej struktura…….. …… **4**
1.2. Podstawy prawne strategii …….... **5**
1.3. Zgodność strategii z innymi dokumentami strategicznymi……..... **6**

ROZDZIAŁ II DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ POWIATU BOLESŁAWIECKIEGO ……... **10**

2.1. Charakterystyka Powiatu Bolesławieckiego ……..……..… **10**
2.2. Sytuacja demograficzna ……..…….. **13**
2.3. Ochrona zdrowia ……..…….. **16**
2.4. Edukacja, kultura i sport ……..….. **21**
2.5. Bezpieczeństwo publiczne ……..……...… **37**
2.6. Rynek pracy i bezrobocie ……..…..… **43**
2.7. Pomoc społeczna ……..…….. **52**
2.8. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i interwencja kryzysowa……...… **65**
2.9. Osoby niepełnosprawne w Powiecie Bolesławieckim ……..….. **80**

ROZDZIAŁ III OCENA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE BOLESŁAWIECKIM…… **90**

ROZDZIAŁ IV KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA ISTOTNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU BOLESŁAWIECKIEGO……... **91**

4.1. Analiza strategiczna mocnych i słabych stron powiatowego systemu pomocy społecznej, szans i zagrożeń przy wykorzystaniu analizy SWOT……. **91**
4.2. Misja Strategii, struktura celów i działań strategicznych w zakresie pomocy społecznej w Powiecie Bolesławieckim…… **93**

ROZDZIAŁ V ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII ……..…… 109
5.1. Zasady wdrażania i monitorowania strategii ……..…….. **109**
5.2. Źródła finansowania działań zaplanowanych w strategii ……..… **109**

ZAKOŃCZENIE…….. 110

Wstęp

Rozwiązywanie istotnych problemów społecznych mieszkańców powiatu jest jednym z najważniejszych zadań samorządu powiatowego w zakresie polityki społecznej.
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bolesławieckiego w latach 2016 – 2026 jest dokumentem określającym długoterminowy program działań Powiatu zmierzający do poprawy warunków życia jego mieszkańców. Dotyczy w szczególności tych osób, które zagrożone są marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do ich integracji ze społecznością lokalną.

Niewystarczające środki finansowe przeznaczone zarówno ze strony Państwa jak i Samorządów przy jednoczesnym wzroście niezaspakajanych potrzeb społecznych, zmuszają do poszukiwania bardziej efektywnych rozwiązań w zakresie wsparcia osób i rodzin.
W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bolesławieckiego w latach 2016 – 2026 zapisano działania, które są kontynuacją działań strategicznych z lat poprzednich, jak również nowe działania wynikające z aktualnej diagnozy potrzeb i problemów społecznych.

Obszerną część Strategii stanowi diagnoza sytuacji społecznej, która została skonstruowana na podstawie określenia stanu aktualnych problemów społecznych występujących w Powiecie. Jest wypadkową potrzeb i oczekiwań mieszkańców sporządzoną przez grono specjalistów z wielu obszarów działalności społecznej i na rzecz różnorodnej grupy odbiorców. Z diagnozy wynikają najważniejsze obszary problemów społecznych.

Najważniejsze kwestie społeczne zidentyfikowano za pomocą narzędzia, jakim była analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnej polityki społecznej (SWOT).

Ponadto Strategia zawiera misję oraz cele i kierunki działań, które stanowią podstawę rozwiązywania najważniejszych problemów społecznych oraz służą podnoszeniu jakości poziomu życia mieszkańców Powiatu.

Sformułowane cele szczegółowe w Strategii posłużą do tworzenia programów, które będą realizowane na terenie Powiatu. Planuje się, że przyczynią się one do zaspokojenia różnorodnych potrzeb, dążeń, aspiracji i oczekiwań zarówno pojedynczych ludzi jak i grup.

Strategia jest dokumentem programowym dla samorządu, ukierunkowanego na stworzenie nowoczesnych form rozwiązywania problemów społecznych oraz wspieranie przedsięwzięć instytucji, organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i osób. Dokument ten stanowić będzie podstawę efektywnego zarządzania działaniami z zakresu polityki społecznej.

Po okresie realizacji Strategii Rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Bolesławieckim na lata 2008 – 2015, w aktualnej Strategii na lata 2016 – 2026 wytyczone zostaną nowe kierunki i zadania służące niwelowaniu niepokojących zjawisk społecznych występujących w Powiecie Bolesławieckim.

ROZDZIAŁ I STRUKTURA STRATEGII.

1.1. Sposób konstruowania strategii i jej struktura.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bolesławieckiego w latach 2016-2026 została opracowana przez Zespół do spraw sporządzania Strategii powołany Zarządzeniem Kierownika PCPR w Bolesławcu.

W procesie tworzenia Strategii uczestniczyli również przedstawiciele środowisk związanych z pomocą społeczną oraz samorządami gminnymi. Zespół ds. sporządzania Strategii pracował podczas kolejnych spotkań warsztatowych w trakcie których:

- przeprowadzono diagnozę problemów społecznych w Powiecie Bolesławieckim w oparciu o analizę danych ze sprawozdań z udzielonych świadczeń pomocy społecznej w 2015 r. przez ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu bolesławieckiego oraz analizę ankiety dotyczącej sytuacji społecznej osób i rodzin, skierowanych do ośrodków pomocy społecznej i organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych;
- opracowano analizę strategiczną SWOT;
- określono strukturę celów strategicznych oraz ustalono wykaz konkretnych zadań i sposobów ich realizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bolesławieckiego w latach 2016-2026 złożona jest z trzech zasadniczych części, tj. wprowadzającej diagnostyczno- analitycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informację na temat uwarunkowań prawnych mających wpływ na treść i realizację Strategii oraz opis istniejących dokumentów strategicznych w zakresie polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, wojewódzkim i powiatowym.

Część diagnostyczno-analityczna zawiera ogólną charakterystykę Powiatu Bolesławieckiego, diagnozę sytuacji społecznej powiatu oraz diagnozę problemów społecznych w Powiecie Bolesławieckim.

Diagnoza problemów społecznych została sporządzona w oparciu o dane:

- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu;
- Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Bolesławcu,
- Komendy Powiatowej Policji w Bolesławcu,
- Organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej lub na rzecz osób niepełnosprawnych,
- Referatu Spraw Obywatelskich, Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Bolesławcu,
- Wydziału Edukacji i Promocji Powiatu Bolesławieckiego,
- Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bolesławcu.

W części programowej Strategii przedstawiano podstawowe założenia polityki społecznej Powiatu na najbliższe dziesięć lat. Są one ujęte w formie celów strategicznych, planowanych

zadań i sposobów ich realizacji. Wskazano przy tym także podmioty realizujące Strategię oraz źródła jej finansowania.

1.2. Podstawy prawne strategii.

Obowiązek opracowania powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art.19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 r. , poz.163 z późn. zm.), w którym w ramach zadań własnych powiatu przewiduje opracowanie i realizację powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Zgodnie z art.16 b ust.2 ww. Ustawy strategia zawiera w szczególności:

1) diagnozę sytuacji społecznej;
2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3) określenie:
   a) celów strategicznych projektowanych zmian,
   b) kierunków niezbędnych działań,
   c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
   d) wskaźników realizacji działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bolesławieckiego w latach 2016-2026 jest zgodna z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej, dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym, co umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Na treść i realizację powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają wpływ również inne akty prawne. Należą do nich m.in.:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r., poz. 930).
2. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1045 ze. zm.).
3. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r., poz. 575).
4. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 195).
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz.1390).

6. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1406).

7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 r. poz. 1916).

8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomani (Dz. U. z 2015 r., poz. 875).

9. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r., poz. 149 ze zm.).

10. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1567).

11. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777).

12. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 114 ze zm.).

13. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r. poz. 583)

14. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 23).

15. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r., poz. 2156).

16. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 581).

1.3. Zgodność celów strategii z innymi dokumentami strategicznymi.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bolesławieckim w latach 2016-2026 jest spójna z następującymi dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej, przygotowanych na poziomie europejskim, wojewódzkim i Powiatu Bolesławieckiego.

Dokumenty strategiczne Unii Europejskiej:

1. **„Europa 2020”- Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu**.

„Europa 2020’’ stanowi kontynuację Strategii Lizbońskiej z lat 2000-2010 Celem strategii „Europa 2020” jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie:

- inteligentny − dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje;
- zrównoważony − dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej;
- sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa. Strategia koncentruje się na pięciu dalekosiężnych celach w dziedzinie zatrudnienia, innowacyjności, edukacji, walki z ubóstwem oraz w zakresie klimatu i energii.

Podstawowymi instrumentami do realizacji celów strategicznych i priorytetów ww. strategii przygotowano projekty, z których kluczowymi dla polityki społecznej są:

- „Mobilna Młodzież";
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia"
- „Europejski program walki z ubóstwem"

2. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) został zatwierdzony przez Komisję Europejską 17 grudnia 2014 r. PO WER jest programem, który z jednej strony odpowiada na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia, z drugiej zaś oferuje wsparcie bezpośrednie w obszarach, których wsparcie z poziomu krajowego jest uzasadnione obiektywnymi przesłankami. W programie, oprócz środków EFS dostępne będą także środki „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych''. Ponadto w PO WER wspierane są innowacje społeczne, projekty mobilności międzynarodowej i współpraca ponadnarodowa, a także wsparcie szkolnictwa wyższego. Wsparcie programu jest komplementarne do działań realizowanych na poziomie regionalnym. Priorytety PO WER to :

1. Osoby młode na rynku pracy.
2. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji.
3. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju.
4. Wsparcie dla obszaru zdrowia.
5. Pomoc techniczna.

Alokacja na lata 2014-2020, za realizację której w ramach PO WER odpowiada Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, wynosi ok. 469 mln euro.

Dokumenty strategiczne Województwa:

1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, uchwalona w dniu 28 lutego 2013 r. jest najważniejszym dokumentem strategicznym regionu, wytyczającym cele i kierunki rozwoju Dolnego Śląska na najbliższe lata. W powiązaniu z krajowymi oraz europejskimi

dokumentami strategicznymi, ujmuje całość spraw wpływających na kształtowanie sytuacji społeczno-gospodarczej regionu.
Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 wyznacza cele strategiczne, priorytety rozwoju oraz określa kierunki działań w ramach poszczególnych priorytetów. Realizowanie wyznaczonych zadań w ramach definiowanych kierunków działań będzie służyć przełamywaniu strukturalnych problemów gospodarczych, społecznych oraz podnoszeniu konkurencyjności regionu. W Strategii została określona wizja rozwoju Województwa Dolnośląskiego: „Dolny Śląsk dobrym miejscem do życia". Wyznaczono osiem głównych obszarów strategicznych rozwoju 9 województwa. W obszarach strategicznych zdefiniowano cele strategiczne. W obrębie celów strategicznych zostały określone priorytety rozwoju, a w poszczególnych priorytetach wyznaczone zostały kierunki działań oraz zadania jakie będą realizowane, aby zostały osiągnięte zamierzone cele.

Obszarami strategicznymi są:
1. Gospodarka regionu.
2. Infrastruktura techniczna.
3. Obszary wiejskie i rolnictwo.
4. Ochrona środowiska.
5. Kapitał społeczny.
6. Współpraca międzynarodowa.
7. Ochrona zdrowia.
8. Zabezpieczenie społeczne.

2. Wojewódzki program na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Podstawowym założeniem programu jest łagodzenie skutków niepełnosprawności poprzez nieustanne dążenie do wyrównywania szans osób niepełnosprawnych w stosunku do pełnosprawnych, rehabilitację społeczną i zawodową niepełnosprawnych, adaptację środowiska do potrzeb tych osób. Zwiększenie dostępności do usług medycznych, a także wyczulanie społeczeństwa na problemy niepełnosprawnych. Beneficjentami realizacji programu są osoby niepełnosprawne, ich rodziny i opiekunowie, instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych oraz organizacje pozarządowe.

3. Wieloletni Regionalny Plan Działań na Rzecz Promocji i Upowszechniania Ekonomii Społecznej oraz Rozwoju Sektora Ekonomii Społecznej i jej otoczenia w województwie dolnośląskim (2012-2020)

Dokument ten ujmuje problematykę sektora ekonomii społecznej jako istotny element rozwoju Województwa. Celem programu jest stworzenie rozwiązań umożliwiających pomoc i działania zapobiegające izolacji i marginalizacji mieszkańców województwa znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, jak również pobudzanie aktywności społecznej. Program jest

dokumentem wyznaczającym główne kierunki działania Samorządu Województwa Dolnośląskiego w tym obszarze.

Dokumenty strategiczne Powiatu:

1. **Strategia Rozwoju Powiatu Bolesławieckiego.**

Strategia rozwoju Powiatu Bolesławieckiego określa cele i kierunki rozwoju Powiatu w przyszłości, zapewniające optymalne zaspokojenie zbiorowych potrzeb subregionalnej społeczności.

2. **Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016-2020.**

Celem Powiatowego Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych jest zapewnienie i popieranie skutecznych działań w zakresie zapobiegania niepełnosprawności, łagodzenia jej skutków, rehabilitacji , a także realizacja zadań zmierzających do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

3. **Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Bolesławieckim na lata 2016-2012.**

Powyższy Program ma na celu wytyczenie kierunków działań w obszarze przeciwdziałania problemowi przemocy w rodzinie na terenie powiatu bolesławieckiego, poprzez podejmowanie działań diagnozujących, informacyjnych, edukacyjnych, interwencyjnych, wspierająco-terapeutycznych, korekcyjno-edukacyjnych.

4. **Powiatowy Program Rozwoju Pieczy zastępczej w Powiecie Bolesławieckim na lata 2015 -2017.**

Celem Programu jest rozbudowanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej, zapewniającej każdemu dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodziców, stabilne i bezpieczne środowisko wychowawcze. Działania określone w Programie są kontynuacją podejmowanych działań w obszarze wsparcia dziecka i rodziny w Powiecie Bolesławieckim.

ROZDZIAŁ II DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ POWIATU BOLESŁAWIECKIEGO.

2.1. Charakterystyka Powiatu Bolesławieckiego.

Powiat Bolesławiecki położony jest w południowo – zachodniej części Polski, w województwie dolnośląskim, w pobliżu granic Polski z Niemcami oraz z Czechami.

Powierzchnia Powiatu Bolesławieckiego liczy **1 304 km^2** i zamieszkuje go **90 322** mieszkańców (Dane z 2015 r., uzyskane z Głównego Urzędu Statystycznego). Powiat należy do rejonów województwa dolnośląskiego o najwyższym poziomie leśnictwa – 58,9 % ogólnej powierzchni, wobec 29,7% w skali województwa. Największym kompleksem leśnym jest część Borów Dolnośląskich składający się wyłącznie z drzewostanów sosnowych. Bogactwem terenu Powiatu Bolesławieckiego są złoża: gliny ceramicznej, kaolinu, gipsu, piaskowca, anhydrytu i wapnia. Część z nich służy do wyrobu ceramiki szlachetnej, z której tak bardzo znany jest Bolesławiec, zarównow Polsce, jak również w świecie.

W strukturze gospodarczej wielu miejscowości Powiatu znaczną rolę odgrywa działalność produkcyjna i budowlana. Aktywność w tym zakresie związana jest ściśle z występowaniem złóż mineralnych.

Malownicze położenie, ciekawa historia, liczne zabytki a także rozwinięta baza turystyczna: hotele, pensjonaty, restauracje, gospodarstwa agroturystyczne, przyczyniają się do atrakcyjności Powiatu Bolesławieckiego.

Tabela 1. *Gminy wchodzące w skład Powiatu Bolesławieckiego*

Lp.	Nazwa Gminy
1.	Gmina Miejska Bolesławiec
2.	Gmina Wiejska Bolesławiec
3.	Miasto i Gmina Nowogrodziec
4.	Gmina Warta Bolesławiecka
5.	Gmina Osiecznica
6.	Gmina Gromadka

Opracowanie: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu.

MIASTO BOLESŁAWIEC

Prezydent: Piotr Roman
Przewodniczący Rady Miasta: Jarosław Kowalski
Urząd Miasta
Rynek 41, 59-700 Bolesławiec
www.boleslawiec.eu
e-mail: umboleslawiec@um.boleslawiec.pl
tel. 75 645 64 00, 075 645 64 01, fax 75 645 64 02

GMINA BOLESŁAWIEC

Wójt Gminy: Andrzej Dutkowski
Przewodniczący Rady Gminy: Bogusław Ireneusz Uziej
Urząd Gminy Bolesławiec
ul. Teatralna 1a, 59-700 Bolesławiec
www.gminaboleslawiec.pl
e-mail: urzadgminy@gminaboleslawiec.pl
tel. 75 732 32 21 do 23, fax 75 735 17 83

GMINA NOWOGRODZIEC

Burmistrz: Robert Relich
Przewodnicząca Rady Miejskiej: Antonina Szelechowicz
Urząd Miejski Nowogrodziec
Rynek 1, 59-730 Nowogrodziec
www.nowogrodziec.pl
e-mail:urzad@nowogrodziec.pl
tel. 75 738 0660, fax 075 731 64 16

GMINA WARTA BOLESŁAWIECKA

Wójt Gminy: Mirosław Haniszewski
Przewodniczący Rady Gminy: Adam Maksymczyk
Urząd Gminy
Warta Bolesławiecka 40c, 59-720 Raciborowice Górne
www.wartabol.pl
e-mail: urzad@wartabol.pl
tel. 75 738 95 73, 075 738 95 92, fax 75 738 95 23

GMINA OSIECZNICA

Wójt Gminy: Waldemar Nalazek
Przewodniczący Rady Gminy: Piotr Koza
Urząd Gminy
ul. Lubańska 43, 59-724 Osiecznica
www.osiecznica.ug.gov.pl
e-mail: info@osiecznica.ug.gov.pl
tel. 75 731 21 07, 075 731 21 11, fax 075 731 21 48

GMINA GROMADKA

Wójt Gminy: Dariusz Pawliszczy
Przewodniczący Rady Gminy: Krzysztof Król
Urząd Gminy Gromadka
ul. gen. Wł. Sikorskiego 9, 59-706 Gromadka
www.gromadka.pl e-mail: gmina@gromadka.pl
tel. 75 738 24 52 - 53, fax 75 738 2472

2.2. Sytuacja demograficzna.

Powiat w statystyce

Wykres nr 1 Liczba mieszkańców Powiatu Bolesławieckiego w latach 2008-2015 r.

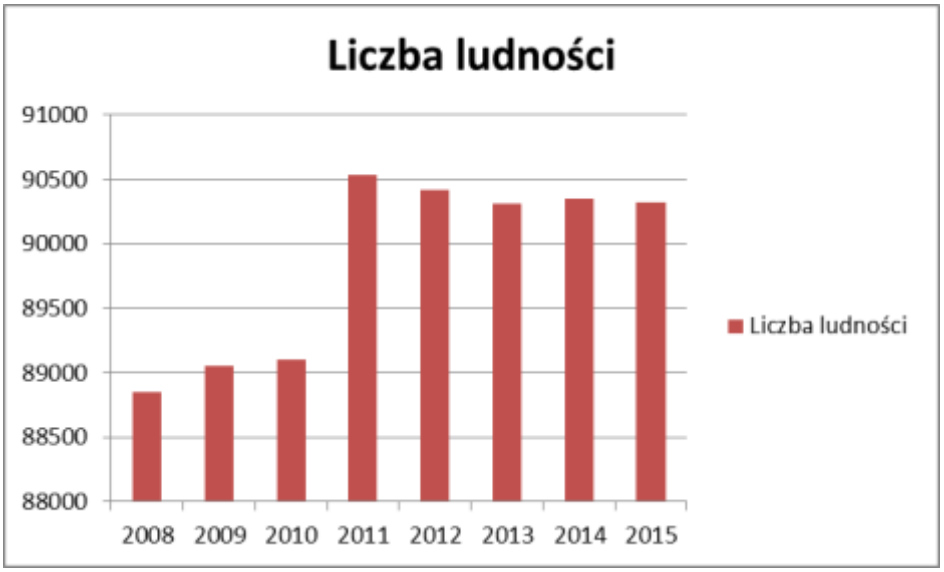

Analiza danych statystycznych jednoznacznie wykazuje, że liczba mieszkańców Powiatu Bolesławieckiego w 2015 r. znacząco wzrosła w stosunku do 2008 roku, co świadczy o atrakcyjności gospodarczej regionu. Porównując zapisy w latach 2008-2011 r., widać wyraźnie tendencję wzrostową. W 2008 r. na terenie Powiatu zamieszkiwało 88.848 mieszkańców, a w 2011 r. GUS podaje już liczbę 90 528, jednakże w latach 2011-2015 r. liczba mieszkańców Powiatu Bolesławieckiego minimalnie spadła, osiągając w roku 2015 r. liczbę 90.322. W latach 2008-2015 liczba mieszkańców wzrosła o 1,66 %. Wzrost liczby mieszkańców zapewne cieszy, jednak daje dużo do myślenia w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej, dbającej zarówno o interesy najmłodszych jak i seniorów. Biorąc pod uwagę powyższe, istnieje potrzeba rozbudowy infrastruktury stanowiącej zabezpieczenie miejsc w żłobkach, przedszkolach, szkołach dla dzieci i młodzieży oraz rozwoju form opieki

instytucjonalnej dla osób starszych i niepełnosprawnych (usług opiekuńczych zarówno w miejscu zamieszkania tych osób jak też w placówkach pobytu o charakterze dziennym i długoterminowym).

Tabela 2 Liczba ludności i gęstość zaludnienia z podziałem na płeć w poszczególnych gminach w 2015 r.

Gmina	Kobiety	Mężczyźni	Razem	Gęstość zaludnienia na 1km²
Miasto Bolesławiec	**20 828**	**18 584**	**39 412**	**1 674**
Gmina Bolesławiec	**7 092**	**7 025**	**14 117**	**49**
Nowogrodziec	**7 730**	**7 509**	**15 239**	**87**
Warta Bolesławiecka	**4 267**	**4 252**	**8 519**	**77**
Osiecznica	**3 753**	**3 813**	**7 566**	**17**
Gromadka	**2 732**	**2 737**	**5 469**	**20**
Suma	**46 402**	**43 920**	**90 322**	

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Największą reprezentację mieszkańców odnotowuje Miasto Bolesławiec, w której mieszka 39.412 osób. Natomiast najmniej osób zamieszkuje Gminę Gromadka, tj. 5469 osób. Liczba mieszkańców Powiatu Bolesławieckiego w roku 2015 r. wynosiła 90 322, z czego kobiety stanowią 51,4% a mężczyźni 48,6 % ogółu mieszkańców Powiatu Bolesławieckiego.

Diagram nr 1 Liczba ludności wg poziomu wykształcenia w Powiecie Bolesławieckim w 2015r.

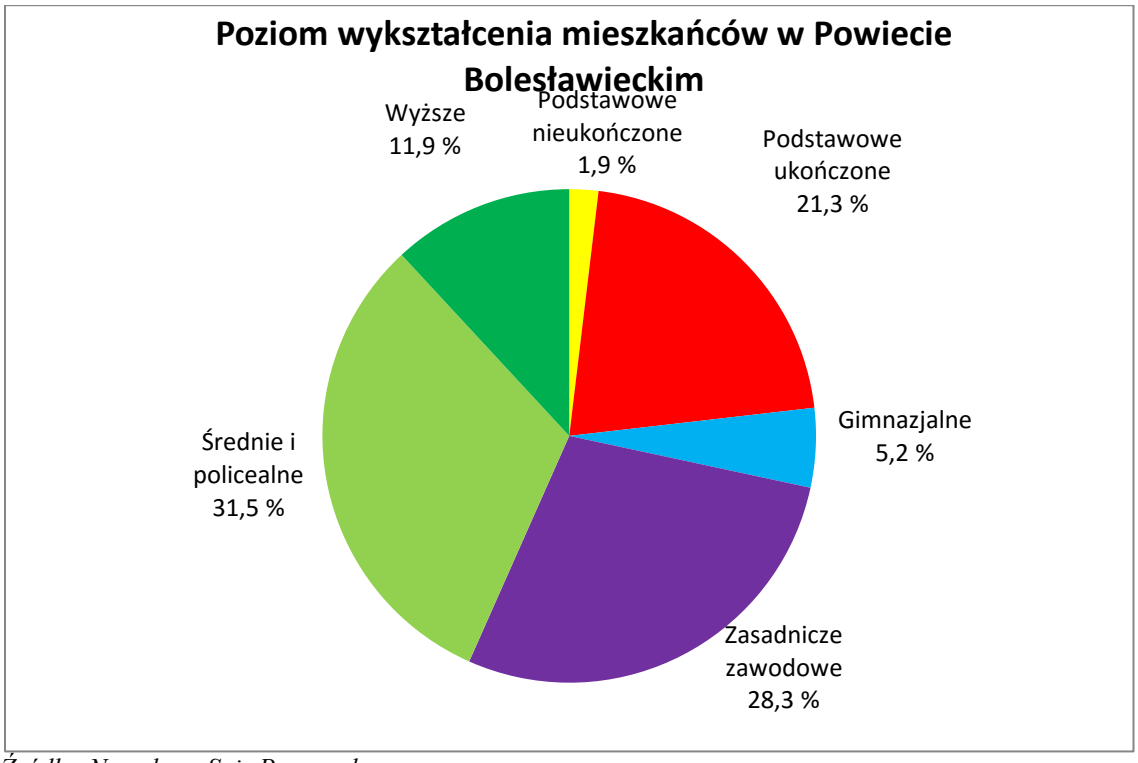

Źródło: Narodowy Spis Powszechny .

Narodowy Spis Powszechny informuje, że w roku 2015 r. najwięcej mieszkańców Powiatu posiadało wykształcenie średnie i policealne, tj. 31,5 %, a najmniejszą grupę społeczną stanowiły osoby z wykształceniem niepełnym podstawowym, tj. 1,9 %. Warto podkreślić, że 11,9 % ogółu mieszkańców posiada wykształcenie wyższe. Sporą grupę stanowią mieszkańcy z wykształceniem podstawowym, tj. 21,3%, co może być wyjaśnione rolniczą działalnością regionu.

Tabela nr 3 Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w poszczególnych gminach w 2014 roku (brak danych GUS za rok 2015).

Gmina	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym
Miasto Bolesławiec	**12,9 %**	**69,4 %**	**17,7 %**
Gmina Bolesławiec	**16,1 %**	**73,5 %**	**10,4 %**
Nowogrodziec	**16,4 %**	**71,8 %**	**11,8 %**
Warta Bolesławiecka	**16,4 %**	**72,0 %**	**11,6 %**
Osiecznica	**18,6 %**	**71,2 %**	**10,2 %**
Gromadka	**14,4 %**	**72,8 %**	**12,9 %**

Źródło: Główny Urząd Statystyczny .

Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 70,9 % ogółu mieszkańców Powiatu Bolesławieckiego, a poprodukcyjnym 14,2 %. Natomiast ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 14,9 %. Dane jednoznacznie wykazują, że większość mieszkańców na terenie Powiatu jest w wieku aktywności zawodowej.

Tabela nr 4 Struktura budżetu Powiatu Bolesławieckiego(stan na rok 2015 rok).

Wyszczególnienie	Wartości	Wskaźnik %
Dochód budżetu powiatu ogółem (w złotych)	**79 570 677,25 zł**	
Wydatki budżetu powiatu (w złotych) ogółem w tym na:	**74 568 547,61 zł**	
Oświatę i wychowanie	**29 097 264,34 zł**	**39,0 %**
Transport i łączność	**10 670 936,49 zł**	**14,3 %**
Administrację publiczną	**10 287 916,27 zł**	**14,3 %**
Edukacyjna opieka wychowawcza	**6 036 944,66 zł**	**8,1 %**
Pomoc społeczna	**4 936 340,71 zł**	**6,6 %**
Bezpieczeństwo publiczne	**4 421 459,16 zł**	**5,9 %**

i ochrona przeciwpożarowa		
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	**2 378 133,52 zł**	**3,2 %**
Kultura fizyczna i sport	**2 010 556,05 zł**	**2,7 %**
Ochrona zdrowia	**1 823 598,35 zł**	**2,4 %**
Działalność usługowa	**1 757 374,76 zł**	**2,4 %**
Pozostałe wydatki	**1 148 023,30 zł**	**1,5 %**

Źródło: Uchwała Nr 140/16 Zarządu Powiatu Bolesławieckiego z dnia 11 marca 2016 r.

2.3. Ochrona zdrowia

System ochrony zdrowia w Powiecie Bolesławieckim oparty jest na publicznych oraz niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej.

Na terenie Powiatu Bolesławieckiego podstawową opiekę zdrowotną zapewniają następujące placówki:

Tabela nr 5. Wykaz placówek opieki zdrowotnej na terenie Powiatu Bolesławieckiego.

Lp.	Nazwa zakładu opieki zdrowotnej	Adres
1.	Grupowa Praktyka Lekarsko-Pielęgniarsko „Rudzińscy”	59-700 Bolesławiec, ul. Mickiewicza 3
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Osiedlowa.	59-700 Bolesławiec, ul. Gałczyńskiego 18
3.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „FONS VITAE” spółka cywilna – Andrzej Żuk, Barbara Forys, Beata Szylin, Jarosław Narecki.	59-700 Bolesławiec, ul. Karola Miarki 29
4.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska „Twój Lekarz”.	59-700 Bolesławiec, ul. Staszica 27
5.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego Lek. med. Franciszek Hertman.	59-700 Bolesławiec, ul. Starzyńskiego 6d
6.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego Lek. med. Elżbieta Rybińska – Skóra.	59-700 Bolesławiec, ul. Starzyńskiego 6d
7.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Ogólna – „DR CARACHOW”.	59-700 Bolesławiec, ul. Karola Miarki 10
8.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Lekarz Domowy” Krzysztof Pieszko, Elżbieta Cieśla, Ludmiła Szymańska s.c.	59-700 Bolesławiec, ul. Zgorzelecka 12
9.	Centrum Specjalistyczne Biomed Borowscy POZ	59-700 Bolesławiec ul. K. Paryskiej 14

10.	Centrum medyczne „Stomadent”	59-700 Bolesławiec ul. Dolne młyny 21 a
11.	Medicor s.c. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej	59-700 Bolesławiec, ul. 1 Maja 13
12.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Podstawowo – Specjalistyczna Przychodnia Lekarza „CHUMED” Janusz i Anna Chudyba Spółka Cywilna.	59-720 Warta Bolesławiecka, Warta Bolesławiecka 40 d
13.	Przychodnia LEKMED	59-720 Raciborowice, Raciborowice Górne 194
14.	Ośrodek Zdrowia w Warcie Bolesławieckiej.	59-720 Raciborowice, Warta Bolesławiecka 29 a/2
15.	Praktyka Lekarza Rodzinnego Jarosław Trojnar.	59-720 Raciborowice, Tomaszów Bolesławiecki 143h/4
16.	Punkt Lekarski w Iwinach.	59-720 Raciborowice, Osiedle II Nr.15 – Iwiny
17.	Gminny Ośrodek Zdrowia w Gromadce.	59-706 Gromadka, ul. Szkolna 18a.
18.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nowogrodźcu	59-730 Nowogrodziec, ul. Asnyka 55
19.	Wiejski Ośrodek Zdrowia w Wykrotach	59-730 Nowogrodziec, ul. Pocztowa 10, Wykroty
20.	Punkt Lekarski w Gierałtowie	59-730 Nowogrodziec, Gierałtów 37
21.	Wiejski Ośrodek Zdrowia w Zebrzydowej	59-730 Nowogrodziec, Zebrzydowa 130
22.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „SKOMED”	59-724 Osiecznica, ul. Zacisze 1
23.	105. Kresowy Szpital Wojskowy z Przychodnią SP ZOZ Osiecznica	59-724 Osiecznica ul. Piaskowa 1a
24.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kliczkowie	59-724 Osiecznica Kliczków 38
25.	Punkt Lekarski w Parowej	59-724- Osiecznica, Parowa 100
26.	105. Kresowy Szpital Wojskowy z Przychodnią SP ZOZ Świętoszów	59-724 Osiecznica, Świętoszów ul. Szkolna 13

Aktualnie świadczenia z zakresu specjalistycznej ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w Powiecie Bolesławieckim realizowane są przez poradnie specjalistyczne będące

w strukturze Zespołu Opieki Zdrowotnej w Bolesławcu oraz przez niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.

W strukturze Zespołu Opieki Zdrowotnej w Bolesławcu znajdują się następujące poradnie specjalistyczne:

1. Poradnia Diabetologiczna,
2. Poradnia Chorób Zakaźnych,
3. Poradnia Ginekologiczno-Położnicza,
4. Poradnia Neonatologiczna,
5. Poradnia Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej,
6. Poradnia Chirurgii Ogólnej,
7. Poradnia Urologiczna,
8. Poradnia Onkologiczna i Chemioterapii
9. Poradnia Otolaryngologiczna,

W ramach niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej świadczenia specjalistyczne udzielane są w poradniach: ginekologiczno- położniczej, endokrynologicznej, pulmonologicznej, neurologicznej, psychiatrycznej, okulistycznej, gruźlicy i chorób płuc, dermatologicznej, otolaryngologicznej, reumatologicznej, internistycznej, chirurgicznej, ortopedycznej, rehabilitacyjnej, laryngologicznej, poradni zdrowia psychicznego, poradni terapii uzależnień.

Szpital Powiatowy w Bolesławcu, zapewnia właściwy dostęp do świadczeń zdrowotnych w postaci hospitalizacji, dysponuje 178 łóżkami (w tym 12 łóżek noworodkowych) z następującymi oddziałami: Oddział Chorób Wewnętrznych z Pododdziałem Neurologicznym, Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Oddział Chorób Zakaźnych, Oddział Dziecięcy, Oddział Ginekologiczno-Położniczy, Oddział Neonatologiczny, Oddział Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej, Oddział Chirurgii Ogólnej z Pododdziałem Chirurgii Onkologicznej i Pododdziałem Gastroenterologicznym, Blok Operacyjny, Szpitalny Oddział Ratunkowy. Szpital posiada stałą obsadę personelu lekarskiego, pielęgniarskiego i pomocniczego.

Świadczenia w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w godzinach nocnych tj. $18^{\underline{00}} – 8^{\underline{00}}$ oraz dni wolne od pracy są udzielane przez Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Bolesławcu w Izbie Przyjęć, natomiast świadczenia dla dzieci udzielane są w Izbie Przyjęć przy Oddziale Dziecięcym.

Ponadto na terenie Powiatu Bolesławieckiego funkcjonuje Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Bolesławcu, który zapewnia właściwy dostęp do świadczeń zdrowotnych w postaci hospitalizacji. Szpital dysponuje 489 łóżkami na następujących oddziałach: Oddział Psychiatryczny, Oddział Psychiatryczny Dla Dzieci i Młodzieży, Oddział Psychosomatyczny, Oddział Leczenia Uzależnień, Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych, Oddział Rehabilitacji Neurologicznej, Oddział Rehabilitacji Ogólnoustrojowe. Szpital w swojej strukturze posiada dwie izby przyjęć: Izbę Przyjęć Psychiatryczną oraz Izbę Przyjęć Neurologiczną.

W strukturze Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Bolesławcu znajdują się następujące poradnie specjalistyczne:

1. Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu,

2. Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych,
3. Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży,
4. Poradnia Neurologiczna.

W Powiecie Bolesławieckim działają również zakłady opiekuńczo-lecznicze: Odziały Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Bolesławcu, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Nowogrodźcu i Zakład Opieki Paliatywno-Hospicyjnej w Nowogrodźcu.

Mieszkańcy Powiatu maja także możliwość korzystania z rehabilitacji leczniczej w 3 zakładach rehabilitacyjnych w: Miejskim Zakładzie Rehabilitacji Leczniczej sp. z o.o., w NZOZ PROVITA J. Słobodzian, W. Słobodzian spółka komandytowa w Bolesławcu oraz Centrum Specjalistycznym Biomed w Bolesławcu.

Na terenie Powiatu Bolesławieckiego realizowane są w 2016 r. następujące programy zdrowotne:

1. ***Powiatowy program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV)***skierowany jest do uczniów klas pierwszych szkół ponadgimnazjalnych prowadzonych i dotowanych przez Powiat Bolesławiecki. W ramach programu zostanie przeprowadzona edukacja zdrowotna dotycząca zapobiegania zakażeniom wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) wraz ze szczepieniami dziewcząt przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV).
2. ***Badanie przesiewowe – profilaktyka schorzenia sutka u kobiet.*** W ramach programu wykonana jest mammografia piersi z opisem oraz USG piersi z opisem. Profilaktyczne badania diagnostyczne skierowane są dla kobiet od 40 do 50 roku życia oraz kobiet powyżej 69 lat, zamieszka-łych na terenie miasta Bolesławca. Do programu nie będą kwalifikowane kobiety, którym Gmina Miejska Bolesławiec sfinansowała badania w 2015 roku z wyjątkiem przypadków, gdy powtórzenie badania wynikało z zalecenia lekarskiego. Program ten obecnie ma dwóch realizatorów: Centrum Medyczne STOMADENT w Bolesławcu i Centrum Specjalistyczne BIOMED w Bolesławcu
3. ***Badanie przesiewowe wad postawy i kończyn dolnych u dzieci w wieku przedszkolnym*** skierowany jest do dzieci w wieku 3 i 5 lat. Realizatorem jest Miejski Zakład Rehabilitacji Leczniczej Sp. z o.o. w Bolesławcu. W ramach programu przebadane zostaną dzieci przy użyciu specjalistycznych narzędzi pomiarowych. Każde przebadane dziecko otrzyma zaświadczenie (kartę badania) z informacją o istniejących wadach kończyn dolnych i postawy. Karty te opiekunowie grup przekażą rodzicom. Opiekunowie grup, jak i rodzice na podstawie zawartych informacji w karcie zostaną ukierunkowani w zakresie dalszego postępowania z przebadanym dzieckiem w razie występowania jakiejkolwiek wady.
4. ***Profilaktyka próchnicy u dzieci*** skierowany do uczniów klas II szkół podstawowych. Realizatorem jest „Chodyra Clinic Dominik Chodyra" w Bolesławcu. W ramach programu wykonany jest przegląd stanu jamy ustnej – ocena stanu uzębienia ze szczególnym zwróceniem uwagi na obecność zmian próchniczych i wad zgryzu (sporządzenie diagramu zębowego) u dzieci z klas II uczęszczających

do bolesławieckich publicznych szkół podstawowych. Rodzice zostają również ukierunkowani w zakresie dalszego postępowania z dzieckiem. Badania wykonywane są na podstawie list sporządzonych i zatwierdzonych przez dyrektorów szkół oraz przyjętego harmonogramu. Miejscem wykonywania badań jest „ChodyraClinic" Klinika Implantologii i Ortodoncji przy ul. Garncarskiej 1/1A w Bolesławcu.

5. ***Profilaktyka chorób wzroku u dzieci*** skierowany jest do uczniów klas I szkół podstawowych. Realizatorem programu jest lek. med. okulista Elżbieta Ośko – Indywidualna Specjalistyczna Opieka Lekarska. W ramach programu wykonane jest badanie ostrości wzroku, badanie komputerowe wad wzroku, badanie dna oka oraz ukierunkowanie rodziców w zakresie dalszego postępowania z dzieckiem.
6. ***Profilaktyka Schorzeń Szyjki Macicy – badanie cytologiczne dla kobiet w wieku 25-29 lat*** z terenu Powiatu Bolesławieckiego. Ww. program realizowany jest przez Zespół Opieki Zdrowotnej w Bolesławcu, a finansowany przez Narodowy Fundusz Zdrowia.
7. ***Badania przesiewowe dla wczesnego wykrywania raka jelita grubego (kolonoskopia).*** W ramach programu bezpłatnie wykonywane jest endoskopowe badanie jelita grubego:u zdrowych osób między 50 a 65. rokiem życia, bez istotnych objawów choroby jelita grubego, niezależnie od miejsca zamieszkania, rodzaju ubezpieczenia zdrowotnego (niezbędne jest jedynie posiadanie numeru PESEL), u osób rodzinnie obciążonych rakiem jelita grubego badanie można wykonać od 40 do 65 r.ż u osób w wieku 25 – 65 lat z rodziny HNPCC (rodzinnego raka jelita grubego niezwiązanego z polipowatością).Do badań nie kwalifikują się osoby, które miały badanie kolonoskopii w ciągu ostatnich 10 lat.
8. ***Profilaktyka Schorzeń Prostaty u mężczyzn*** dla mężczyzn powyżej 50 roku życia zamieszkałych na terenie miasta Bolesławiec oraz dla mężczyzn powyżej 45 roku życia z terenu Gminy Wiejskiej Bolesławiec, finansowany przez Gminę Miejską i Wiejską Bolesławiec,
9. **Gminny Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016 w Gminie Osiecznica,**
10. **Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2015-2016 w Gminie Osiecznica,**
11. **Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w mieście Bolesławiec na rok 2016,**
12. **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2016 w Gminie Warta Bolesławiecka,**
13. **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016 w Gminie Nowogrodziec,**
14. **Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2014-2016 w Gminie Nowogrodziec,**
15. **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii na rok 2016 w Gminie Bolesławiec,**
16. **Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2016 w Gminie Gromadka.**

Na terenie Powiatu Bolesławieckiego funkcjonuje 30 aptek ogólnodostępnych, które zapewniają mieszkańcom dostępność do środków farmaceutycznych. Liczbę aptek na terenie poszczególnych gmin Powiatu obrazuje poniższy spis:

Miasto	**Liczba**
Miasto Bolesławiec	20
Gmina Bolesławiec	2
Nowogrodziec	4
Warta Bolesławiecka	2
Osiecznica	1
Gromadka	1

*Źródło:*http://www.powiatboleslawiecki.pl/dyżury-aptek.html

2.4. Edukacja, kultura i sport.

EDUKACJA

Powiat Bolesławiecki dysponuje bazą oświatową szkół podstawowych, gimnazjalnych, pomaturalnych i wyższych oraz siecią przedszkoli publicznych.

Na terenie Powiatu Bolesławieckiego znajdują się licea ogólnokształcące, technika, zasadnicze szkoły zawodowe, a także filie uczelni wyższych, tj. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Akademii Górniczo – Hutniczej w Krakowie i Społecznej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, Wyższej Szkoły Komunikowania, Politologii i Stosunków Międzynarodowych w Warszawie.

Tabela nr 6. Ewidencja publicznych szkół i placówek oświatowych Powiatu Bolesławieckiego.

Dyrektor szkoły	Adres szkoły/Tel.	Typ szkoły (pełna nazwa)	Profil kształcenia/zawód
I Liceum Ogólnokształcące im. W. Broniewskiego w Bolesławcu			
Cezary Czernatowicz	ul. Tyrankiewiczów11, 59-700 Bolesławiec Tel. 75 732 31 93	I Liceum Ogólnokształcące im. W. Broniewskiego	Kierunek profilowania matematyczno-fizyczny Kierunek profilowania humanistyczny Kierunek profilowania biologiczno-chemiczny Kierunek profilowania matematyczno-informatyczny lub chemiczny Kierunek profilowania językowy z geografią.
II Liceum Ogólnokształcące im. J. Korczaka w Bolesławcu			
Mirosław Sakowski	ul. Dolne Młyny 60, 59-700 Bolesławiec Tel. 75 734 53 13	II Liceum Ogólnokształcące im. Janusza Korczaka w Bolesławcu	Kierunek profilowania matematyczno-fizyczny Kierunek profilowania humanistyczny Kierunek profilowania biologiczno-chemiczny Kierunek profilowania matematyczno-chemiczny Kierunek profilowania zróżnicowany(język obcy, WOS)
Zespół Szkół Elektronicznych im. Ignacego Domeyki w Bolesławcu			
Andrzej Leśniewski	ul. Tyrankiewiczów 2, 59-700 Bolesławiec Tel. 75 649 45 60	Technikum nr 4 w Bolesławcu Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 4 w Bolesławcu	Technik informatyk Technik elektronik Technik teleinformatyk Technik cyfrowych procesów graficznych Technik elektryk Monter-elektronik

Zespół Szkół Handlowych i Usługowych im. Jana Kochanowskiego w Bolesławcu			
Wiesław Stefanik	ul. Zgorzelecka 18, 59-700 Bolesławiec Tel. 75 732 28 25	Technikum nr 5 w Bolesławcu Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 5 w Bolesławcu	Technik weterynarii Technik handlowiec Technik logistyk Fototechnik Klasa wielozawodowa
Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. mjr-a Henryka Sucharskiego w Bolesławcu			
Laura Słocka-Przydróżna	ul. Komuny Paryskiej 6, 59-700 Bolesławiec Tel. 75 732 40 09	Technikum nr 3 w Bolesławcu Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 3	Technik ekonomista Technik hotelarstwa Technik żywienia i usług gastronomicznych Technik organizacji reklamy Technik spedytor Kucharz
Zespół Szkół Mechanicznych im. Ludwika Waryńskiego w Bolesławcu			
Adam Maksymczyk	ul. Górne Młyny 1, 59-700 Bolesławiec Tel. 75 732 30 01	Technikum nr 1 w Bolesławcu Zawodowa nr 1 w Bolesławcu	Technik pojazdów samochodowych Technik mechatronikTechnik górnictwa podziemnegoTechnik mechanik Mechanik pojazdów samochodowych
Zespół Szkół Budowlanych w Bolesławcu			
Jacek Jurkiewicz	Aleja Tysiąclecia 51, 59-700 Bolesławiec Tel. 75 732 83 78	Technikum nr 2 w Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 2 w Bolesławcu	Technik budownictwa Technik architektury krajobrazu Technik ochrony leśnik Technik geodeta Technik środowiska i melioracji Klasa wielozawodowa

Powiatowy Zespół Szkół i Placówek Specjalnych w Bolesławcu			
Zdzisława Woźniak	ul. Zgorzelecka 28/29 59-700 Bolesławiec Tel. 75 732 2837	Powiatowa Szkoła Podstawowa Specjalna w Bolesławcu Powiatowe Gimnazjum Specjalne w Bolesławcu Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy w Bolesławcu Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy w Bolesławcu	

Źródło: Starostwo Powiatowew Bolesławcu, Opracowanie: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu.

Tabela nr 7. Szkoły/Placówki Niepubliczne - wpisane do ewidencji prowadzonej przez Starostę Bolesławieckiego.

Lp.	**Nazwa szkoły/placówki adres, telefon**		**Zawód**
1.	Prywatne Liceum Ogólnokształcące „COLLEGE” w Bolesławcu 59-700 Bolesławiec ul. Bankowa 6e/2 tel. 75 732 22 86	szkoła ponadgimnazjalna na podbudowie gimnazjum dla dorosłych, system kształcenia –zaoczny	
2.	Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Prywatnym Zespole Szkół Zawodowych 59-700 Bolesławiec ul. Zgorzelecka 18 tel. 604 491 987	szkoła ponadgimnazjalna system kształcenia - zaoczny	
3.	Studium Policealne w Bolesławcu 59-700 Bolesławiec ul. M. Opitza 11 tel. 75 732 79 60	Szkoła ponadgimnazjalna, policealna dla dorosłych, na podbudowie liceum ogólnokształcące, liceum uzupełniającego, liceum profilowanego, technikum, technikum uzupełniającego, system kształcenia - zaoczny	Technik usług kosmetycznych Technik administracji Technik turystyki wiejskiej Opiekun Osoby starszej Technik bezpieczeństwa i higieny pracy Opiekun w domu pomocy społecznej

			Opiekun medyczny Opiekunka środowiskowa
4.	Policealne Studium Zawodowe w Bolesławcu 59-700 Bolesławiec ul. Bankowa 10 ul. Opitza 11 tel. 75 732 79 60	szkoła ponadgimnazjalna, policealna dla dorosłych, na podbudowie liceum ogólnokształcącego, liceum uzupełniającego, liceum profilowanego, technikum, technikum uzupełniającego, system kształcenia - zaoczny	Technik ochrony osób i mienia
5.	Policealne Studium Kosmetyczne w Bolesławcu 59-700 Bolesławiec ul. Bankowa 10 ul. Opitza 11 tel. 75 732 79 60	szkoła ponadgimnazjalna, policealna dla dorosłych, na podbudowie liceum ogólnokształcącego, liceum uzupełniającego, liceum profilowanego, technikum, technikum uzupełniającego, system kształcenia zaoczny	Technik usług kosmetycznych Opiekun medyczny Opiekun w domu pomocy społecznej
6.	Studium Medyczne w Bolesławcu 59-700 Bolesławiec ul. M. Opitza 11 tel. 75 732 79 60	szkoła dla młodzieży, szkoła kształci na podbudowie liceum ogólnokształcące, liceum uzupełniającego, liceum profilowanego, technikum, technikum uzupełniającego, system kształcenia - stacjonarny	Technik farmaceutyczny Asystentka stomatologiczna Higienistka stomatologiczna Technik masażysta Terapeuta zajęciowy Opiekunka dziecięca
7.	Prywatne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych „Twoja Szkoła” w Bolesławcu 59-700 Bolesławiec ul. Słowackiego 2 tel. 75 732 75 08	szkoła ponadgimnazjalna, na podbudowie gimnazjum, system kształcenia – zaoczny	
8.	Liceum Ogólnokształcące Dla Dorosłych 59-700 Bolesławiec ul. M. Opitza 11 tel. 75 732 79 60	szkoła ponadgimnazjalna, na podbudowie gimnazjum, system kształcenia – zaoczny	

9.	Prywatna Szkoła Policealna dla „Twoja – Szkoła” w Bolesławcu 59-700 Bolesławiec ul. Słowackiego 2 tel. 75 732 75 08	szkoła ponadgimnazjalna, system kształcenia zaoczny	Technik bezpieczeństwa i higieny pracy Technik administracji
10.	Niepubliczna Bursa im. Św. Marii De Mattias Zgromadzenia Sióstr Adoratorek Krwi Chrystusa 59-700 Bolesławiec ul. Zgorzelecka 27 tel. 75 732 41 26		
11.	Instytut Edukacji I Kształcenia Praktycznego 59-700 Bolesławiec ul. Gdańska 53/1		
12.	Dolnośląski Zakład Doskonalenia Zawodowego Oddział I we Wrocławiu Ośrodek Kształcenia Zawodowego Nr XIX w Bolesławcu 59-700 Bolesławiec ul. Zgorzelecka 48		
13.	Niepubliczna Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna 59-700 Bolesławiec (w rejestrze) ul. Bankowa 10 (faktycznie) ul. Opitza 11 tel. 75 732 79 60		
14.	Ośrodek Dokształcenia I Doskonalenia Zawodowego 59-700 Bolesławiec ul. M. Opitza 11 tel. 75 732 79 60		

Źródło: Starostwo Powiatowe w Bolesławcu.

W strukturach placówek oświatowych Powiatu Bolesławieckiego funkcjonują:

1) **Powiatowe Centrum Edukacji i Kształcenia Kadr w Bolesławcu,** w skład którego wchodzi:

1. Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Bolesławcu.
2. Bursa Szkolna w Bolesławcu.
3. Międzyszkolny Ośrodek Sportowy w Bolesławcu.
4. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bolesławcu.
5. Biblioteka Pedagogiczna w Bolesławcu.

- Zadaniem Powiatowego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Bolesławcu są działania z zakresu doskonalenia nauczycieli ze szczególnym uwzględnieniem doradztwa metodycznego oraz działania skierowane na udzielanie wszechstronnej pomocy wychowawcom, nauczycielom i kadrze kierowniczej szkół i placówek oświatowych dla wspierania rozwoju i podwyższania skuteczności ich pracy,
- Bursa Szkolna jest przeznaczona dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, którzy dojeżdżają do szkół położonych na terenie Miasta Bolesławiec,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna jest placówką ogólnodostępną. Korzystanie z jej usług jest dobrowolne i nieodpłatne. Udzielają pomocy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej dzieciom, młodzieży, ich rodzicom i opiekunom, nauczycielom i wychowawcom. Pracownicy ww. Poradni wspomagają rozwój i efektywność uczenia się dzieci i młodzieży oraz wspierają uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu,
- Biblioteka Pedagogiczna posiada bogate zbiory z pedagogiki, psychologii, socjologii, historii a także literatury pięknej.

2) **Zespół Resocjalizacyjny, Powiatowy Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy, Powiatowe Gimnazjum Specjalne nr 1 w Iwinach** zapewniający edukację i wychowanie w stosunku do dzieci zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

3) **Centrum Kształcenia Ustawicznego** funkcjonujące od 1 września 2013 r. w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. mjr-a Henryka Sucharskiego w Bolesławcu. Oferuje w swoim zakresie bezpłatne kwalifikacyjne kursy zawodowe, które są pozaszkolną formą kształcenia ustawicznego, przeznaczoną głównie dla osób dorosłych, umożliwiającą w stosunkowo krótkim czasie, zdobycie nowego zawodu, a tym samym zwiększenie swoich szans na rynku pracy.

KULTURA

Powiat Bolesławiecki to region, który gwarantuje dla swoich mieszkańców dostępność do wszelkich działań kulturalnych, rozrywkowych i sportowych. Kształtują się one następująco w poszczególnych gminach Powiatu:

Miasto Bolesławiec

Bolesławiecki Ośrodek Kultury - Międzynarodowe Centrum Ceramiki jest instytucją kultury o charakterze publicznym, której organem założycielskim jest Gmina Miejska Bolesławiec. Jest ważnym Ośrodkiem Kultury na Dolnym Śląsku. Prowadzi szeroko zakrojoną działalność kulturalną. Podejmują działania sprzyjające rozwojowi i promowaniu twórczości artystycznej w wielu dziedzinach. Pielęgnuje folklor i tradycje narodowe. Realizuje projekty edukacji kulturalno-artystycznej w Polsce i za granicą. Działają impresaryjnie i zajmują się organizowaniem, prezentowaniem i promowaniem interesujących i nowatorskich przedsięwzięć kulturalnych. Skłaniają się ku sztuce współczesnej, propagując nowe trendy w kulturze. Stawiają na aktywność człowieka. Motto Bolesławieckiego Ośrodka Kultury - Międzynarodowego Centrum Ceramiki brzmi - "Kultura tworzy ludzi, ludzie tworzą kulturę". BOK-MCC daje niepowtarzalną okazję, by spróbować swoich sił w różnych dziedzinach sztuki. Posiada ponad 20 pracowni, w których zajęcia prowadzą doświadczeni i uzdolnieni instruktorzy. Nowoczesne i profesjonalnie wyposażone sale gwarantują komfort pracy. Warsztaty taneczne, muzyczne, artystyczne, filmowe, plastyczno-rzeźbiarskie - zainteresowani mają w czym wybierać. Amatorski Ruch Artystyczny daje szansę zaprezentowania swoich talentów szerszej publiczności. Ośrodek stwarza także niepowtarzalną okazję podejrzenia pracy prawdziwych artystów. Istnieje również możliwość organizacji warsztatów ceramicznych.

Kino Forum prowadzone jest od 1992 roku przez Bolesławiecki Ośrodek Kultury - Międzynarodowe Centrum Ceramiki, Instytucję Kultury miasta Bolesławiec. Obiekt mieści się w centrum miasta, przy Placu Piłsudskiego 1c. Kino należy do: Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych Łącze, Polskiej Federacji Dyskusyjnych Klubów Filmowych Łącze. Działania kina wspiera Polski Instytut Sztuki Filmowej Łącze. Po kapitalnym remoncie, który zakończył się w 2008 roku, kino oferuje usługi na najwyższym poziomie i wysoki komfort projekcji – od maja 2010 roku również w technologii cyfrowej i 3D.

Młodzieżowy Dom Kultury im. Stanisława Wyspiańskiego w Bolesławcu jest placówką wychowania pozaszkolnego, która rozpoczęła swoją działalność w 1954 roku jako Dom Harcerza. Od 1999 roku organem prowadzącym jest Powiat Bolesławiecki. W ciągu ponad pięćdziesięciu lat działalności placówki zdobywało wiedzę i praktyczne umiejętności dziesiątki tysięcy dzieci i młodzieży. Co roku na stałe do różnych form zajęć uczęszcza ponad pięćset osób. Oprócz tego w czasie ferii zimowych i letnich organizowane są warsztaty artystyczne oraz plenery. W posiadaniu MDK jest Teatr Stary. Głównym celem działalności MDK jest edukacja przez sztukę, uświadomienie uczestnikom ich możliwości twórczych oraz zachęcenia do aktywnej formy spędzania wolnego czasu. W MDK działają

pracownie plastyczne, muzyczne, taneczne, wokalne, teatralne i modelarnia oraz Centrum Edukacji Ekologicznej. Na zajęcia uczęszczają dzieci od czwartego roku życia i młodzież. Specyficzny charakter placówki, sposób prowadzenia zajęć wyłącznie w grupach zainteresowań, wysoki poziom wiedzy i profesjonalizm kadry nauczycielskiej to główne atuty placówki. Zintegrowane wychowanie estetyczne przez sztukę jest tu wyznacznikiem działalności dydaktyczno – wychowawczej. Cała twórczość uczestników podporządkowana jest określonym kryteriom estetycznym i osiąga od wielu lat wybitne sukcesy. Wszystkie pracownie artystyczne biorą aktywny udział w konkursach krajowych i międzynarodowych, otrzymując liczne nagrody i wyróżnienia. Ponadto zespoły taneczne i wokalne wielokrotnie biorą udział w koncertach na terenie miasta i regionu, również występują na terenie Niemiec.

MDK wprowadzając swoich wychowanków w świat kultury realizuję myśl pedagogiczną, że wychowanie poprzez sztukę jest wychowaniem dla przyszłości.

Muzeum Miejskie w Bolesławcu założono w 1908 roku. Projekt przebudowy istniejącego budynku połączonego z XV-wieczną basztą, należącą do systemu fortyfikacji miejskich, wykonał architekt miejski Balzer, a prace budowlane prowadził Peter Gansel jun.W 1991 roku Muzeum Ceramiki otrzymało budynek po administrowanym przez Rosjan Muzeum Kutuzowa. Po trwającym kilka lat remoncie – 17 czerwca 1995 roku – w budynku został otwarty Dział Historii Miasta. Przygotowywana jest ekspozycja stała poświęcona historii Bolesławca oraz prezentowane są wystawy czasowe przedstawiające wybrane zagadnienia z przeszłości miasta.

Miejska Biblioteka Publiczna w Bolesławcu powstała 27 listopada 1945 roku jako pierwsza placówka biblioteczna w Bolesławcu i trzecia z kolei na Dolnym Śląsku.

W 1995 roku - z okazji jubileuszu 50-lecia - otrzymała imię Cypriana Kamila Norwida. Obecną siedzibę, w budynku przy ul. Sądowej 8, zajmuje od roku 1993. Mieści się tutaj Wypożyczalnia, Czytelnia, Oddział dla Dzieci i Młodzieży, Dział Fonograficzny wraz z Książką Mówioną i Galeria "Format". Jedyna filia w obrębie miasta znajduje się przy ulicy Staroszkolnej. Zbiory - ogółem - kształtują się na poziomie 130 tysięcy woluminów, a liczba czytelników oscyluje w granicach 13 tysięcy, co stanowi około 30% populacji Bolesławca.

Biblioteka Pedagogiczna w Bolesławcu powstała w 1951 roku. Od 1 sierpnia 2001 funkcjonuje w nowej strukturze organizacyjnej – wraz z Powiatowym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli tworzy Powiatowe Centrum Edukacji i Kształcenia Kadr. Księgozbiór liczy blisko 60 tysięcy woluminów. W zbiorach czytelni znajduje się około 30 tytułów czasopism. Specjalistyczny profil gromadzenia zbiorów uwzględnia przede wszystkim potrzeby nauczycieli, studentów, uczniów – czytelników uczących się i doskonalących. Prawie 90% ogółu kolekcji stanowi literatura naukowa i popularnonaukowa.

Gmina Bolesławiec

Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Kruszynie jest centralnym punktem Gminy. Jednocześnie zawiaduje Domami Ludowymi i salami zebrań (które nie są filiami ani oddziałami) w następujących miejscowościach: Chościszowice, Dobra, Golnice, Kraszowice, Suszki, Krępnica, Kruszyn (sala konferencyjna i Dom Ludowy), Lipiany, Łąka, Łaziska, Bolesławice, Nowa, Nowa Wieś, Nowe Jaroszowice, Mierzwin, Ocice, Parkoszów, Stare Jaroszowice, Żeliszów, Otok, Stara Oleszna, Kraśnik Górny, Trzebień Mały, Brzeźnik,

Kraśnik Dolny, Trzebień. GOKiS nieodpłatnie użycza Domy Ludowe i sale zebrań na spotkania Kół Gospodyń Wiejskich, które działają przy Powiatowej Radzie KGW oraz Stowarzyszeniom i innym podmiotom, wykazującym wyższe cele społeczne. Spotkania dzieci, młodzieży i dorosłych odbywają się w zespołach tematycznych:

1) Gminny Zespół Pieśni i Tańca "Jutrzenka"
2) Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Bolesławieckiej
3) Zespół Śpiewaczy "Ocice"
4) Zespół Śpiewaczy "Żeliszów"
5) Zespól Folklorystyczny "Leśne Nastroje"
6) Zespół gitarzystów z Bolesławic
7) Dziecięca Grupa Artystyczna z Brzeźnika
8) Grupa wokalna z Otoku
9) Grupa wokalna z Mierzwina
10) Formacja tańca break dance z Łąki
11) Pracownia wokalna z Kruszyna
12) Pracownia plastyczna z Kruszyna
13) Zespół wokalny dziecięcy „Jarzębinki" z Trzebienia
14) Zespół muzyczny „Bojagama" z Trzebienia

W Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu działa 6 bibliotek, które posiadają w swoich zbiorach wiele popularnych pozycji i cały czas uzupełniają je o nowości wydawnicze. Oprócz wypożyczania książek biblioteki zapraszają swoich czytelników na różnego rodzaju imprezy promujące czytelnictwo.

Gmina Nowogrodziec

Działalność Gminnego Centrum Kultury i Sportu w Nowogrodźcu obejmuje realizację zadań z zakresu: kultury, sportu i bibliotek. GCKiS prowadzi edukację artystyczną dzieci i młodzieży poprzez rozwój amatorskich ruchów artystycznych, upowszechnianie i rozwijanie sztuki oraz bogatego dziedzictwa kulturowego naszego regionu. Na bazie organizowanych pracowni prowadzone są stałe zajęcia z dziećmi i młodzieżą gminy Nowogrodziec. Dzieci i młodzież ww. gminy mogą realizować własne zainteresowania i pasje w następujących sekcjach i kółkach:

- Kółko tenisa stołowego,
- Warsztaty tańca nowoczesnego (hip hop)
- Akademia maluszka,
- Klub młodzieżowy,
- Rytmika z elementami tańca dla dzieci,
- Kółko strzeleckie,
- Pracownia plastyczna,
- Chór,
- Klub szachowy,

- Kabaret „GROSIK”,

Pod patronatem GCKiS działają zespoły folklorystyczne z gminy Nowogrodziec:

- Gościszowianki
- Czernianki
- Milikowianki
- Zagajnik – Wykroty

Zespoły folklorystyczne integrują miejscową społeczność, środowisko oraz młodsze pokolenia w dziedzinie kultury, przez co przyczyniają się do utrwalania kultywowanych do dziś tradycji. Istotną część stanowi repertuar muzyczny i pieśniowy z zachowaniem dawnej gwary i konwencji wykonawczych.

Bardzo często przygotowując się do różnego rodzaju przeglądów czy festiwali członkowie zespołów wydobywają z pamięci teksty i melodie o archaicznym rodowodzie i prezentują je zgodnie z tradycją, manierą wykonawczą i z zachowaniem wierności oryginału. W swoim repertuarze posiadają pieśni wojskowe, obrzędowe, pogrzebowe, miłosne, zalotne, pieśni wielkanocne, bożonarodzeniowe, kolędy, pieśni małomiasteczkowe, dożynkowe, weselne, żniwne, świętojańskie, legionowe.

Zespoły folklorystyczne przez to, że pielęgnują dawną tradycję i przekazują ją innym, chronią dawne pieśni i repertuar przed zapomnieniem. Wśród zespołów można dostrzec duże zaangażowanie i inwencję w docieraniu do źródeł tradycji i osobiste zaangażowanie w pracach związanych z przygotowaniem do różnych przeglądów, na które przygotowują dawne potrawy, wypieki zachowując recepturę oraz formę jego podania zgodną z przekazem pokoleniowym. Podczas prezentacji występują w dawnych codziennych i odświętnych strojach.

W Gminnym Centrum Kultury i Sportu działa 5 bibliotek, które gromadzą piśmiennictwo ze wszystkich dziedzin wiedzy dla wszystkich grup użytkowników. Posiadają literaturę piękną, popularnonaukową oraz literaturę dla dzieci i młodzieży. Zbiory udostępniane są na miejscu i do domu, w wypożyczalni jest wolny dostęp do półek.

Gmina Warta Bolesławiecka

Gminne Centrum Kultury jest koordynatorem i organizatorem działalności kulturalnej na terenie Gminy. Jest jedną z podstawowych instytucji promujących Gminę na zewnątrz.
W jego ramach działają Domy kultury i świetlice:

- Dom Kultury – Tomaszów Bolesławiecki istnieje od 1991 roku
- Dom Kultury – Warta Bolesławiecka – 2002
- Świetlica Wiejska – Raciborowice Górne – 2003
- Świetlica Wiejska – Wartowice – 1986
- Świetlica Wiejska – Szczytnica – 1987
- Świetlica Wiejska – Jurków – 1999
- Świetlica Wiejska – Lubków – 2000
- Świetlica Wiejska – Wilczy Las – 2004
- Świetlica Wiejska – Iwiny (Park) – 2004

- Świetlica Wiejska – Iwiny (Osiedle II) – 2004

Domy kultury i świetlice stanowią centra kulturalne poszczególnych wsi. Organizowane są w nich imprezy kulturalne wiejskie, gminne, zakładowe, szkolne. Dzieci i młodzież korzystają z nich do wspólnych spotkań, zabaw, gier , wspólnego słuchania muzyki, oglądania dobrego film Video lub DVD. Stanowią miejsce zebrań wiejskich, szkoleń dla mieszkańców. Wynajmowane są na przyjęcia weselne, uroczystości rodzinne i inne. Domy Kultury w Tomaszowie Bolesławieckim i Warcie Bolesławieckiej oraz Świetlica Wiejska Raciborowicach Górnych udostępniają mieszkańcom zestawy komputerowe z bezpłatnym dostępem do Internetu.

1) **Kino „Kujawy" Raciborowice Dolne – 1950**

Istnienie kina w środowisku wiejskim jest ewenementem w skali kraju. Ww. kino istnieje już kilkadziesiąt lat mimo, iż koszty utrzymania przewyższają zyski, jego działanie jest zachowaniem wieloletniej tradycji. Utrzymywane jest ze środków gminnych. Seanse odbywają się w niedzielę .Organizowane są również specjalne seanse dla młodzieży szkolnej.

2) **Zespoły folklorystyczne i wokalno – taneczne**

W Gminie działają dwa zespoły folklorystyczne i jeden zespół wokalno - taneczny:

- **„PODGRODZIANKI"** Raciborowice Górne - istnieje od czerwca 1986 roku, najstarszy zespół działający przy Gminnym Centrum Kultury. Zespół liczy 12 kobiet + instruktor. W jego repertuarze są piosenki pochodzące z Bośni, Bukowiny, Ukrainy i oczywiście polskie teksty i melodie ludowe. Zespół jest uczestnikiem wielu festiwali ogólnopolskich, międzynarodowych, posiada wiele wyróżnień i nagród. Kierownikiem zespołu jest Pani Katarzyna Likwiarz.
- **„NIESPODZIANKA"** Tomaszów Bolesławiecki istnieje od maja 1998 roku. Liczy 13 kobiet + 1 mężczyzna akompaniator. Zespół posiada w swym repertuarze ludowe pieśni polskie i ukraińskie oraz bośniackie. Zespół znany przede wszystkim w Powiecie Bolesławieckim. Uczestniczy w wielu przeglądach i konkursach krajowych jak również międzynarodowych. Kierownikiem jest Pani Weronika Wilczyńska.
- **„SING & DANCE"** Raciborowice Górne. Dziecięcy zespół taneczno-wokalny, który istnieje od listopada 2003 roku. Występuje na imprezach gminnych i powiatowych. Zespół składa się z 15 dziewcząt. Instruktorem zespołu jest Pani Ewa Syjud.

3) **Biblioteki**

W Gminie działają cztery Biblioteki Publiczne. Łączny księgozbiór liczy 49 566 woluminów.

Gmina Osiecznica

Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Osiecznicy to samorządowa jednostka budżetowa Gminy wiejskiej Osiecznica. Podstawowym jej celem jest realizacja zadań gminy w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców obejmujących sprawy kultury fizycznej i rekreacji. Jest także organizatorem różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowania poprzez sztukę. Propagują zdrowy styl życia wśród dzieci i młodzieży oraz tworzymy warunki dla amatorskich zespołów, ruchów artystycznych, sekcji sportowych.

W całej Gminie znajdują się placówki - świetlice ogólnodostępne, do których przychodzą dzieci, młodzież i dorośli, aby aktywnie odpocząć i miło spędzić czas. Świetlice są głównym ośrodkiem życia kulturalnego, są miejscem codziennej pracy i twórczych poczynań w środowisku lokalnym. Pełnią one funkcje kulturotwórcze, wychowawcze, dydaktyczne oraz opiekuńcze w odniesieniu do młodszych dzieci i młodzieży, a wynikające z zaspokajania potrzeb środowiska. Zajęcia dostosowywane są do potrzeb młodzieży i prowadzone zawsze pod nadzorem instruktorów. Prowadzona jest także działalność w dziedzinie upowszechniania czytelnictwa wśród mieszkańców gminy, poprzez sześć bibliotek, które na bieżąco uzupełniane są nowymi publikacjami. W Gminie działają 3 zespoły folklorystyczne:

- Zespół "KAPELA HERBUTÓW" powstał w 1986 r. przy Gminnym Ośrodku Sportu i Rekreacji w Osiecznicy.
- Zespół "NAD KWISĄ" powstał w styczniu 1980 roku z inicjatywy członkiń Koła Gospodyń Wiejskich w Osiecznicy oraz Kliczkowa powstał ludowy zespół pieśni i tańca, który przyjął nazwę "Nad Kwisą". Jego mecenasem stał się Gminy Ośrodek Kultury i Sportu w Osiecznicy, gdzie członkowie zespołu znaleźli miejsce na próby i sprzyjający klimat dla swojej działalności.
- Zespół "NASZA BIESIADA" zawiązał się w październiku 2005 r. Gra i śpiewa piosenki ukraińskie, polskie i bałkańskie.

Gmina Gromadka

Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Gromadce to samorządowa instytucja kultury gminy wiejskiej Gromadka, gdzie prowadzona jest wielokierunkowa działalność kulturalna w zakresie upowszechniania kultury, sztuki i rozrywki. Umożliwiaja zainteresowanym grupom społecznym aktywne uczestnictwo w kulturze i jednocześnie rozwój zainteresowań oraz zdolności artystycznych. Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Gromadce koordynuje i prowadzi pod względem muzycznym i choreograficznym trzy zespoły ludowe tj. „Wesoła Gromadka" z Gromadki, "Niezapominajki" z Osłej, "Ale-Babki" z Różyńca. Kultura krzewiona przez GOKiS jest najlepiej widoczna na imprezach masowych. Programy układane są w taki sposób, aby w imprezie mogły wziąć udział zespoły ludowe, które pokazują w swoim repertuarze historie minionej kultury. Działają w nich następujące sekcje i koła zainteresowań. Poniżej zamieszczone są sekcje i koła zainteresowań ww. Ośrodku.

- Sekcja plastyczna - rękodzieło artystyczne
- Sekcja teatralna
- Klub Seniora "Relaks"

GOKiS jest współtwórcą Grupy Partnerskiej "Wrzosowa Kraina", która została zainicjowana we wrześniu 2004 r.. Działa ona na obszarze 9 gmin położonych we wschodniej części Borów Dolnośląskich: Gromadka, Przemków, Chocianów, Bolesławiec, Chojnów, Lubin, Miłkowice, Kunice, Miasto Chojnów. Trójsektorowe porozumienie partnerów - przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych i lokalnych przedsiębiorców z tego obszaru rozpoczęło cały szereg działań zmierzających do stworzenia korzystnych warunków dla pobudzenia inicjatyw lokalnych na rzecz zrównoważonego rozwoju tego obszaru.

W Gminie działa jedna Biblioteka Publiczna.

Tabela nr 9. Zabytki na terenie Powiatu Bolesławieckiego z podziałem na gminy.

Gmina	**Atrakcje kulturalne**
Bolesławiec	Dąbrowa Bolesławiecka – Park, Kraszowice - Kościół Filialny p.w. św. Jadwigi, Kraszowice – Dwór, Kraśnik Dolny - Kościół Parafialny p.w. Zbawiciela, Kraśnik Dolny – Dwór, Kraśnik Dolny – Młyn, Kraśnik Górny – Dwór, Kraśnik Górny – Spichlerz, Kraśnik Górny - Kuźnia Dworska Kruszyn – Pałac, Nowa - Kościół Filialny p. w. Matki Boskiej Bolesnej, Ocice - Kościół Parafialny p. w. Narodzenia NMP, Ocice - Kościół d. Ewangelicki, Ocice – Dwór, Ocice – Pałac, Rakowice - Zespół Pałacowo – Folwarczny, Stare Jaroszowice - Kościół Parafialny p. w. Niepokalanego Poczęcia, Trzebień - Park Pałacowy, Żeliszów - Kościół p. w. św. Jana Nepomucena, Żeliszów - Kościół Ewangelicki
Osiecznica	Kliczków – Zespół Parkowo-Pałacowy Kliczków - Kościół pw. Trzech Króli, Dom Zabytkowy w Kliczkowie, Tomisław- Kościół Parafialny pw. Stygmatów św. Franciszka z Asyżu, Kościół Poewangelicki w Parowej, Zakłady Ceramiczne w Parowej, Dom Wernera w Osiecznicy, Przejęsław - Prywatna Izba Rękodzieła
Warta Bolesławiecka	Ruiny Średniowiecznego Gwiezdnego Zamku Diabelskie Koryto – Wartowice, Złoty Młyn, 400 letni dąb Dionizy, Kościół pw. Najświętszej Marii Panny z 1327 r., Pałac w Warcie Bolesławieckiej
Gromadka	Przemkowski Park Krajobrazowy, Pomniki Przyrody, Neogotycki kościół MB Częstochowskiej w Gromadce, Mauzoleum w Modle,

	Kościół Matki Bożej Różańcowej w Modle, Zabudowania folwarczne (XVIII, XIX w.) w Modle, Ruiny Pałacu (XVI w.) w Modle, Średniowieczny Wał Śląski koło Wierzbowej
Nowogrodziec	Kościół Filialny pw. św. Stanisława Biskupaw Czernej, Kościół Parafialny pw. św. Antoniego– Gierałtów, Kościół Parafialny pod Wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny– Godzieszów, Stół Napoleona– Godzieszów, Kościół parafialny p.w. Matki Bożej Częstochowskiej w Gościszowie, Ruiny dawnego Kościoła Ewangelickiego – Gościszów, Pomnik wojenny – Gościszów, Ruiny zamku – Gościszów, Park dworski – Gościszów, Średniowieczny pręgierz – Gościszów, Dom Kawalerów z początku XVII wieku– Gościszów, Kościół pw. św. Piotra i Pawła – Osła, Ruiny Klasztoru– Nowogrodziec, Kościół Parafialny p.w. św. Piotra i Pawła, Zabytkowa Plebania– Nowogrodziec, Ratusz– Nowogrodziec, Figura św. Jana Nepomucena – Nowogrodziec Wieża widokowa – Nowogrodziec, Młyn – Nowogrodziec, Mury Obronne – Nowogrodziec, Kościół p.w. św. Mikołaja – Nowogrodziec, Fundamenty po dawnym kościele – Nowogrodziec, Słup Milowy Poczty Saskiej – Nowogrodziec, Dworzec Kolejowy PKP/ Stary Wiadukt – Nowogrodziec, Kapliczki przydrożne – Parzyce, Kościół p.w. św. Michała i Anny – Wykroty Park Podworski – Wykroty, Kościół Parafialny – Zebrzydowa, Stacja Kolejowa– Zebrzydowa,
Miasto Bolesławiec	Kościół pw. Wniebowzięcia Marii Panny i Świętego Mikołaja, Ratusz, Muzeum Ceramiki, Pomnik Kutuzowa, Teatr Stary, Wiadukt Kolejowy, Neobarokowy Dom Klasztorny Elżbietanek, Sąd Rejonowy, Dawna Loża Masońska, Wieża Jenny, Fragmenty Murów Obronnych,

	Kościół p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy, Kościół p.w. Matki Bożej Różańcowej, Zabudowa Rynku, Dawne Miejskie Zakłady Kąpielowe, Miejska Sala Koncertowa Odeon, Willa Hermanna Muellera, Pogodynka, Pomnik poświęcony Żołnierzom II Armii Wojska Polskiego, Zakład Tekstylny „Concordia”, Pomnik Jezus Przyjaciel Dzieci, Manufaktura – Żywe Muzeum Ceramiki.

Opracowanie: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu

SPORT

Tabela nr 10. Instytucje sportowe na terenie Powiatu Bolesławieckiego.

Gmina	**Instytucje i atrakcje sportowo – rekreacyjne**
Bolesławiec	Klub Sportowy Łąka, Ludowy Klub Sportowy Bolesławice, Ludowy Klub Sportowy Łaziska, Gminny Klub Sportowy Otok, Ludowy Klub Sportowy Kruszyn, Ludowy Klub Sportowy Nowa, Ludowy Klub Sportowy Ocice, Ludowy Klub Sportowy Brzeźnik, Klub Sportowy Trzebień, Ludowy Klub Sportowy Mierzwin, Ludowy Klub Sportowy „Majdan" Bolesławice, Ludowy Klub Sportowy „Bóbr" Dąbrowa, Ludowy Klub Sportowy Kraśnik Dolny, Klub Sportowy Stare Jaroszowice,
Osiecznica	Trampkarze i młodzicy "GOKiS OSIECZNICA", Kryta pływalnia, Gminny Klub Sportowy Leśnik Osiecznica, Klub Sportowy „Tram – Karp”, Uczniowski Klub Sportowy „Orientpark” Osiecznica, Piłkarski Klub Sportowy „Twardy Świętoszów”,
Warta Bolesławiecka	Uczniowski Klub Sportowy Tukan w Iwinach, Gminny Klub Sportowy w Iwinach, Gminny Klub Sportowy w Tomaszowie Bolesławieckim, Gminny Klub Sportowy w Warcie Bolesławieckiej, Gminny Klub Sportowy w Raciborowicach,
Nowogrodziec	Towarzystwo Sportowe „Parzyce”, Klub Sportowy „Piast”, Klub Sportowy „Kwisa” Kierżno, Ludowy Zespół Sportowy „Cosmos Milików,

	Ludowy Zespół Sportowy „Czarni” Czerna, Klub Sportowy „Granit” Gierałtów, Klub Sportowy WALECZNI Godzieszów, Miejski Klub Sportowy „Chrobry Nowogrodziec”, Klub Sportowy Orzeł, Gminny Szkolny Związek Sportowy w Nowogrodźcu, Ludowy Klub Sportowy „SPARTA” w Zebrzydowej,
Gromadka	Gminny Klub Sportowy Gromadka
Miasto Bolesławiec	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji Bolesławiec, Stadion Miejski, Centrum Odnowy Biologicznej – Termy SolankoweBolesławiecki Park Wodny „Orka”, Ośrodek Rekreacyjno – Wypoczynkowy „Leśny Potok”, Ośrodek Wodno – Sportowy, Bobrowa Ścieżka, SkatePark, Bolesławiecki Klub Sportowy – „Bobrzanie”, Klub Sportowy „Talent”, Top Bolesławiec, Klub Sportów Walki Gladiator, Klub Sportowy Granica, Międzyszkolny Klub Sportowy „Boleslavia”, Rugby „Husar” Bolesławiec, Uczniowski Klub Sportowy Wodnik, Klub Sportowy „Kolonia”, Ludowy Międzyszkolny Klub Sportowy „Gladius” Bolesławiec.

Opracowanie: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu

2.5. Bezpieczeństwo publiczne.

Bezpieczeństwo publiczne to proces chroniący zdrowie i życie, a także mienie obywateli i mienie publiczne oraz suwerenność państwa przed zjawiskami godzącymi w nie oraz w ogólnie przyjęte normy.

Nad bezpieczeństwem publicznym mieszkańców w Powiecie Bolesławieckim czuwają następujące służby, inspekcje i straże:

- Komenda Powiatowa Policji w Bolesławcu z podległymi jednostkami, tj. 2 komisariatami: w Kruszynie i Nowogrodźcu oraz 2 posterunkami: w Warcie Bolesławieckiej i Osiecznicy;
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Bolesławcu,
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Bolesławcu,
- Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Bolesławcu,
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Bolesławcu.

Dokonywanie oceny zagrożeń porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców w powiecie należy do zadań Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego powoływanej przez Starostę Bolesławieckiego, w skład której wchodzą przedstawiciele powiatowych służb, inspekcji i straży.

Niniejszy rozdział - głównie w oparciu o dane Komendy Powiatowej Policji w Bolesławcu oraz Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej - przedstawia stan bezpieczeństwa publicznego w Powiecie Bolesławieckim.

Na podstawie uzyskanych z KPP w Bolesławcu danych za okres od 2010 r. do 2015 r. można stwierdzić, że na terenie Powiatu Bolesławieckiego występuje:

- ogólnie niewielka tendencja spadkowa liczby przestępstw, z sześcioprocentowym wzrostem w 2015 r. w stosunku do roku 2014;
- spadek liczby odnotowanych przestępstw kryminalnych;
- wyraźny spadek przestępstw popełnianych przez osoby nieletnie;
- stosunkowo niewielka przestępczość nieletnich;
- wyraźny wzrost przestępstw o charakterze gospodarczym;
- praktycznie stała liczba przestępstw narkotykowych w okresie od 2012 r.

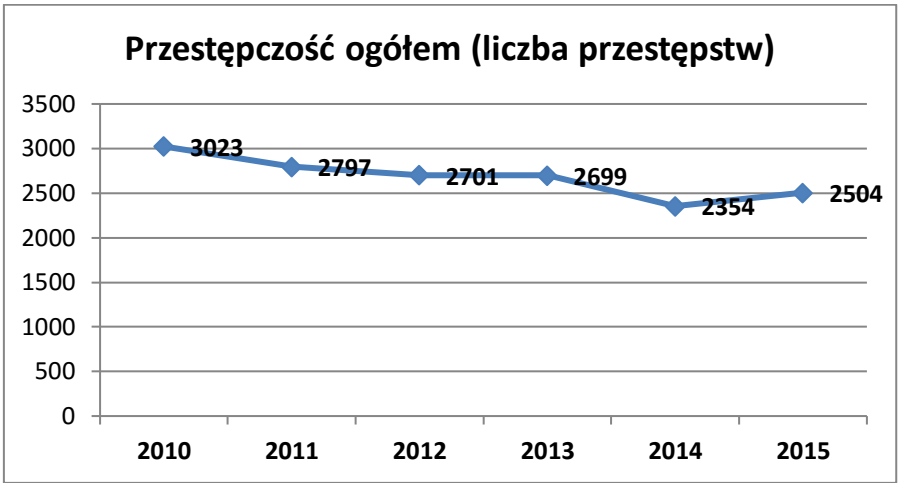

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Bolesławcu.

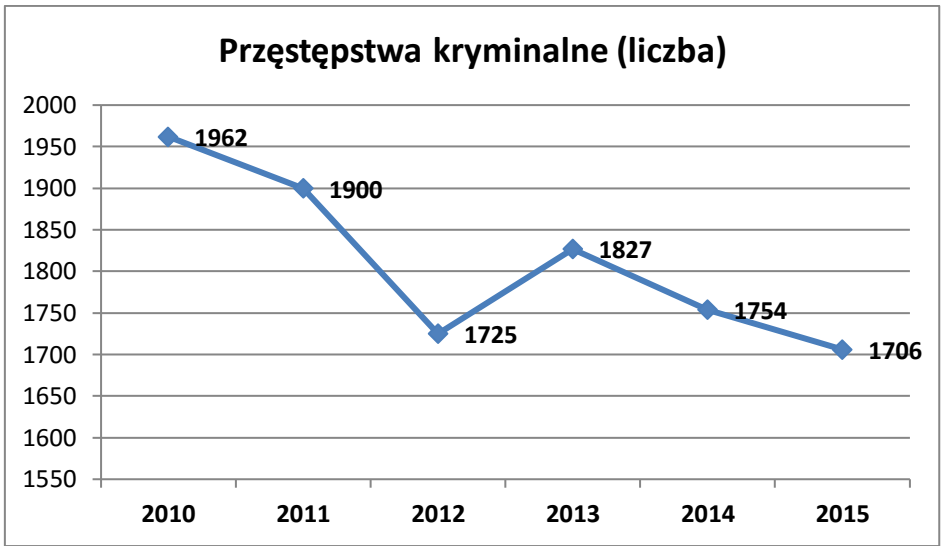

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Bolesławcu.

:

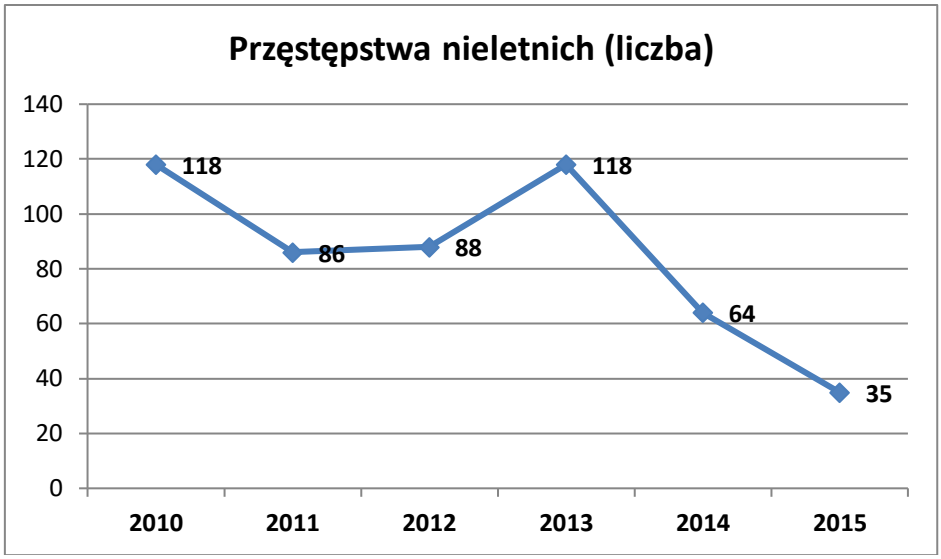

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Bolesławcu.

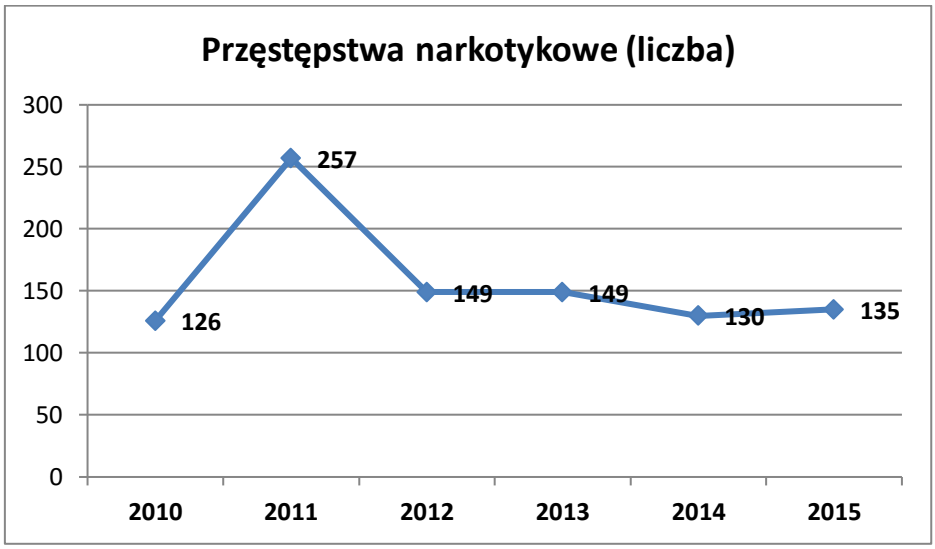

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Bolesławcu.

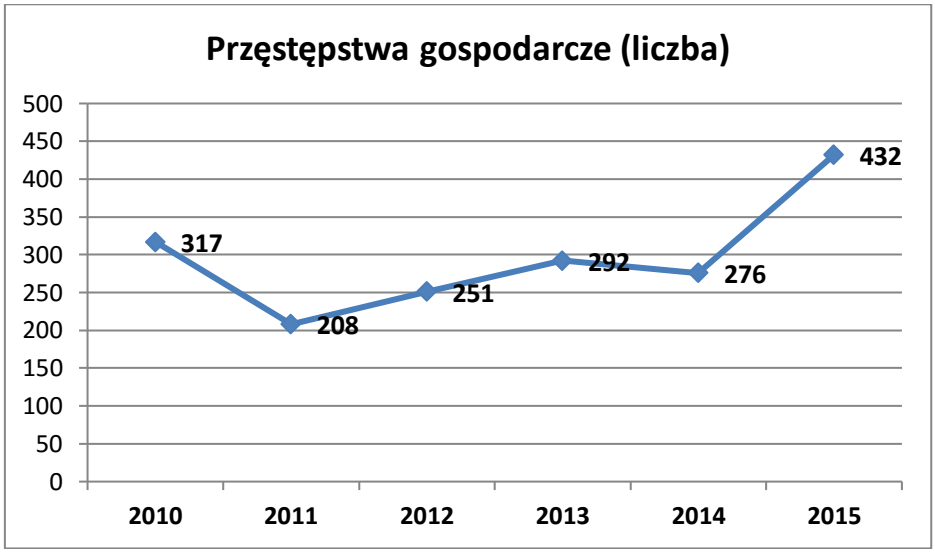

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Bolesławcu.

W badanym okresie utrzymuje się tendencja wzrostowa liczby zdarzeń drogowych na terenie powiatu bolesławieckiego.

Zakres danych statystycznych (dane liczbowe dotyczące całego powiatu bolesławieckiego)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zdarzenia drogowe:						
– wypadki drogowe……..	70	48	70	66	70	79
– kolizje drogowe……..	1228	865	806	903	794	883
Poszkodowani:						
– zabici……..……	7	9	8	11	11	5
– ranni……	70	59	84	89	93	110

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Bolesławcu.

Do najczęstszych przyczyn zdarzeń drogowych należy zaliczyć nieudzielenie pierwszeństwa, niedostosowanie prędkości do warunków jazdy oraz nieprawidłowe wyprzedzanie.

W 2015 r. zatrzymano większą liczbę nietrzeźwych kierujących oraz kierujących po użyciu alkoholu (2014 r. – 190 os.; 2015 – 217 os.)

Najpowszechniejsze kategorie przestępstw w Powiecie Bolesławieckim dotyczą naruszeń:

- art. 278 KK (kradzież rzeczy cudzej),
- art. 279 KK (kradzież z włamaniem)
- oraz 288 KK (uszkodzenie mienia).

W okresie od 2014 r. odnotowano:

- wzrost przestępczości w kategoriach: rozboje, włamania i zniszczenie mienia;
- spadek przestępczości odnotowano w kategorii: bójki, pobicia, uszkodzenie mienia.

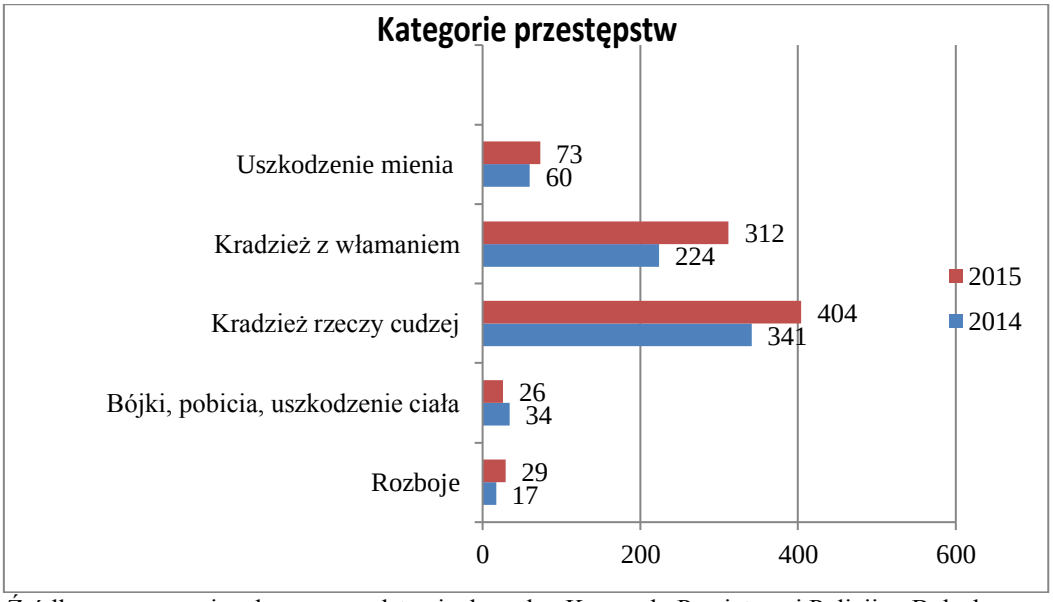

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Bolesławcu.

Komenda Powiatowa Policji w Bolesławcu podejmuje szereg działań prewencyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Wziąwszy pod uwagę rok ubiegły, są to między innymi:

- „**Komisarz Lew moim przewodnikiem**" - kontynuacja programu skierowanego do dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, którego celem jest propagowaniem właściwych zachowań, które mają wpływ na bezpieczeństwo w codziennym życiu dzieci, edukacja w zakresie bezpiecznych zachowań podczas zabawy, nad wodą, w ruchu drogowym, w kontakcie z osobą obcą, uświadomienie dzieciom niebezpieczeństw związanych z psami i innymi niebezpiecznymi zwierzętami.
- **„Twoje życie Twój wybór" –** kontynuacja programu, którego celem jest zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i jakości życia osób młodych, podniesienie świadomości prawnej małoletnich, propagowanie życia bez uzależnień, uświadomienie skali zagrożeń występujących w codziennym życiu, kreowanie pozytywnego wizerunku Policji w społeczeństwie, kształtowanie zachowań dzieci i młodzieży jako uczestników imprez sportowych.
- działania edukacyjno-informacyjne w ramach akcji: „Bezpieczne ferie", „Bezpieczne wakacje", działania poświęcone bezpieczeństwu dzieci w drodze do szkoły – „Bezpieczna droga do szkoły"; udział w obchodach „Ogólnopolskiego Głosu Profilaktyki"; działania informacyjne poświęcone bezpieczeństwu osób starszych i samotnych;
- działania skierowane na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ramach akcji pn. „Prędkość", „Alkohol i Narkotyki", „Niebezpieczne przewozy", „Pieszy", „Trzeźwy poranek", „Stop piratom drogowym", „Niechronieni uczestnicy ruchu" i inne.

Kolejną powiatową instytucją bezpieczeństwa publicznego jest **Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Bolesławcu**.

W ubiegłym roku w działaniach ratowniczo gaśniczych uczestniczyły zastępy Jednostki Ratowniczo Gaśniczej Państwowej Straży Pożarnej w Bolesławcu, zastępy Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu Powiatu Bolesławieckiego, zastępy Wojskowej Straży Pożarnej ze Świętoszowa. Część działań prowadzono także przy współpracy z zastępami strażackimi jednostek spoza powiatu.

W 2015 roku w Powiecie Bolesławieckim jednostki przeciwpożarowe interweniowały 1332 razy (wzrost w stosunku do 2014 r.). Charakter interwencji wynikał z następujących przyczyn:

- pożary – **47%**
- tzw. miejscowe zagrożenia (czyli zdarzenia wynikające z rozwoju cywilizacyjnego bądź naturalnych zjawisk przyrodniczych, które nie są pożarem ani klęską żywiołową oraz stanowią zagrożenie życia, zdrowia, mienia lub środowiska – **48%**
- fałszywe alarmy – **5%**

Główną przyczyną pożarów w powiecie jest nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym (w tym papierosy, zapałki). Jeśli chodzi o miejscowe zdarzenia, to najczęściej interweniowano w związku z: niezachowaniem zasad bezpieczeństwa w ruchu środków transportu, zjawiskami atmosferycznymi tj. huragany, silne wiatry, tornada oraz nietypowymi zachowaniami zwierząt.

Porównanie z danymi statystycznymi z roku 2014, w którym odnotowano 1077 zdarzeń, w tym 380 pożarów, 638 miejscowych zagrożeń i 59 alarmów fałszywych**.**

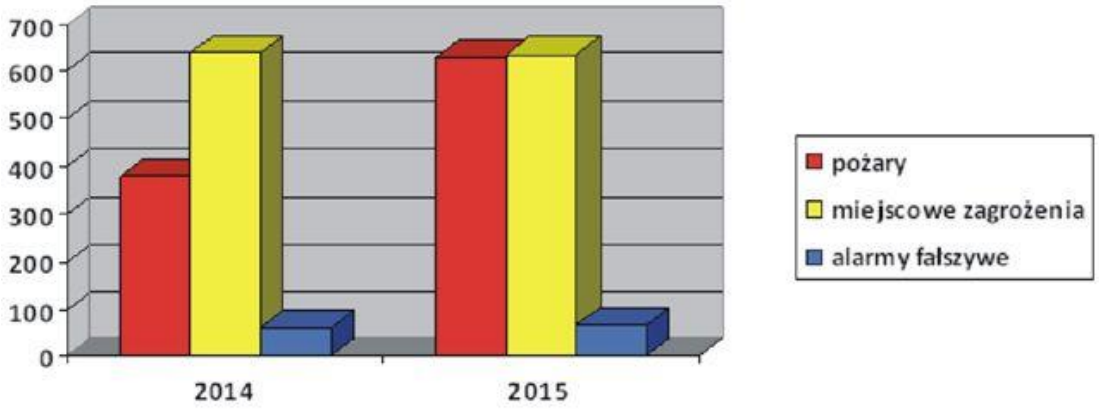

Źródło: http://www.straz.boleslawiec.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=475&Itemid=5

		Rodzaj zdarzenia							
		Ogółem zdarzeń		Pożary		Miejscowe zagrożenia		Alarmy fałszywe	
		rok		rok		rok		rok	
LP.	**Podział administracyjny**	**2014**	**2015**	**2014**	**2015**	**2014**	**2015**	**2014**	**2015**
1	Polska	419270	489884	145237	184819	249476	276212	24557	28853
2	DOLNOŚLĄSKIE	42877	52010	17133	22812	23074	26131	2670	3067
3	**Powiat Bolesławiecki**	**1077**	**1332**	**380**	**628**	**638**	**637**	**59**	**67**

Źródło: http://www.straz.gov.pl/panstwowa_straz_pozarna/2015).

2.6. Rynek pracy i bezrobocie.

Bezrobocie to poważny problemem społeczno-ekonomiczny, który negatywnie wpływa na niemal wszystkie dziedziny życia osób nim dotkniętych. Przeciwdziałanie temu zjawisku wymaga podejmowania działań systemowych, a pomoc świadczona osobom bezrobotnym przez publiczne służby zatrudnienia jest niezbędna.

Realizacja zadań w zakresie zatrudnienia, przeciwdziałania bezrobociu i łagodzenia jego skutków to funkcja Powiatowego Urzędu Pracy (PUP) określona ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W 2014 r. ustawa ta została znacznie zmieniona, a celem nowej regulacji było zapewnienie szybszej i lepiej dostosowanej pomocy dla bezrobotnych, a także zwiększenie efektywności podejmowanych działań przez PUP.

Z danych udostępnionych przez Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu wynika, że **w grudniu2015 r.** status bezrobotnego w Powiecie Bolesławieckim posiadało **2375** osób. W stosunku do poprzedniego roku liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 424 osoby, tj. o ok. **15,1%**. W 2015 roku największą liczbę bezrobotnych odnotowano w lutym – 3171

osób, a najmniejszą w październiku, tj. 2304 osoby. Na koniec roku 2014 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 2799.W porównaniu do stanu z grudnia 2013 r. była ona mniejsza o 1201 osób, tj. o ok. **30,00 %.**Był to najwyższy w historii Powiatu Bolesławieckiego spadek bezrobocia.

Wysoki spadek bezrobocia ma ścisły związek ze zmianą ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy i wdrożeniem w 2014 r. nowych narzędzi wsparcia dla osób bezrobotnych.

Liczbę bezrobotnych w poszczególnych miesiącach 2015 r. przedstawia wykres:

Wykres 1: *Liczba bezrobotnych w roku 2015.*

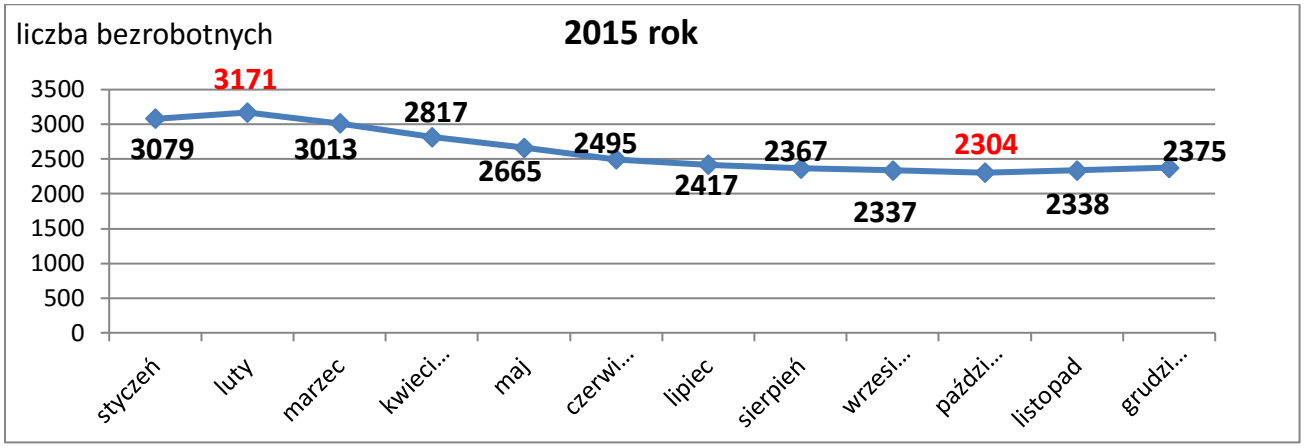

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu. Opracował: PCPR w Bolesławcu

Liczbę bezrobotnych na przestrzeni 10 lat obrazuje kolejny wykres.

Wykres 2*: Liczba bezrobotnych w latach 2006 – 2015.*

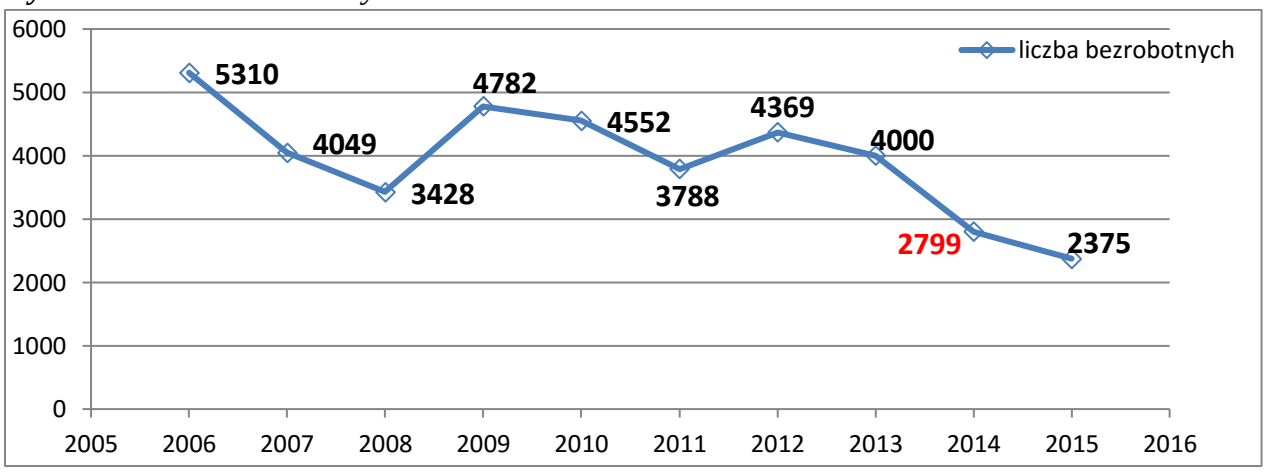

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu. Opracował: PCPR w Bolesławcu.

W grudniu 2015 r. stopa bezrobocia w kraju kształtowała się na poziomie 9,8 %, a w województwie dolnośląskim na poziomie 8,6 %. Według danych GUS **stopa bezrobocia w Powiecie Bolesławieckim w grudniu 2015 r.** wynosiła **7,6 %** i była niższa o 1,3 punktu procentowego od stopy bezrobocia wykazanej za grudzień 2014 r. (8,9 %), tj. o 1 674 osoby.

Liczba osób bezrobotnych **w grudniu 2015 r.** znacząco zmalała w stosunku do poziomu bezrobocia z 2007 roku (Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bolesławieckim na lata 2008-2015), tj. o 1 674 osoby. Stopa bezrobocia w tym czasie spadła z 13,4 % (2007 r.) do 7,6 % (2015 r.), tj. o 5,8 %.

Stopę bezrobocia na przestrzeni 10 lat, z podziałem na powiat, województwo i kraj obrazuje poniższy wykres:

***Wykres 3**:Stopa bezrobocia w latach 2006-2015.*

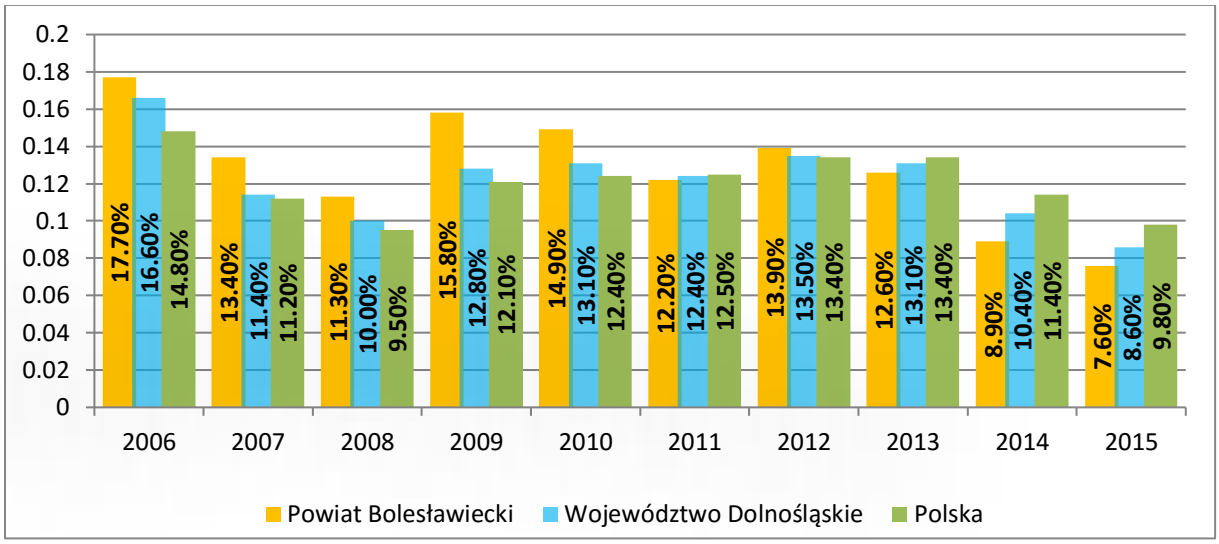

Źródło: Główny Urząd Statystyczny. Opracował: PCPR w Bolesławcu.

Analiza stosunku liczby osób bezrobotnych do liczby mieszkańców poszczególnych gmin Powiatu Bolesławieckiego uwidacznia wyraźną różnicę w liczbie osób bezrobotnych na terenie gmin o charakterze miejskim i miejsko-wiejskim oraz gmin o charakterze wiejskim.

Największą liczbę bezrobotnych **w grudniu 2015 r.** stanowili **mieszkańcy Bolesławca - 994 osoby**, o 183 osoby mniej niż w poprzednim roku. Kolejną grupą bezrobotnych byli **mieszkańcy gminy i miasta Nowogrodziec – 378** osób, o 34 osoby mniej niż w 2014 r. Najmniejszą liczbę bezrobotnych odnotowano **w gminie Gromadka – 188 osób** (w 2014 r. – 196 osób). **W Gminie Warta Bolesławiecka** liczba osób bezrobotnych w 2015 r. wynosiła **225 osób**, tj. o 80 osób mniej niż w 2014 r. (305 osób).

Największy procentowy spadek w stosunku do stanu z grudnia 2014 r. zanotowano w gminie Warta Bolesławiecka, tj. 26,2%, a najmniejszy w gminie Gromadka 4,1%.

***Wykres 3**: Bezrobotni w poszczególnych gminach w latach 2014 - 2015.*

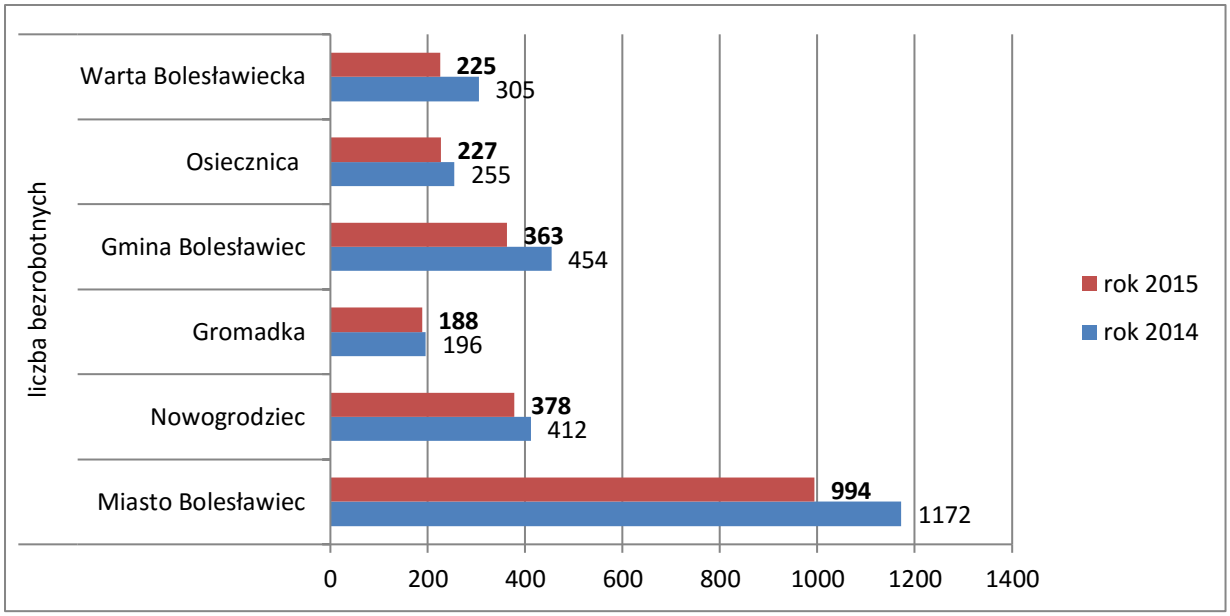

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu. Opracował: PCPR w Bolesławcu.

W 2015 r. w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy w Bolesławcu status osoby bezrobotnej uzyskało 2 375 osób z terenu Powiatu Bolesławieckiego. **Udział kobiet** w tej kategorii ukształtował się na poziomie **51,92 %** (1 233 kobiety), co stanowi ponad połowę ogólnej liczby bezrobotnych.

Tabela 1: *Liczba bezrobotnych ze względu na płeć na terenie poszczególnych gmin Powiatu Bolesławieckiego w 2015 r.*

Gmina	**Razem**	Kobiety	**Mężczyźni**
Miasto Bolesławiec	994	492	502
Gmina Bolesławiec	363	199	164
Gmina Gromadka	188	98	90
Gmina i Miasto Nowogrodziec	378	207	171
Gmina Osiecznica	227	129	98
Gmina Warta Bolesławiecka	225	108	117

Razem:Powiat Bolesławiecki	**2.375**	1.233	**1.142**

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu. Opracował: PCPR w Bolesławcu.

W końcu 2015 r. bezrobotni **posiadający prawo do zasiłku** stanowili **17,3%** wszystkich bezrobotnych, tj. 410 osób.

Tabela 2:*Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku na terenie poszczególnych gmin Powiatu Bolesławieckiego w 2015 r.*

Bezrobotni z prawem do zasiłku	**Razem**	**Kobiety**	**Mężczyźni**
Miasto Bolesławiec	180	94	86
Gmina Bolesławiec	62	36	26
Gmina Gromadka	35	17	18
Gmina i Miasto Nowogrodziec	70	35	35
Gmina Osiecznica	27	17	10
Gmina Warta Bolesławiecka	36	18	18
Razem:Powiat Bolesławiecki	**410**	**217**	**193**

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu. Opracował: PCPR w Bolesławcu.

Osoby niepełnosprawne posiadające **status bezrobotnego**, według stanu z grudnia **2015 r.** stanowiły **9,9 %** wszystkich bezrobotnych, tj. 235 osób. W 2014 r. niepełnosprawni bezrobotni to grupa 260 osób, tj. 9,3 % zarejestrowanych.

Wykres 4*: Udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2015 r.*

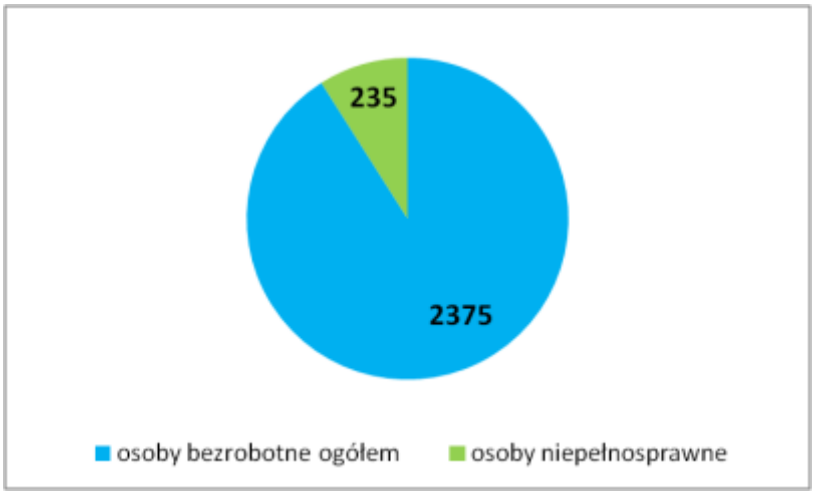

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu. Opracował: PCPR w Bolesławcu.

Najliczniejszą grupą wiekową wśród bezrobotnych **w 2015 r.** były osoby w wieku **25-34 lat** – 617 osób, co stanowiło **26,0%** ogółu bezrobotnych. W grudniu 2014 r. w tej grupie zarejestrowanych było 769 osób, tj. 27,5% wszystkich bezrobotnych.

Kolejną grupą były osoby w wieku **35-44 lat**, tj. 460 osób, które stanowiły **19,4%** ogółu. W porównaniu do 2014 r. udział tej grupy bezrobotnych zmniejszył się o 0,8 punktu procentowego.

Trzecią pod względem liczebności była grupa bezrobotnych **od 45 do 54 lat** (382 osoby), tj. **16,1%** ogółu. Bezrobotni z tej grupy wiekowej w 2014 r. stanowili 16,2% wszystkich zarejestrowanych.

Kolejna grupa wiekowa to bezrobotni w wieku **18-24 lat**. W grudniu 2015 r. w grupie tej odnotowano 370 osób, tj. **15,6%** ogółu bezrobotnych. W porównaniu do poprzedniego roku udział tej grupy bezrobotnych zmniejszył się o 1,2 punktu procentowego.

W przedziale wiekowym **55-59 lat** w końcu 2015 r. zarejestrowanych było 338 osób, tj. **14,2%** wszystkich bezrobotnych. W grudniu 2014 r. grupa ta stanowiła o 1,3 punktu procentowego mniej niż w 2015 r.

Bezrobotni **powyżej 60 roku życia** to grupa 208 osób, tj. **8,8%** ogółu bezrobotnych figurujących w rejestrze w 2015 r. W poprzednim roku osoby te stanowiły o 2,3 punktu procentowego mniej niż w badanym roku

Wykres 5*:Bezrobotni według wieku w latach 2014 - 2015.*

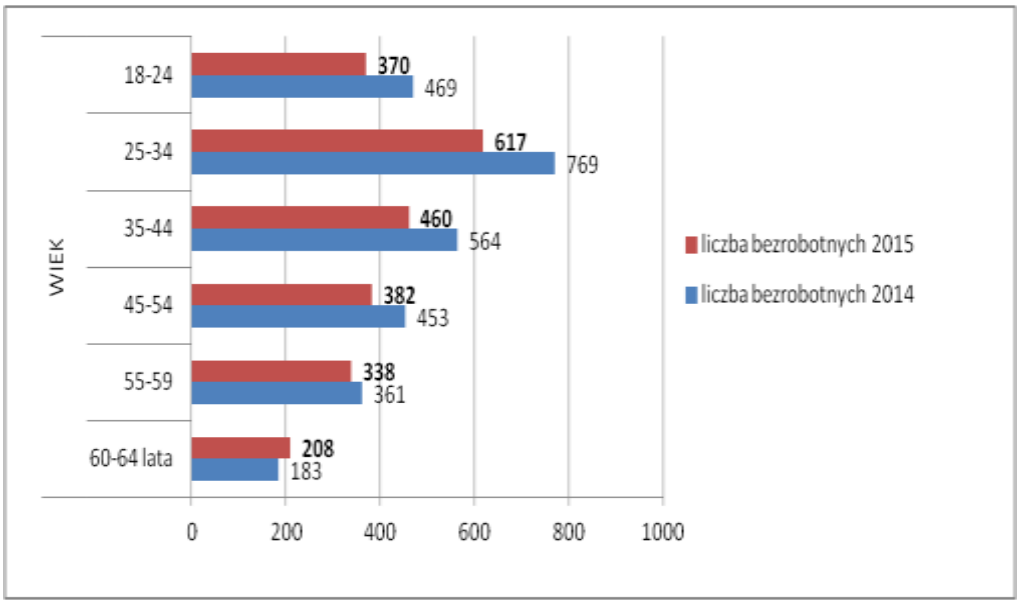

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu. Opracował: PCPR w Bolesławcu.

W grudniu 2015 r., tak jak i w poprzednim roku, najliczniejszą grupą w podziale na poziom wykształcenia byli **bezrobotni z zasadniczym zawodowym wykształceniem** – 758 osób, co stanowiło **31,9%** ogółu zarejestrowanych. Grupa ta zwiększyła swój udział o 1,7 punktu procentowego w stosunku do stanu z grudnia 2014 r.

Kolejną grupą, pod względem liczebności, byli **bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym** – 696 osób, tj. **29,3%** ogółu, o 0,6 punktu procentowego więcej w porównaniu do liczby zarejestrowanych z takim wykształceniem w końcu grudnia 2014 r.

Bezrobotni z wyższym wykształceniem stanowili w grudniu 2015 r. grupę 261 osób, tj. **11,0%** wszystkich bezrobotnych. Udział bezrobotnych z wyższym wykształceniem w stosunku do poprzedniego roku zwiększył się o 1 punkt procentowy.

Bezrobotni z wykształceniem ogólnokształcącym to grupa 195 osób, tj. **8,2%** ogółu zarejestrowanych w końcu 2015 r. W grudniu 2014 r. bezrobotni z ogólnokształcącym wykształceniem stanowili 9,7% całej grupy bezrobotnych – 271 osób.

Bezrobotnych według wykształcenia, zarejestrowanych w końcu 2014 r. i 2015 r. przedstawia poniższy wykres.

Wykres 6:*Bezrobotni według poziomu wykształcenia w latach 2014 - 2015.*

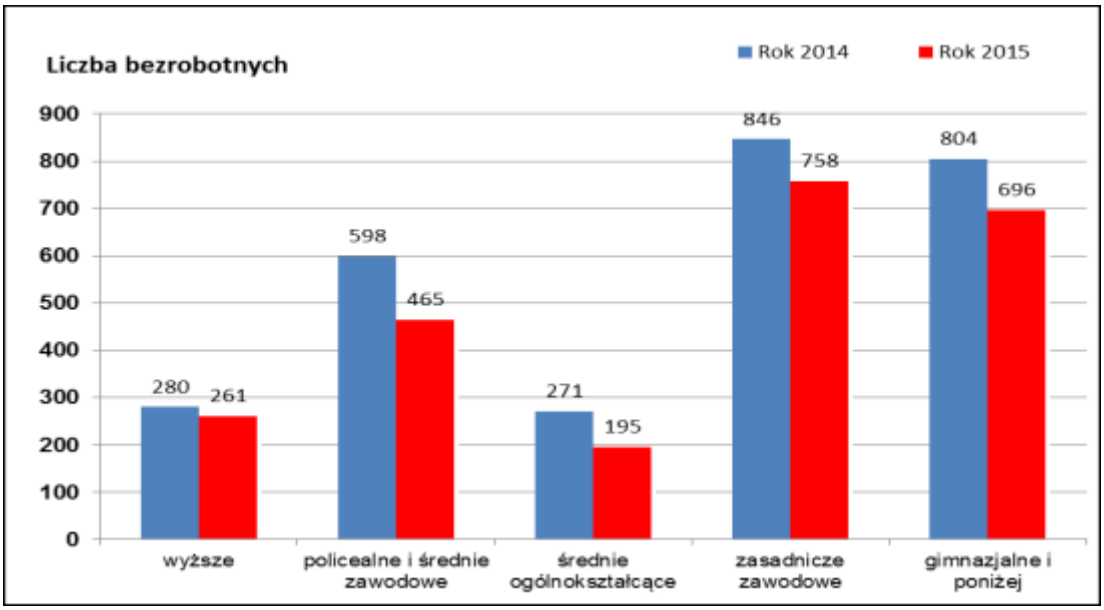

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu. Opracował: PCPR w Bolesławcu.

Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu w 2015 roku realizował przewidziane ustawą wsparcie poprzez następujące instrumenty i usługi rynku pracy:

Tabela 3:*Instrumenty i usługi rynku pracy realizowane przez PUP w Bolesławcu w 2015 r.*

Lp.	**Instrument/usługa rynku pracy**	**Ilość zawartych umów**	**Ilość osób objętych umowami**	**Wydatki w zł**
1.	Szkolenia	70	**213**	667 267,13
2.	Stypendia za kontynuowanie nauki	4	**4**	11 469,20
3.	Studia podyplomowe	6	**6**	47 337,10
4.	Krajowy fundusz szkoleniowy	22	**114**	389 833,67
5.	Dofinansowanie wynagrodzenia dla bezrobotnego powyżej 50 roku życia	18	**19**	199 890,52
6.	Bon szkoleniowy	5	**5**	11 991,00
7.	Bon zatrudnieniowy	17	**24**	341 523,89
8.	Bon stażowy	28	**28**	43 429,20
9.	Bon na zasiedlenie	31	**31**	216 000
10.	Przygotowanie zawodowe dorosłych	3	**43**	229 703,92
11.	Staże	230	**235**	1 720 901,02
12.	Prace interwencyjne	75	**78**	467 987,46
13.	Prace społecznie użyteczne	5	**109**	89 948,88
14.	Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej	94	**94**	2 0038 921,06
15.	Dotacje na rozpoczęcie działalności w ramach spółdzielni socjalnych	2	**2**	30 400,00
16.	Refundacja kosztów doposażenia stanowiska pracy	21	**51**	456 000,00
17.	Zwrot kosztów dojazdu do pracy	210	**210**	134 194,45
18.	Refundacja kosztów opieki nad dzieckiem	16	**16**	15 807,23
19.	Badania osób bezrobotnych	224	**224**	30 281,30
20.	Program Aktywizacja i Integracja	1	**20**	17 639,50

21.	Zlecenie działań agencjom zatrudnienia	1	**20**	34 200,00
22.	**SUMA:**	1083	**1546**	7 194 726,53

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu. Opracował: PCPR w Bolesławcu.

W ramach w/w form wsparcia zawarto **1083** umowy dla **1546** osób bezrobotnych, na łączną kwotę **7 194 726,53 zł**.

Tabela 4:*Najczęstsze zawody w ofertach pracy, miejscach stażowych i przygotowania zawodowego w 2015 roku.*

Lp.	Nazwa zawodu	Liczba osób, które podjęły prace w ramach zgłoszonych ofert	w tym liczba ofert pracy
1.	Sprzedawca	170	367
2.	Pozostali robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle	61	214
3.	Robotnik gospodarczy	117	137
4.	Kierowca samochodu ciężarowego	22	132
5.	Technik prac biurowych	104	127

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu. Opracował: PCPR w Bolesławcu.

Tabela 5:*Najczęstsze zawody bezrobotnych zarejestrowanych na dzień 31.12.2015 roku.*

Lp.	Nazwa zawodu	Liczba osób
1.	Sprzedawca	242
2.	Kucharz	85
3.	Technik ekonomista	72
4.	Murarz	65
5.	Ślusarz	61

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu. Opracował: PCPR w Bolesławcu

Tabela 6:*Najczęstsze zagraniczne oferty.*

Lp.	Nazwa zawodu	Liczba osób

1.	Pracownik produkcyjny	Niemcy
2.	Mechanik samochodowy	
3.	Elektryk/elektromonter	
4.	Pracownik produkcji	Czechy
5.	Pracownik magazynowy	
6.	Personel sprzątający	
7.	Opiekun osoby starszej	Wielka Brytania
8.	Magazynier	
9.	Pielęgniarka środowiskowa dyplomowana	
10.	Rzeźnik	

2.7. POMOC SPOŁECZNA.

Zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Artykuł 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej precyzuje powody, w których udziela się pomocy społecznej osobom i rodzinom. Są to:

1) ubóstwo;
2) sieroctwo;
3) bezdomność;
4) bezrobocie;
5) niepełnosprawność;
6) długotrwała lub ciężka choroba;
7) przemoc w rodzinie;
8) potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi;
9) potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
10) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;

11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
13) alkoholizm lub narkomania;
14) zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa;
15) klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Działania z zakresu pomocy społecznej z mocy ustawy wykonują organy administracji rządowej i samorządowej. Współpracują w tym zakresie z podmiotami społecznymi i osobami fizycznymi i prawnymi. Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, które mają na celu realizowanie zadań na szczeblu gmin i powiatów są **ośrodki pomocy społecznej** oraz **powiatowe centra pomocy rodzinie.**

Realizacją zadań gminy wynikających z ustawy o pomocy społecznej oraz pomocą środowiskową zajmują się w Powiecie Bolesławieckim następujące ośrodki pomocy społecznej:

- **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bolesławcu,**
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bolesławcu z siedzibą w Kruszynie,**
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warcie Bolesławieckiej,**
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gromadce z siedzibą w Wierzbowej,**
- **Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogrodźcu,**
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osiecznicy.**

Ośrodki pomocy społecznej realizują zadania gminy związane m. in. z przyznawaniem pomocy rzeczowej oraz finansowej rodzinom, zapewnieniem: schronienia, miejsc w ośrodkach wsparcia, a także świadczeniem usług opiekuńczych.

Liczba gospodarstw domowych z terenu powiatu bolesławieckiego korzystających z pomocy społecznej w latach 2010- 2014 spadła w badanym okresie do poziomu 2300 gospodarstw objętych pomocą społeczną. Na poziomie trzech gmin wiejskich: Gromadka, Nowogrodziec i Warta Bolesławiecka liczba ta utrzymywała się na stałym poziomie. Największy spadek liczby gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną odnotowała gmina wiejska Osiecznica. W skali powiatu liczba ta spadła w powyższym okresie o blisko 800 gospodarstw domowych (2010 r. – 3100 gosp. dom.; 2014 r. – 2300 gosp. dom.).

Wykres nr 1. Liczba gospodarstw domowych w gminach powiatu bolesławieckiego korzystających z pomocy społecznej (ogółem) w latach 2010-2014.

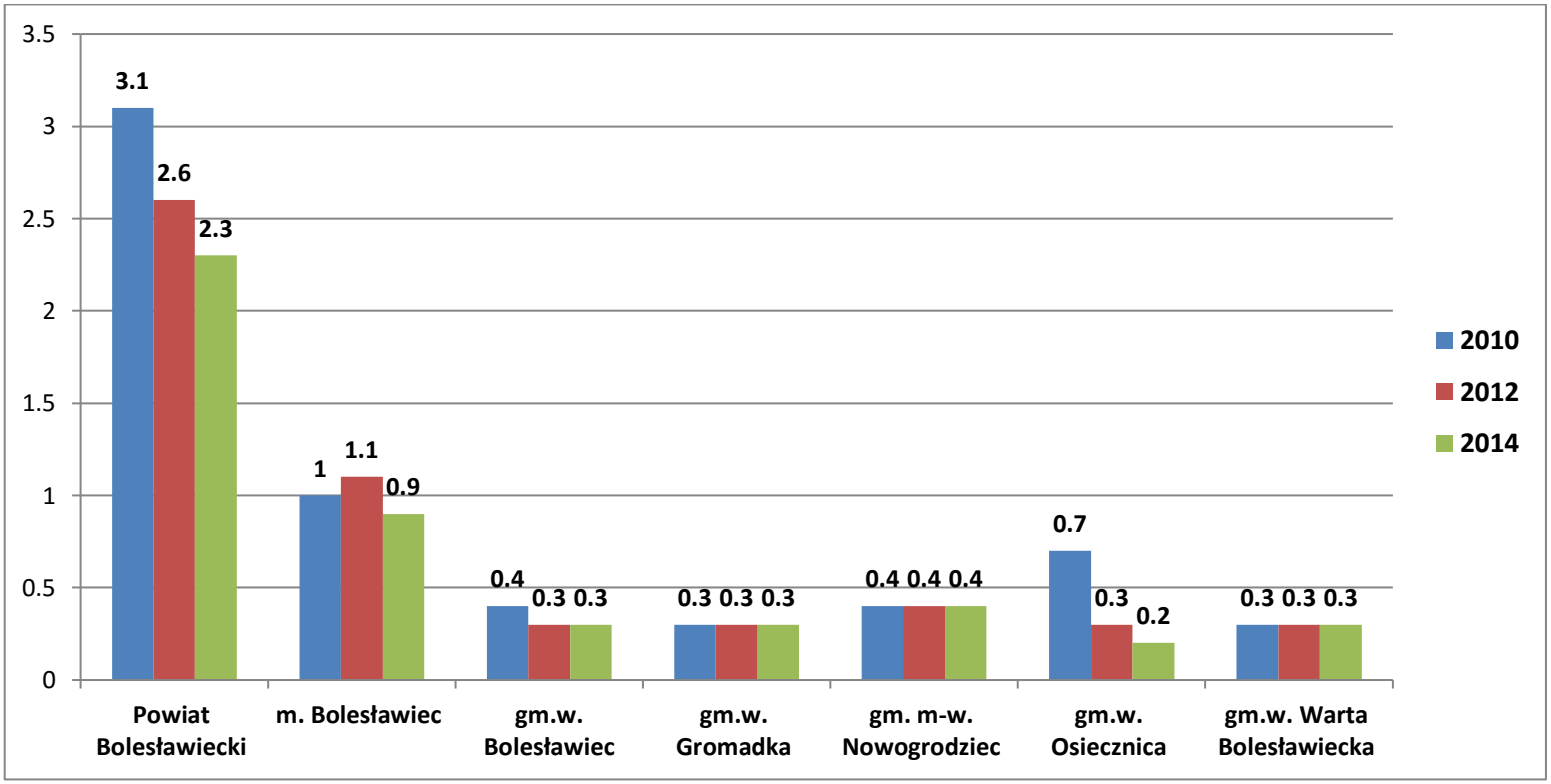

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych lokalnych GUS.

Podobna tendencja dotyczy liczby osób zamieszkujących w gospodarstwach domowych i osób bezdomnych korzystających z pomocy społecznej. W badanym okresie liczba ta spadła o blisko 3 200 osób, wynosząc odpowiednio: w 2010 r. - ok. 8700 os., w 2012 r. – 6700 os. i 2014 r. – ok. 5500 wszystkich mieszkańców powiatu bolesławieckiego.

Wykres nr 2. Liczba osób w gospodarstwach domowych i osób bezdomnych korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2014 (liczba poddana w tys.).

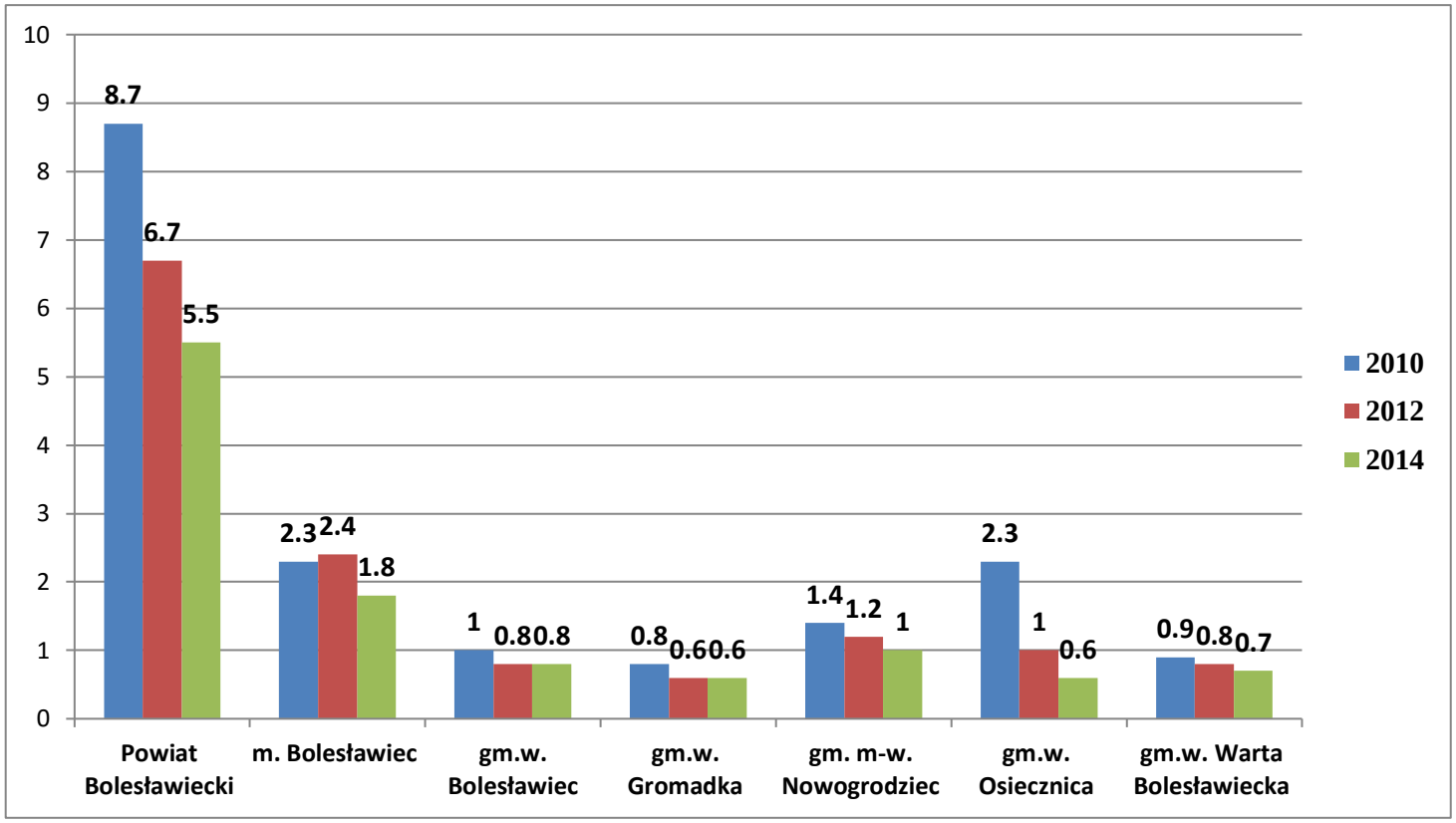

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych lokalnych GUS.

Zasięg korzystania z pomocy społecznej to udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem. Najwyższy odsetek mieszkańców w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w 2014 r. odnotowano w gminach Gromadka (ok. 10,8%) i Warta Bolesławiecka (ok. 8,1%), a najniższy w mieście Bolesławiec (ok. 4,6%) oraz gminie wiejskiej Bolesławiec (ok. 5,5%).W skali całego powiatu bolesławieckiego **udział osób korzystających z pomocy społecznej w badanym okresie systematycznie spadał** i wynosił odpowiednio: w 2010 r. – 9,7%, w 2012 r. –7,4% i **2014 r. – 6%.**

Tabela nr 3. Beneficjenci pomocy społecznej w powiecie bolesławieckim w latach 2010 – 2014.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w tys.			Ludność w gospodarstwach domowych i osoby bezdomne korzystające z pomocy społecznej					
				w tys.			w % ogółu ludności		
	2010	2012	2014	2010	2012	2014	2010	2012	2014
Powiat Bolesławiecki	**3,1**	**2,6**	**2,3**	**8,7**	**6,7**	**5,5**	**9,7**	**7,4**	**6,0**
m. Bolesławiec	1,0	1,1	0,9	2,3	2,4	1,8	5,8	5,9	4,6
gm.w. Bolesławiec	0,4	0,3	0,3	1,0	0,8	0,8	7,3	5,6	5,5
gm.w. Gromadka	0,3	0,3	0,3	0,8	0,6	0,6	13,9	11,3	10,8
gm. m-w. Nowogrodziec	0,4	0,4	0,4	1,4	1,2	1,0	9,3	7,7	6,6
gm.w. Osiecznica	0,7	0,3	0,2	2,3	1,0	0,6	31,0	13,0	7,5
gm.w. Warta Bolesławiecka	0,3	0,3	0,3	0,9	0,8	0,7	11,4	9,0	8,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych lokalnych GUS.

Jedną z kluczowych form wsparcia finansowego rodzin są zasiłki rodzinne. Tabela nr 4 zawiera dane dotyczące liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci, jak również informacje na temat liczby dzieci, na które został przyznany zasiłek rodzinny. Łączna liczba rodzin pobierających zasiłki rodzinne w powiecie bolesławieckim wyniosła w 2014 roku ok. 3800. Wprawdzie liczba rodzin otrzymujących świadczenia rodzinne w latach 2010-2014 spadła w skali całego powiatu bolesławieckiego, to jednak na poziomie samego miasta Bolesławiec wzrosła ona o blisko 600 uprawnionych rodzin. Spadek liczby rodziny otrzymujących świadczenia w badanym okresie dotyczy gmin: Nowogrodziec oraz Warta Bolesławiecka. **Na przestrzeni trzech lat zmalała również łączna liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny** – z 6500 w roku 2010 do 3900 w roku 2014. Tendencja spadkowa występowała zarówno w skali całego powiatu jak też na poziome gminnym.

Tabela nr 4. Beneficjenci świadczeń rodzinnych w powiecie bolesławieckim w latach 2010 – 2014.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rodziny otrzymujące świadczenia rodzinne w tys.			Dzieci w wieku 0-17 lat, na które rodziny otrzymują zasiłek rodzinny					
				w tys.			w % ogółu osób w tym wieku		
	2010	2012	2014	2010	2012	2014	2010	2012	2014
Powiat Bolesławiecki	**4,0**	**4,4**	**3,8**	**6,5**	**4,9**	**3,9**	**37,7**	**29,0**	**24,1**
m. Bolesławiec	0,8	1,5	1,4	1,7	1,3	1,1	25,6	20,7	18,4
gm.w. Bolesławiec	0,6	0,7	0,6	1,1	0,8	0,6	37,4	27,6	22,7
gm.w. Gromadka	0,3	0,4	0,3	0,6	0,5	0,3	58,8	43,9	34,9
gm. m-w. Nowogrodziec	1,5	0,9	0,7	1,6	1,2	0,9	49,1	36,2	29,9
gm.w. Osiecznica	0,3	0,4	0,3	0,6	0,5	0,4	36,1	28,5	23,0
gm.w. Warta Bolesławiecka	0,5	0,5	0,4	0,9	0,7	0,5	53,0	40,3	31,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych lokalnych GUS.

Uzupełnieniem zaprezentowanych powyżej danych jest analiza sytuacji, w których przyznawana jest pomoc społeczna. Dane zaprezentowane na wykresie nr 5 oraz w tabeli nr 6 ukazują liczbę osób w rodzinach, objętych wsparciem z konkretnych powodów, wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Najczęstszą przyczyną przyznawania świadczeń z pomocy społecznej jest **ubóstwo**. Ubóstwo określa się, jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowe potrzeby" kryją się, poza wyżywieniem, takie potrzeby jak: ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, zaspokojenie sfer intelektualnych. Ubóstwem najbardziej są zagrożone rodziny wielodzietne, niepełne, z osobami niepełnosprawnymi, osoby o niskim poziomie wykształcenia. W roku 2015 z powodu ubóstwa wsparto łącznie **3034** osób; w roku 2007 r. liczba ta wynosiła **3896.** Ubóstwo nie jest jedynym kryterium przyznawania pomocy. Aby rodzina mogła otrzymać wsparcie poza ubóstwem musi współwystępować inny problem utrudniający rodzinie samodzielne funkcjonowanie.

W większości gospodarstw o dochodach poniżej kryterium dochodowego, tym problemem a zarazem przyczyną ubóstwa – było **bezrobocie**. Zjawisko to stanowi jeden z najważniejszych czynników zwiększających zagrożenie ubóstwem. Dane literaturowe podają, że już sama obecność w rodzinie jednej osoby bezrobotnej ponad dwukrotnie zwiększa zagrożenie ubóstwem, a przy większej liczbie bezrobotnych wskaźnik ubóstwa ulega zwiększeniu. Jeszcze poważniejsze zagrożenie ubóstwem dotyczy rodzin, których głównym źródłem utrzymania są zasiłki da bezrobotnych (ponad 80% osób z tych rodzin należy do najbiedniejszych). Bezrobocie z pewnością też odbija się na statusie ekonomiczno –społecznym rodzin, wpływa na kondycję psychiczną członków rodziny, kształtuje ich perspektywy życiowe. Dane pozyskane przy opracowywaniu przedmiotowej Strategii oraz poprzednio obowiązującej na lata 2008-2015 wskazują pozytywną tendencję spadkową dla tego problemu, będącego przyczyną przyznawania pomocy społecznej. W 2015 roku ogólna liczba osób objętych pomocą z tego powodu wyniosła **2684** (wyraźny spadek w stosunku do 2007 r., w którym liczba ta wynosiła **5194** os.) Największa liczba korzystających z tego tytułu z pomocy społecznej występuje na terenie m. Bolesławiec, gm. m.-w. Nowogrodziec, oraz gm. w. Bolesławiec. Poza udzielonymi świadczeniami grupa osób bezrobotnych objęta jest pracą socjalną, mającą na celu mobilizację klientów do poszukiwania zatrudnienia we własnym zakresie oraz do ścisłej współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy (systematyczny kontakt, rejestracja).

Kolejną pod względem częstości występowania przyczyną udzielania rodzinom pomocy jest **długotrwała lub ciężka choroba**. Dysfunkcja ta dotyczy bezpośrednio przede wszystkim osób starszych, choć zdarzają się przypadki chorób u ludzi w średnim wieku czy młodych. Dane literaturowe podają, że długotrwała choroba to„(...) dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie trwał nadal. Do głównych cech choroby przewlekłej należą: długotrwałość, łagodniejszy niż w stanie ostrym przebieg, pogorszenie sprawności pacjenta, nieodwracalność zmian patologicznych i niepomyślne rokowania, a także następstwa psychospołeczne; osoby chorujące przewlekle wymagają długotrwałej opieki lekarskiej, pielęgniarskiej i/lub rehabilitacji." Przyjmuje się, że długotrwała choroba musi trwać, co najmniej 6 miesięcy. Sytuację osób dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą w Powiecie Bolesławieckim obrazuje tabela nr 6.

W 2015 r. działające na terenie powiatu bolesławieckiego ośrodki pomocy społecznej przyznały pomoc z tego powodu **1915** osobom. Na podstawie zgromadzonych danych można także wnioskować o dużej dotkliwości problemu **niepełnosprawności**, która często staje się przyczyną przyznania pomocy mieszkańcom gmin powiatu bolesławieckiego. W roku ubiegłym liczba członków rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności i objętych z tego tyłu pomocą społeczną wyniosła **1468** osób. Oprócz świadczeń pieniężnych osobom niepełnosprawnym udzielana jest pomoc w formie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Osoby potrzebujące całodobowej opieki kierowane są do domów pomocy społecznej. Na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych wypłacane są zasiłki pielęgnacyjne oraz świadczenia dla rodziców dzieci i opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych.

Kolejne pod względem częstości przyznawania pomocy problemy, pojawiające się w rodzinach zamieszkujących nasz powiat to: **bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego** oraz **potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności**. W przypadku pierwszego spośród wymienionych problemów obserwuje się spadek liczby osób, które skorzystały z pomocy społecznej z **2629** w roku 2007 do **1754** w roku 2015. Najczęściej bezradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość młodocianych, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych. Dysfunkcje te wyrażają się najczęściej niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, trudnościami adaptacyjnymi, bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym oraz szkolnym. U dzieci i młodzieży często pojawiają się zachowania buntownicze, agresywne, konfliktowe, łamanie panujących obyczajów, norm, wartości i przepisów prawa. Mamy wtedy do czynienia z tak zwanymi rodzinami wielo problemowymi.
W przypadku drugiego z ww. problemów, tj. potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności, obserwuje się wzrost liczby osób, które skorzystały z pomocy społecznej z **601** w roku 2007 do **1247** w roku 2015.Według prawa polskiego rodziny wielodzietne to rodziny mające na utrzymaniu co najmniej troje dzieci:
1.w wieku do ukończenia 18 roku życia,
2.w wieku do ukończenia 25 roku życia –w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
3.bez ograniczeń wiekowych –w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.
Do szczególnej ochrony i pomocy władz publicznych ma również prawo matka przed i po urodzeniu dziecka. Dlatego ochrona macierzyństwa oraz pomoc rodzinom wielodzietnym jest ważnym zadaniem pomocy społecznej. Zważywszy na występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych (ujemny przyrost naturalny) i gospodarczych (zmiany statusu materialnego), rodzina powinna móc liczyć na pomoc materialną, społeczną i prawną.

Wykres nr 5. *Porównanie powodów przyznania pomocy społecznej w powiecie bolesławieckim w latach 2007 i 2015.*

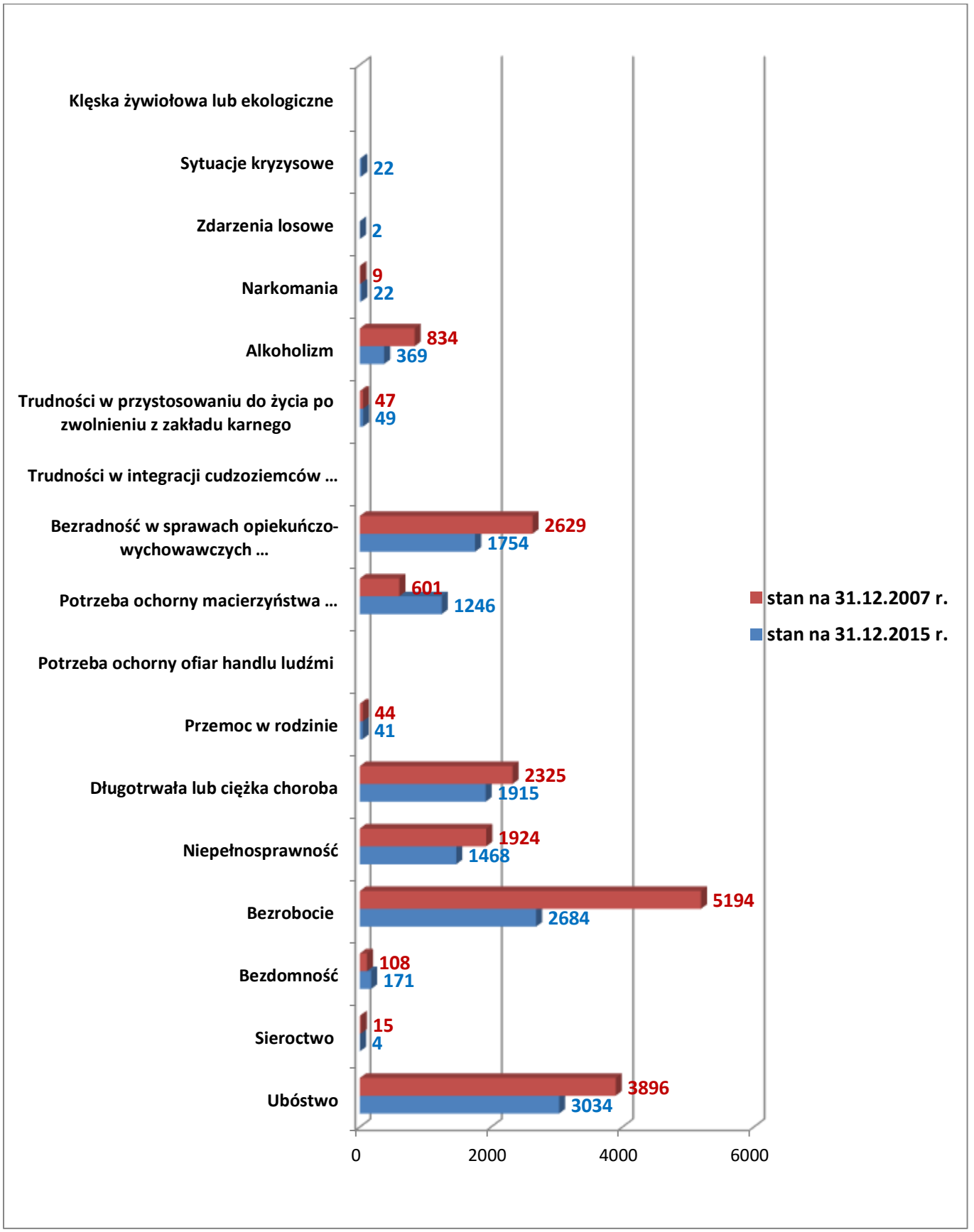

Tabela nr 6.*Powody przyznania pomocy społecznej w powiecie bolesławieckim z podziałem na miasto i gminy (stan na 31.12.2015 r.)*

Miasto/Gmina	Powód trudnej sytuacji życiowej																
	Ubóstwo	Sieroctwo	Niepełnosprawność	Długotrwała choroba	Alkoholizm	Narkomania	Trudność w przystosowaniu się do życia po	Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczyc	Bezrobocie	Przemoc w rodzinie	Potrzeba ochrony macierzyństwa	Bezdomność	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	Trudności w integracji osób, które otrzymały	Zdarzenia losowe	Sytuacje kryzysowe	Klęska żywiołowa lub ekologiczna
	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzinie	Licz-ba osób w rodzi-nie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzi-nie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzinie
Miasto Bolesławiec	1203	4	622	787	141	15	23	587	947	26	293	111	0	0	2	22	0
Gmina Bolesławiec	260	0	136	187	29	0	7	207	400	0	51	18	0	0	3	0	0
Gmina Osiecznica	73	0	160	235	30	0	2	234	317	5	197	2	0	0	16	6	0
Miasto i Gmina Nowogrodziec	637	0	295	373	79	5	12	370	455	6	370	26	0	0	0	0	0
Gmina Warta Bolesławiecka	604	0	134	249	52	1	3	38	299	3	224	11	0	0	1	0	0
Gmina Gromadka	257	0	121	84	38	1	2	318	266	1	111	3	0	0	3	0	0
Razem Powiat Bolesławiecki	**3034**	**4**	**1468**	**1915**	**369**	**22**	**49**	**1754**	**2684**	**41**	**1246**	**171**	**0**	**0**	**2**	**22**	**0**

Źródło: Sprawozdania MPiPS-03 ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Bolesławieckiego

Zadania pomocy społecznej należące do kompetencji Powiatu wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Wynikają one z następujących ustaw:

1. *Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz.575),*
2. *Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 930),*
3. *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390),*
4. *Ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r., poz. 1392).*
5. *Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2015r. poz. 581)*

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu od 1 stycznia 2012 roku pełni funkcję Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (zgodnie z Zarządzeniem Nr 38.IV/11 Starosty Bolesławieckiego z dnia 12 września 2011 roku). W związku z powyższym z dniem 01.01.2012r. w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie utworzono ***Zespół rodzinnej pieczy zastępczej.***

Jednym z zadań **organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,** (którym jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu, a w nim powołany Zespół rodzinnej pieczy zastępczej) jest organizacja opieki w rodzinach zastępczych, w tym dokonywanie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz oceny rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy.

Rodziny zastępcze obejmowane są opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatorzy udzielają wsparcia i pomocy w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych, ukierunkowują w działaniach wynikających z pieczy zastępczej, zapewniają im dostęp do specjalistycznej pomocy, w tym psychologicznej, logopedycznej, medycznej i reedukacyjnej.

Zespół rodzinnej pieczy zastępczej podejmuje również działania promocyjne związane z propagowaniem idei rodzicielstwa zastępczego w ramach **Kampanii Informacyjno – Promocyjnej pt. „Szukam Mamy i Taty”.** Ponadto corocznie w związku z obchodami Dnia Rodzicielstwa Zastępczego organizowany jest **Piknik integracyjny dla rodzin zastępczych z terenu Powiatu Bolesławieckiego**.

W siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu organizowane są corocznie szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej, zgodnie z Programem Szkoleniowym „Rodzina” licencjonowanym przez Stowarzyszenie Rodzin Adopcyjnych i Zastępczych „Pro Familia” w Krakowie zatwierdzonym przez Ministra Polityki Społecznej decyzjami z dnia 21 października 2004 roku, nr DPS-VI-4122-40-WB/04 oraz z dnia 12 kwietnia 2005 roku, nr DPS-IV-4111-28-WB/05.

W związku z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, rodziny zastępcze uczestniczą w indywidualnych spotkaniach z psychologiem w ramach poradnictwa specjalistycznegow PCPR oraz w spotkaniach grup wsparcia.

Ponadto zadania realizowane przez PCPR określone w w/w ustawach związane są z:

- udzielaniem pomocy finansowej rodzinom zastępczym,
- pracą socjalną na rzecz osób usamodzielniających się,
- udzielaniem pomocy na usamodzielnienie dla osób opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, młodzieżowe ośrodki wychowawcze oraz zakłady poprawcze,
- zapewnieniem opieki i wychowania w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej,
- udzielaniem pomocy jednorazowej repatriantom,
- prowadzeniem specjalistycznego poradnictwa,
- podejmowaniem działań w ramach interwencji kryzysowej.

W ramach pomocy finansowej rodzinom zastępczym, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu udziela:

- jednorazowego świadczenia na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka do rodziny zastępczej,
- comiesięcznego świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej,
- comiesięcznego dodatku wychowawczego (Program 500+).

  Ponadto rodziny zastępcze mogą uzyskać:
  a) dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka;
  b) świadczenie na pokrycie:
     - wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo,
     - dla rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej – kosztów utrzymania lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, wysokości odpowiadającej kosztom ponoszonym przez rodzinę na czynsz, opłaty z tytułu najmu., opłaty za energię elektryczną i cieplną, opał, wodę, gaz, odbiór nieczystości stałych i płynnych, dźwig osobowy, antenę zbiorczą, abonament telewizyjny i radiowy, usługi telekomunikacyjne oraz związanym z kosztami eksploatacji.

Tabela Nr 7. *Liczba rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych w Powiecie Bolesławieckim w latach 2013 - 2015.*

Rodzaj rodziny zastępczej	2013		2014		2015	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Rodziny spokrewnione	**98**	119	**82**	113	**85**	108
Rodziny niezawodowe	**42**	60	**40**	56	**41**	60
Rodziny zawodowe	**1**	8	**2**	8	**3**	9
Rodzina zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	**1**	8	**1**	6	**1**	10
OGÓŁEM	***142***	*195*	***135***	*183*	***130***	*187*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Bolesławcu

Analizując powyższe dane z ostatnich 3 lat, dotyczące liczby rodzin zastępczych na terenie Powiatu Bolesławieckiego i umieszczonych w nich dzieci można zauważyć, że zarówno liczba rodzin zastępczych jak i liczba dzieci uległa nieznacznemu obniżeniu. Widoczne są zmiany w liczbie poszczególnych typów rodzin zastępczych. **Wzrosła liczba rodzin zawodowych**, a zmniejszyła się liczba rodzin spokrewnionych i niezawodowych.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w połączeniu z ustawą o pomocy społecznej stworzyła podstawy do budowania nowego systemu wspierania rodziny, który daje też możliwość wsparcia rodziny niewydolnej wychowawczo na różnych etapach jej funkcjonowania w zależności od stopnia nasilenia tych problemów: od problemów opiekuńczo-wychowawczych wymagających okresowego wsparcia do sytuacji, w której dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej. W tym systemie pracownik socjalny, asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej pełnią ważne role i od jakości ich pracy zależeć będzie efektywność całego systemu. W związku z tym, że role tych specjalistów w dużym stopniu na siebie nachodzą konieczna jest koordynacja działań i zapewnienie ich dobrej współpracy, dzięki czemu będą mogli uzupełniać się i wzajemnie wspierać swoje działania na rzecz poprawy funkcjonowania rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej. Dzięki zintegrowanym działaniom, dzieci z rodzin zastępczych, w których zostały umieszczone, powrócą do swoich rodzin naturalnych. Powrót dzieci do rodzin naturalnych w Powiecie Bolesławieckim w latach 2013-2015 obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 8: Liczba dzieci, które powróciły z rodzin zastępczych do swoich rodzin naturalnych w latach 2013-2015

Dzieci opuszczające rodziny zastępcze	**2013 r.**	**2014 r.**	**2015 r.**
Dzieci opuszczające rodziny zastępcze, powracające do rodzin naturalnych	**1**	**3**	**1**

Pomimo podejmowanych działań poszczególnych instytucji gminnych i powiatowych odpowiedzialnych za realizację zadań związanych ze wsparciem i pracą z rodziną, w wielu przypadkach zachodzi konieczność umieszczania dzieci pozbawionych opieki rodziny naturalnej, zgodnie z orzeczeniem sądu, w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej na terenie Powiatu Bolesławieckiego oraz w placówkach znajdujących się poza tut. Powiatem.

Na terenie Powiatu Bolesławieckiego funkcjonuje jedna niepubliczna całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego tj. **Dom Dziecka Zgromadzenia Sióstr Elżbietanek w Bolesławcu**, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Świętej Elżbiety Prowincja Wrocławska. Dom Dziecka Zgromadzenia Sióstr Elżbietanek w Bolesławcu jest placówką przeznaczoną dla dzieci i młodzieży od 7 roku życia do usamodzielnienia.

Tabela nr 9: Liczba wychowanków – mieszkańców Powiatu Bolesławieckiego w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2013-2015.

Liczba wychowanków placówek opiekuńczo- wychowawczych	**2013 r.**	**2014 r.**	**2015 r.**
Dzieci przebywające w placówkach poza Powiatem Bolesławieckim	21	22	31
Dzieci przebywające w placówce opiekuńczo-wychowawcze w Bolesławcu, tj. w Domu Dziecka	51	42	30

Ponadto zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawą o pomocy społecznej, osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, **rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną** oraz **młodzieżowy ośrodek socjoterapii, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy** zwanej dalej „osobą usamodzielnianą”, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu:

- przyznaje się pomoc na:

1. kontynuowanie nauki,
2. usamodzielnienie,
3. zagospodarowanie.

- udziela się pomocy w uzyskaniu:
  1. odpowiednich warunków mieszkaniowych, tj.:
     - umożliwienia zamieszkania w mieszkaniu chronionym przez określony czas,
     - całkowite lub częściowe pokrycie kosztów związanych z wynajmem pokoju,
     - ułatwienie uzyskania mieszkania z zasobów gminy (poparcie wniosku o przydział mieszkania)
  2. zatrudnienia, tj. wspieranie wychowanka w zdobyciu kwalifikacji zawodowych.

- zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

2.8. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i interwencja kryzysowa.

W świetle art. 2 ust. 2 znowelizowanej w 2010 roku Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ***przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.*** Jest to jeden z rodzajów patologii społecznej, który zarazem może być przestępstwem, z czego często nie zdają sobie sprawy osoby krzywdzone. Przemoc dotyka zwykle osoby najsłabsze, tj. kobiety, dzieci, a także osoby starsze i niepełnosprawne. Przemoc może przyjmować różne formy, np.: fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną, zaniedbanie.

Skala przemocy domowej, jako zjawiska zachodzącego w środowisku zamkniętym, jest niezwykle trudna do oszacowania. Wynika to przede wszystkim z wielości danych zbieranych przez różnorodne instytucje analizujące przypadki stosowania przemocy domowej, jak również z charakteru tych danych (inne są dane pochodzące z procedury Niebieskiej Karty, inne z sądów rejonowych, czy prokuratury rejonowej). Dokładne oszacowanie skali występowania przemocy w rodzinie jest trudne także dlatego, że jest to nadal problem „wstydliwy" społecznie, uznawany za osobistą sprawę rodziny. Osoby krzywdzone przejawiają opór przed ujawnieniem problemu ze względu na uwarunkowania społeczne, obawy przed rozpadem związku, przed zachowaniem sprawcy, itd. Szczególnie do dzieci - najmniejszych i najsłabszych ofiar przemocy domowej - specjalistom jest bardzo trudno dotrzeć, ponieważ one same nie zgłoszą się na Policję,

nie zadzwonią na infolinię dla ofiar przemocy, a jeśli ponadto nie chodzą do żłobka lub przedszkola, to dramat dziecka może bardzo długo rozgrywać się w domu.

Z badań opinii publicznej prowadzonych na zlecenie MPiPS w 2014 r. wynika, że problem przemocy domowej jest zjawiskiem dostrzeganym w polskim społeczeństwie. Jedynie 33,7% badanych zadeklarowało całkowity brak kontaktu z jakąkolwiek formą przemocy, a 24,7% respondentów deklarowało, że w ciągu swojego życia osobiście doświadczyło co najmniej jednej z form przemocy.

Statystyka ogólnokrajowa w zakresie wszczynania procedury „Niebieskie Karty" wskazuje, liczba założonych w ubiegłym roku „NK" spadła w stosunku do roku 2014. Za szybko jednak by ocenić, czy jest to początek optymistycznego trendu dla ogólnokrajowego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, o który służby zabiegają od lat. Inna hipoteza każe bowiem założyć, że problem przemocy w rodzinie może być przez wielu bagatelizowany, co w efekcie skutkuje odmową pomocy osobom doznającym przemocy.

Liczba wypełnionych formularzy „NK" przez uprawnione podmioty (dane ogólnokrajowe)	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
Ogółem	63 820	73 119	99 098	95 633
Policja	50 236	57 902	77 808	75 495
Pomoc społeczna	10 800	12 114	13 611	12 743
Oświata	1473	1671	6380	6154
Służba zdrowia	491	619	627	551
Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych	820	813	694	690

Źródło: http://www.niebieskalinia.pl/pismo

Na podstawie danych Komendy Głównej Policji można stwierdzić, że w 2015 r. w stosunku do 2014 r. spadła liczba wypełnionych przez Policję formularzy „Niebieska Karta – A" (nie jest ona jednak tak niska jak była w latach 2012 i 2013). W 2015 r., analogicznie jak w latach ubiegłych, ofiarami przemocy w rodzinie były najczęściej kobiety, które stanowiły ponad 70 % wszystkich osób doświadczających przemocy domowej; dzieci - około 18%, a mężczyźni - 11%. Zdecydowanie najczęściej przemocy wobec osób najbliższych dopuszczali się mężczyźni, którzy stanowili blisko 93% ogólnej liczby sprawców. Wśród ogólnej liczby osób podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie, odsetek osób będących pod wpływem alkoholu wynosił 64%.

Dane statystyczne za lata 2012 – 2015 zgromadzone przez Komendę Główną Policji:

	2012	2013	2014	2015
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	**51 292**	**61 047**	**77 808**	**75 495**
Ogólna liczba ofiar przemocy	**76 993**	**86 797**	**105 332**	**97 501**
Liczba ofiar - kobiet	50 241	58 310	72 786	69 376
Liczba ofiar – mężczyzn	7 580	9 233	11 491	10 733
Liczba ofiar – małoletnich	19 172	19 254	21 055	17 392
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	**51 531**	**61 450**	**78 489**	**76 034**
Liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	3 522	4 440	5 301	5 244
Liczba podejrzewanych sprawców – mężczyzn	47 728	56 755	72 791	70 484
Liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	281	255	397	306
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	**31 387**	**37 650**	**50 073**	**48 841**
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - kobiety	1 005	1 289	1 969	1 972
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – mężczyźni	30 333	36 327	48 055	46 830
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	49	34	49	39
Liczba dzieci umieszonych w niezagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	**527**	**426**	**346**	**275**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.statystyka.policja.pl

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc normuje ***ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.*** Celem ustawy (zgodnie z preambułą) jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, która uznaje, że przemoc narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności. W dniu 1 sierpnia 2010 r. weszła w życie *ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw*, w której wprowadzono wiele nowych uregulowań. Celem nowelizacji był rozwój profilaktyki jako formy działań zapobiegających zjawisku przemocy domowej, zmiana świadomości społeczeństwa, skuteczna ochrona ofiar przemocy, w tym w szczególności dzieci, stworzenie mechanizmów ułatwiających izolację sprawców od ofiar, zmiana postaw osób stosujących przemoc przez poddanie ich oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym. Ustawa wyróżnia zadania samorządowe – zadania własne jednostek samorządu terytorialnego i rządowe – zadania zlecone z zakresu administracji rządowej. Zadania samorządowe przyporządkowane zostały poszczególnym jednostkom samorządu terytorialnego – gminie, powiatowi i samorządowi województwa. Zadania te finansowane są z dochodów własnych jednostek lub subwencji. Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej przypisano powiatom. Kluczową

rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ustawodawca przypisał gminie, gdyż pomoc dla osób potrzebujących nie może być udzielana w miejscu oddalonym od ich miejsca zamieszkania. Gmina może najszybciej zareagować na problem i udzielić wsparcia.
Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wymienia rodzaje bezpłatnej pomocy, której należy udzielić osobie dotkniętej przemocą, w szczególności: poradnictwo medyczne, psychologiczne, prawne, socjalne, zawodowe i rodzinne; interwencję kryzysową i wsparcie; ochronę przed dalszym krzywdzeniem przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystanie ze wspólnie zajmowanego z innymi osobami mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania do osoby pokrzywdzonej; badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie; zapewnienie osobie dotkniętej przemocą domową bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia, a także zapewnienie takiej osobie pomocy w uzyskaniu mieszkania (art. 3 ust. 1).

Do zadań własnych **gminy** należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Ustawa zalicza do tego systemu opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia oraz tworzenie zespołów interdyscyplinarnych. W ramach poradnictwa gmina ma za zadanie prowadzić również działania edukacyjne służące wzmacnianiu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą (art. 6 ust. 2 ww. ustawy).

Obowiązkiem **powiatu** jest realizacja zadań własnych oraz zadań z zakresu administracji rządowej. Poza zapewnieniem osobom doświadczającym przemocy miejsc w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy, a także opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą (art. 6 ust. 3 ustawy). Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat zalicza się w szczególności tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz opracowanie i realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (art. 6 ust. 4).

Kolejnym dokumentem prawnym regulującym zadnia w zakresie organizacji pomocy ofiarom przemocy w rodzinie jest **Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (**tekst jednolity Dz.U. z 2009r. Nr 175, poz. 1362, późn. zm.), która określa kompetencje jednostek i pracowników pomocy społecznej, zobowiązanych na jej mocy do udzielania wszelkiej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym ww. problemem. W art. 19 ustawa zalicza do zadań własnych powiatu prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej, natomiast w art. 47 definiuje pojęcie samej interwencji kryzysowej oraz zasady jej prowadzenia:

1. **Interwencja kryzysowa** stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie,

a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

2. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód.
3. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy.

W powiecie bolesławieckim nie ma ośrodka interwencji kryzysowej. Realizacja zadania polegającego na świadczeniu interwencji kryzysowej na terenie Powiatu Bolesławieckiego opiera się na działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu. Centrum zapewnia doraźną pomoc osobom znajdującym się w kryzysie (tj. przemoc w rodzinie, uzależnienie, rozwód, klęska żywiołowa, katastrofa itp.) poprzez udzielanie specjalistycznej pomocy psychologicznej i prawnej, poradnictwa socjalnego, bez zapewnienia schronienia. W przypadku pojawienia się sytuacji, w której poza ww. formami pomocy potrzebne jest udzielenie schronienia w całodobowej placówce, założeniem jest, aby takie osoby kierowane były do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie we Wrocławiu lub Wałbrzychu.

Na terenie Bolesławca znajduje się również finansowana w ramach NFZ Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych, Dzieci i Młodzieży oraz Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu dla osób z powiatu bolesławieckiego.

Główny ciężar realizacji działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej spoczywa na gminnych zespołach interdyscyplinarnych. W skład zespołów powinni wchodzić przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi, a także – fakultatywnie – prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Do zadań zespołów należy realizacja działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów i specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności przez diagnozowanie problemu przemocy, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku; inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą; rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc wobec najbliższych.

Bardzo istotnym elementem służącym przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, który angażuje różne instytucje i służby, a przede wszystkim policję, pomoc społeczną oraz gminne komisje ds. rozwiązywania problemów alkoholowych - jest **procedura „Niebieskie Karty”**, która uaktywnia działanie i współpracę różnych służb. Określa ona zasady przeprowadzania interwencji domowych w sprawach dotyczących przemocy w rodzinie, dokumentowania przebiegu interwencji oraz zasady prowadzenia dalszej pracy z rodziną. Działalność podmiotów zobowiązanych do wszczynania procedury „NK-A” w sytuacji uzasadnionego podejrzenia, że w rodzinie dochodzi do przemocy w 2015 r. na terenie powiatu bolesławieckiego obrazuje poniższa tabela, z której wynika, że pracownicy upoważnionych

podmiotów sporządzili łącznie **233 „NK-A”**. Z przekazanych danych wynika, że zjawisko przemocy w rodzinie dotknęło w ubiegłym roku ok. **649** osób.

Spośród wszystkich gmin wiejskich z terenu powiatu bolesławieckiego Gmina Bolesławiec odnotowała największą liczbę „Niebieskich Kart-A”, które zostały przekazane do Zespołu Interdyscyplinarnego w GOPS w Bolesławcu (28 „NK-A”); najmniej - w gminie Osiecznica (19 „NK-A”). Zespoły Interdyscyplinarne działające na terenie każdej z gmin powoływały grupy robocze, zajmujące się podejmowaniem działań zmierzających do minimalizowania skutków przemocy w rodzinie (monitoring rodziny, opracowanie planu pomocy rodzinie). Największe zaangażowanie w tym zakresie wykazali przedstawiciele uprawnionych podmiotów w gminie Bolesławiec - 74 spotkania GR; najmniej spotkań grup roboczych odbyło się w Nowogrodźcu – 9 (por. tabela nr 1).

Spośród wszystkich podmiotów uprawnionych do uruchomienia procedury „NK”, te wszczęte przez Policję - 84,5%. Dane lokalne z terenu powiatu bolesławieckiego korelują z danymi ogólnokrajowymi (źródło: http://www.niebieskalinia.pl/pismo . Instytucją, która rokrocznie najczęściej uruchamiała procedurę „NK” w skali całego kraju także była Policja (79% w 2015 r.), na drugim miejscu procedurę uruchamiali przedstawiciele pomocy społecznej (13% w 2015 r.). **Udział przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w powiecie bolesławieckim w wypełnianiu formularzy „NK-A” wynosił 9,4 %.** Nie odnotowano ani jednego przypadku wszczęcia procedury „NK-A” na skutek przyjęcia do szpitala czy rozmowy z lekarzem.

Tabela nr 1: Działalność podmiotów w zakresie realizacji sporządzania „Niebieskiej Karty" w 2015 r.

Miasto/ Gmina	Liczba osób objętych procedurą „Niebieska Karta"	Ogólna liczba „Niebieskich Kart"	Podmioty sporządzające „NK-A"					Liczba spotkań zespołów interdyscy-plinarnych	Liczba spotkań grup roboczych
			Policja	Pomoc społeczna	Oświata	Służba Zdrowia	KRPA		
Bolesławiec (miasto)	341	**113**	90	15	4	0	4	3	296
Bolesławiec (gmina wiejska)	74	**28**	25	1	2	0	0	4	74
Nowogrodziec (gmina miejsko-wiejska)	63	**25**	23	0	2	0	0	3	9
Warta Bolesławiecka (gmina wiejska)	87	**24**	22	0	2	0	0	4	42
Gromadka (gmina wiejska)	45	**24**	22	2	0	0	0	7	56
Osiecznica (gmina wiejska)	39	**19**	15	4	0	0	0	4	31
Ogółem	**649**	**233**	197	22	10	0	4		
Procentowy udział przedstawicieli poszczególnych służb w wypełnianiu formularzy „Niebieska Karta" w 2015 r.		(100 %)	**84,6 %**	**9,4 %**	**4,3 %**	**0%**	**1,7%**		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z **Ośrodków Pomocy Społecznej** z terenu powiatu bolesławieckiego.

Wykres nr 1. Ogólna liczba „Niebieskich Kart-A" przekazanych do Zespołów Interdyscyplinarnych na terenie miasta Bolesławiec i gmin powiatu bolesławieckiego.

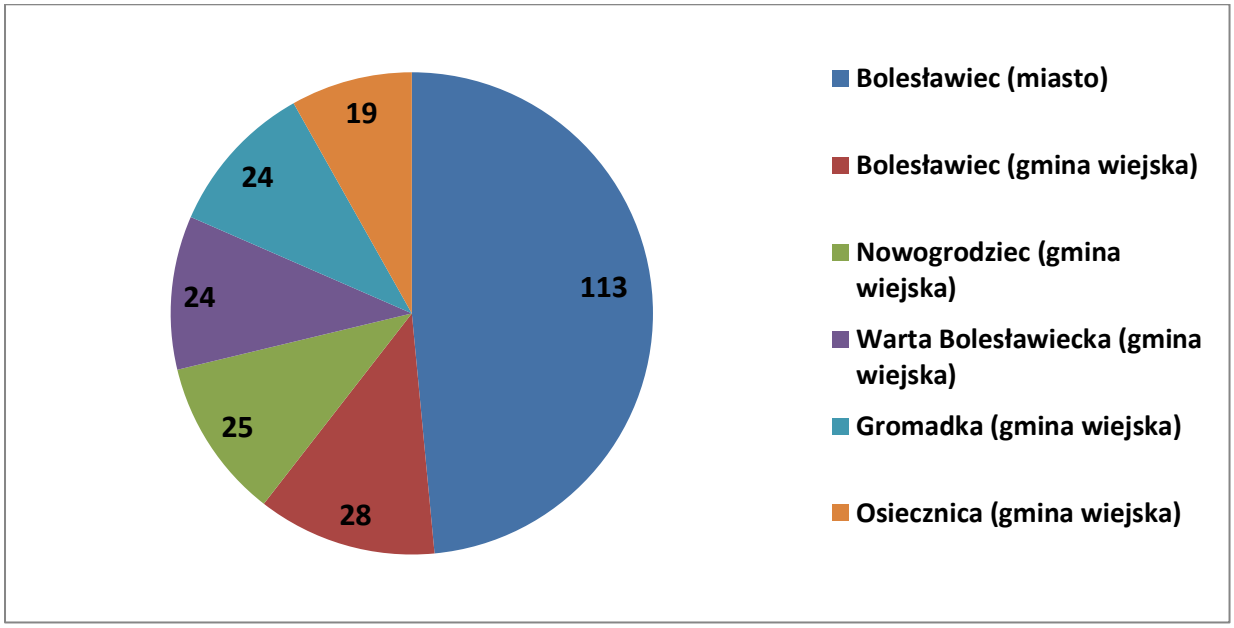

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z **Ośrodków Pomocy Społecznej** z terenu powiatu bolesławieckiego.

Wykres nr 2. Udział przedstawicieli poszczególnych służb w wypełnianiu formularzy „Niebieska Karta-A" – powiat bolesławiecki, 2015 r.

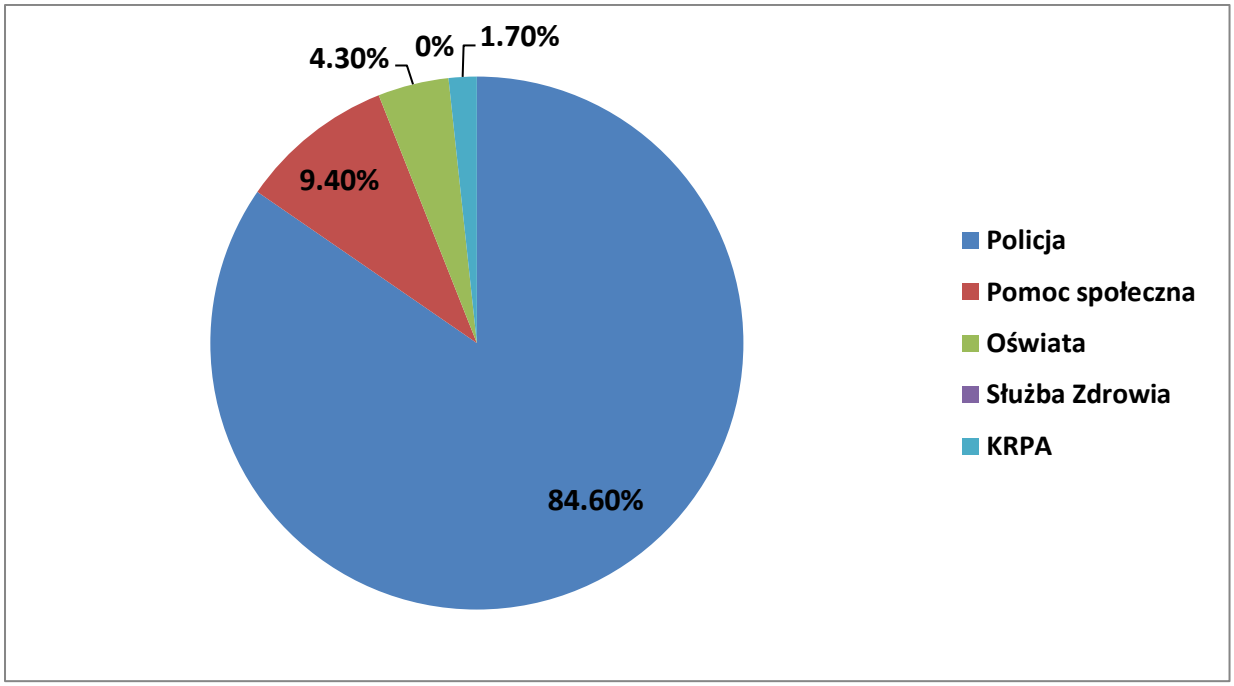

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z **Ośrodków Pomocy Społecznej** z terenu powiatu bolesławieckiego.

W 2015 r. w powiecie bolesławieckim funkcjonariusze Policji zanotowali łącznie 533 przypadków poszczególnych rodzajów przemocy, w tym: **przemocy psychicznej – 42,40 %, przemocy fizycznej – 37,50 %**, **innego rodzaju zachowań** – **19,70 %** (w tym: niszczenie/uszkodzenie mienia, zabór/ przywłaszczenie mienia, groźba karalna/znieważenie, zmuszanie do picia alkoholu, zażywanie środków odurzających lub inne działania), przemocy seksualnej – 0,4 % (zob. wykres nr 3).

Wykres nr 3: Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie zanotowanych przez Policję - 2015 r.

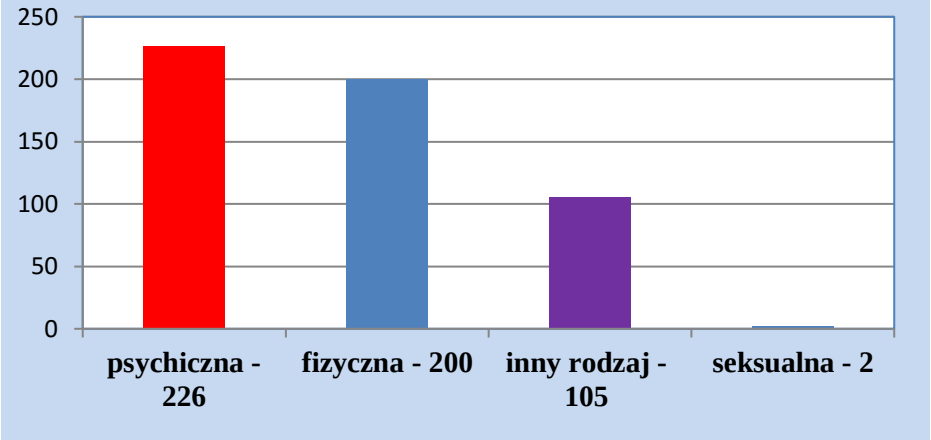

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z **KPP w Bolesławcu**.

W ramach przeprowadzonych przez Policję w 2015 r. interwencji stwierdzono, że **257 osób zostało dotkniętych przemocą domową** (w porównaniu do roku 2014 - wzrost o 46 os.), z czego **zdecydowaną większość stanowiły kobiety (83%)**.

Wykres nr 4: Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie z podziałem na kategorie.

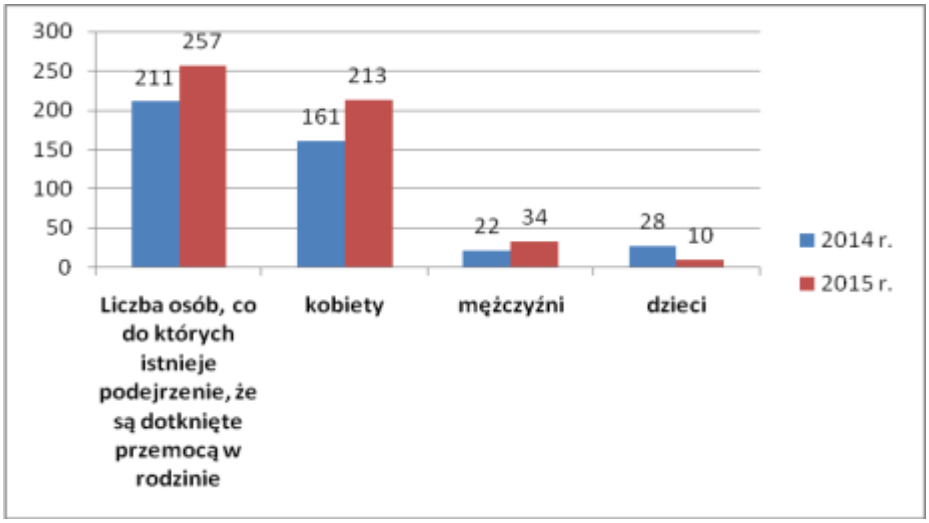

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z KPP w Bolesławcu.

Znaczny wpływ na stosowanie przemocy w rodzinie ma **uzależnienie/ nadużywanie alkoholu**. Wielu sprawców przemocy w rodzinie w chwili popełnienia czynu znajduje się pod wpływem alkoholu. Według policyjnych statystyk liczba osób, co do których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie **pod wpływem alkoholu** wynosiła odpowiednio **w 2014 r. – 80%; 2015 r. – 63%**.

Wykres nr 5. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, w tym pod wpływem alkoholu.

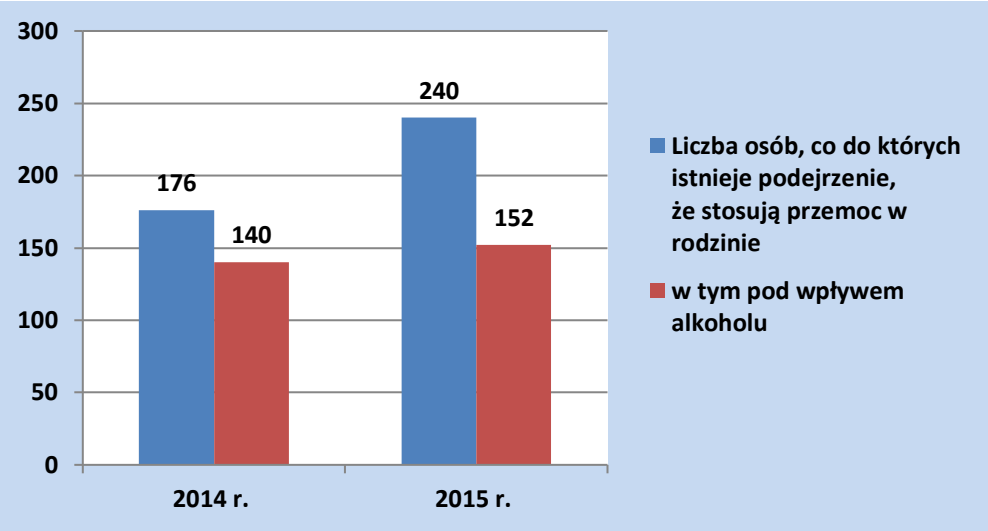

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z KPP w Bolesławcu.

W 2015 r. do Miejskich/Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie powiatu wpłynęły łącznie 164 zgłoszenia w sprawie objęcia leczeniem odwykowym osób nadużywających alkoholu (blisko o połowę mniej niż w 2012 r.), w tym 82 osoby (połowa osób zgłoszonych) to jednocześnie sprawcy przemocy domowej. W sprawie 67 osób Miejska/Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych skierowały wnioski do sądu o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego. Przedstawione dane pokazują, że liczba zgłoszeń w sprawie objęcia leczeniem odwykowym osób nadużywających alkoholu na terenie wszystkich gmin powiatu bolesławieckiego spada systematycznie od 2012 r. (zob. tabela nr 2). Z drugiej strony z informacji przekazywanych przez pracowników socjalnych, przedstawicieli GKRPA, jak też same osoby pokrzywdzone wynika, że od kilku lat szczególnie nasila się problem przemocy w rodzinie po zażyciu narkotyków i innych substancji psychoaktywnych. Większość instytucji nie prowadzi jednak w tym zakresie żadnych rejestrów, co nie pozwala określić realnej skali zjawiska.

Tabela nr 2. Liczba sprawców przemocy domowej wśród osób nadużywających alkoholu zgłaszanych do gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (GKRPA) z terenu powiatu bolesławieckiego.

Lata	Wyszczególnienie	Zgłoszenia nadużywania alkoholu	Wnioski do sądu o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego
2012	ogólna liczba złożonych wniosków	342	**124**
	w tym sprawcy przemocy	**226**	
2013	ogólna liczba złożonych wniosków	269	**100**
	w tym sprawcy przemocy	**196**	
2014	ogólna liczba złożonych wniosków	228	**85**
	w tym sprawcy przemocy	**106**	
2015	ogólna liczba złożonych wniosków	164	**67**
	w tym sprawcy przemocy	**82**	

W ubiegłym roku liczba policyjnych interwencji domowych w wyniku przemocy domowej wyniosła - 127 i była najniższa w okresie od 2010 r. (zob. **wykres nr 6**) Spadła również ogólna liczba postępowań przygotowawczych prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową w Bolesławcu – w ubiegłym roku odnotowano najniższy w okresie od 2012 r. odsetek postępowań prokuratorskich, których przedmiotem było przestępstwo znęcania się nad rodziną – 96 postępowań (por. wykres nr 7). Nie oznacza to jednak, że skala problemu przemocy domowej w naszym powiecie spada. Te same dane wskazują bowiem, że przy mniejszej liczbie interwencji policji w 2015 r. w stosunku do roku 2014, **liczba osób poszkodowanych**/ co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie **wzrosła** w stosunku do 2014 r., tj. z 211 osób poszkodowanych w 2014 r. do 257 osób poszkodowanych w 2015 r. (por. wykres nr 4).

Wykres nr 6. Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie.

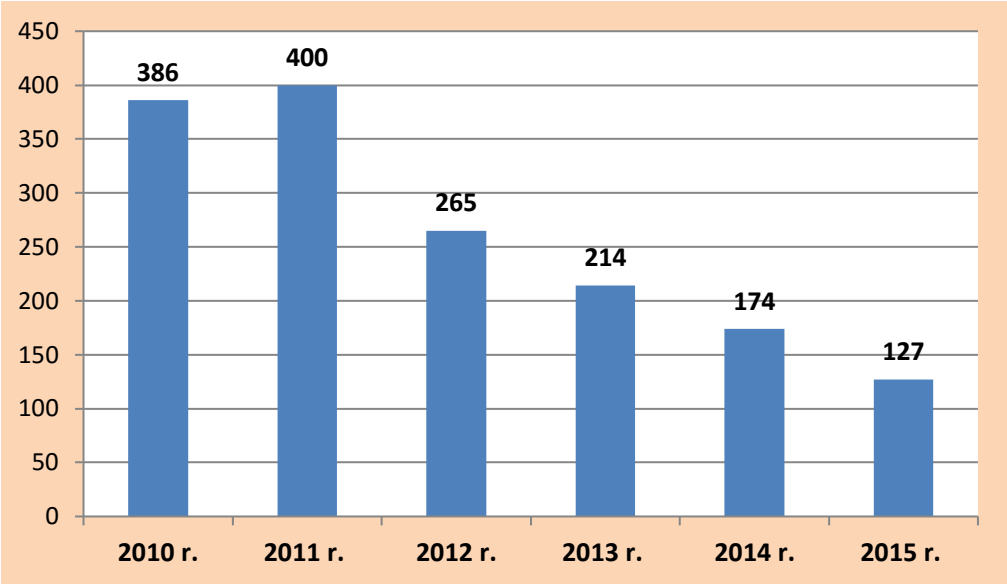

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z **Komendy Powiatowej Policji w Bolesławcu.**

Wykres nr 7. Liczba postępowań przygotowawczych, których przedmiotem było przestępstwo znęcania się nad rodziną (art. 207 kk) prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową w Bolesławcu.

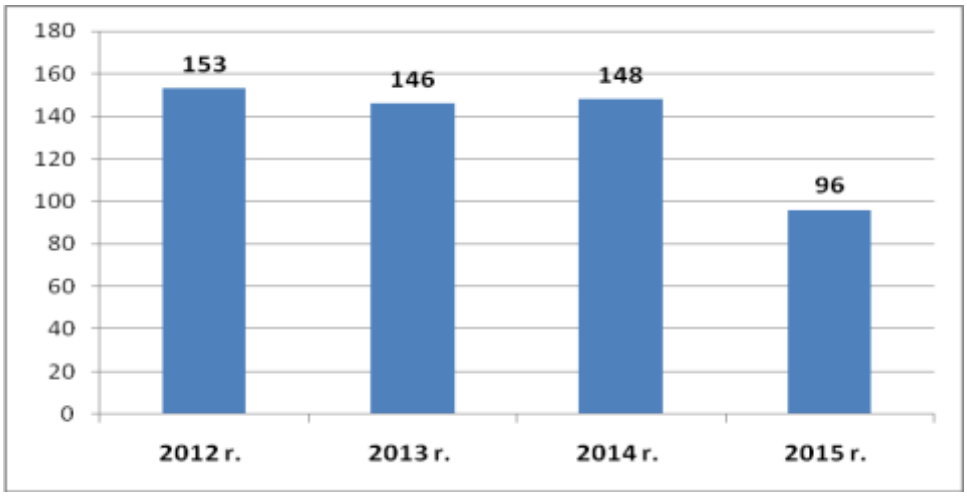

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z **Prokuratury Rejonowej w Bolesławcu.**

W 2015 r. Sąd Rejonowy w Bolesławcu osądził łącznie **37** osób za czyny kwalifikowane jako przemoc w rodzinie, z których zdecydowana większość – **34** osoby, została skazana na karę pozbawienia wolności. **68%** wszystkich kar pozbawienia wolności w ubiegłym roku zostało warunkowo zawieszone. W przypadku orzeczenia kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania lub też orzeczenia przedterminowego warunkowego zwolnienia z odbywania kary pozbawienia wolności, mogą być zastosowane wobec sprawcy przemocy w rodzinie tzw. środki probacyjne (m.in. zobowiązanie do uczestnictwa programie korekcyjno - edukacyjnym) związane z okresem próby. Środki te mają na celu umożliwienie sprawcy przemocy w rodzinie zmianę postawy i zachowań oraz zmniejszenie ryzyka powrotu do przestępstwa poprzez oddziaływania o charakterze resocjalizacyjnym. **Dane ogólnokrajowe wskazują, że sprawcy przemocy w rodzinie zbyt rzadko zobowiązywani są przez sądy do udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych; podobnie sytuacja wygląda w powiecie bolesławieckim, gdzie do 2015 r. nie orzeczono ani jednego środka probacyjnego zawierającego powyższe zobowiązanie.**

Tabela nr 4: Orzecznictwo Sądu Rejonowego w Bolesławcu w sprawach kwalifikowanych jako przemoc w rodzinie.

Lata	2012	2013	2014	2015
Liczba osób skazanych za czyny kwalifikowane jako przemoc w rodzinie	**49**	**45**	**35**	**37**
Liczba sprawców, wobec których orzeczono karę pozbawienia wolności	42	38	30	34
Liczba sprawców, wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary pozbawienia wolności	25	24	27	23
Liczba sprawców zobowiązanych do udziału w programach korekcyjno - edukacyjnych (program korekcyjno -edukacyjny w powiecie bolesławieckim realizowany jest od 2014 roku przez PCPR w Bolesławcu)	-	-	0	0
Liczba sprawców zobowiązanych do opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	0	1	1	1
Liczba osób objętych dozorem kuratorskim z powodu stosowania przemocy w rodzinie	18	13	13	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z **Sądu Rejonowego w Bolesławcu**.

Specjalistyczną pomoc na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie na terenie miasta i gmin powiatu bolesławieckiego realizowały w 2015 r. poszczególne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, tj. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bolesławcu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bolesławcu a także Punkty Konsultacyjne powoływane w gminach wiejskich, tj. Osiecznica, Nowogrodziec i Gromadka oraz niektóre organizacje pozarządowe.

Tabela nr 7. Formy specjalistycznej pomocy oferowanej przez poszczególne podmioty z terenu powiatu bolesławieckiego w 2015 r.

Podmiot	Formy oferowanej pomocy specjalistycznej/ liczba osób objętych wsparciem
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu	▪ poradnictwo psychologiczne - **63 konsultacje**/ w tym **56 rodzin zastępczych** ▪ poradnictwo prawne – **24 osoby**, w tym **4 osoby** w sprawach dotyczących przemocy w rodzinie
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bolesławcu	▪ poradnictwo psychologiczne – **102 osób** ▪ poradnictwo prawne – **50 osób** ▪ poradnictwo rodzinne/zawodowe – **65 osób**
Ośrodek Wsparcia dla Osób Uwikłanych w Przemoc (prowadzony przez MOPS od 2011 r.)	▪ wsparcie psychologiczne i psychoterapeutyczne – **341 osób**
Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Nowogrodźcu	▪ poradnictwo pedagogiczne/ terapeutyczne – **10 osób**
Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień w Gromadce	▪ poradnictwo psychologiczne i terapeutyczne – **3 osoby**
1) Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Współ-uzależnionych w Osiecznicy **2) Punkt Pomocy Psychologicznej w Osiecznicy** **3) Punkt Pomocy Psychologicznej w Świętoszowie**	**1)** poradnictwo pedagogiczne/terapeutyczne - 53 konsultacje, w tym: osobom doznającym przemocy w rodzinie **1 osoba**/**1 porada** oraz osobom stosującym przemoc – **9 osób**/ **12 konsultacji** **2)** poradnictwo psychologiczne – **6 rodzin/ 31 konsultacji** **3)** poradnictwo psychologiczne – **7 rodzin/ 47 konsultacji**
Polski Czerwony Krzyż – Zarząd Rejonowy w Bolesławcu/ Punkt Wsparcia Rodzin dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej	▪ poradnictwo prawne – **96 godz**. dla **416 osób** ▪ poradnictwo psychologiczne – **26 godz**. dla **7 osób**
Punkt Informacyjno - Konsultacyjny dla osób i rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy przy **Parafii Rzymskokatolickiej pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Bolesławcu**	▪ grupa wsparcia dla współuzależnionych – **12 osób** ▪ indywidualne poradnictwo psychologiczne – **6 osób**
Powiatowe Centrum Edukacji i Kształcenie Kadr – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bolesławcu	▪ wsparcie terapeutyczne dzieci i młodzieży doświadczającej przemocy – **30 osób** ▪ konsultacje i porady specjalistyczne dla rodziców –**313 osób**

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w powiecie bolesławieckim pozwala sformułować priorytetowe potrzeby i kierunki działań:

- rozwój poradnictwa specjalistycznego dla ofiar przemocy w rodzinie, szczególnie dla mieszkańców obszarów wiejskich;

- rozwój różnorodnych form pomocy psychologicznej dla ofiar przemocy, tj. terapia psychologiczna i psychoterapia, a także rozwój form wsparcia grupowego (grupy samopomocowe, wsparcia, edukacyjne, terapeutyczne itp.);

- regularne monitorowanie problemu przemocy w rodzinie;

- rozwój profesjonalnej bazy instytucjonalnej oferującej pomoc i wsparcie osobom doświadczającym przemocy domowej; w tym utworzenie na terenie powiatu bolesławieckiego infrastruktury świadczącej usługi całodobowego schronienia dla ofiar przemocy z terenu powiatu bolesławieckiego (ośrodek interwencji kryzysowej);

- kontynuacji działań profilaktycznych i edukacyjnych, rozwijających rozumienie problemu przemocy, konsekwencji jej doświadczania oraz możliwości otrzymania wsparcia, w tym rozwój profilaktyki wpływającej na wzrost poziomu wiedzy rodziców/opiekunów na temat metod wychowawczych bez użycia przemocy;

- prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz rozwijania współpracy pomiędzy instytucjami kierującymi sprawców przemocy do udziału w takich programach;

- rozwój specjalistycznego wsparcia – zarówno szkoleniowego jak i w formie superwizji - dla osób profesjonalnie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, a w szczególności pomaganiem osobom dotkniętym przemocą i pracą ze sprawcami przemocy w rodzinie.

2.9. Osoby niepełnosprawne w Powiecie Bolesławieckim.

Za osobę niepełnosprawną uznaje się osobę, która legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydanym przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

W Powiecie Bolesławieckim ok. 2.000 osób rocznie otrzymuje orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, co stanowi ok. 2% liczby mieszkańców. Równoważnymi orzeczeniami są wydane przez ZUS orzeczenia o niezdolności do pracy, ważne orzeczenia o zaliczeniu do jednej z grup inwalidzkich oraz wydane przed 1 stycznia 1998 r. ważne orzeczenia dotyczące niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Osoby posiadające którykolwiek z wymienionych dokumentów są niepełnosprawne prawnie. Z drugiej strony – są także osoby niepełnosprawne biologicznie, których stan zdrowia całkowicie lub poważnie ogranicza normalne codzienne funkcjonowanie.

Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r, teren Powiatu Bolesławieckiego zamieszkuje 8144 osób niepełnosprawnych co stanowi ok 9% ogół mieszkańców Powiatu Bolesławieckiego w tym okresie.

Odsetek osób niepełnosprawnych w Powiecie Bolesławieckim (2011r.) w odniesieniu do województwa dolnośląskiego wyniósł 0,3 %, natomiast do stosunku całego kraju wyniósł 0,02 %. Ostatnie pełne oficjalne dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r.:

Nazwa Powiatu	**Osoby niepełnosprawne**				
	Ogółem	**Osoby niepełnosprawne prawnie**			**Osoby niepełnosprawne biologicznie**
		ogółem	**w tym:**		4229
Powiat Bolesławiecki	12 373	8144	do 16 lat	w wieku 16 lat i powyżej	
			286	7858	

(źródło – GUS – Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań, 2011 r.)

Zgodnie z danymi Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bolesławcu za 2015 r. wśród osób z orzeczoną niepełnosprawnością przeważają osoby w wieku poprodukcyjnym. Znaczną grupę osób z orzeczoną niepełnosprawnością stanowią również osoby w przedziale wieku 41-60 lat. Informacje te są ważne, gdyż do ludzi w różnym wieku powinny być kierowane inne działania, adekwatne do występujących w danym okresie życia potrzeb.

Tabela nr 1. Liczba wydanych orzeczeń ***wg wieku*** *w latach 2013 – 2015*: **osoby powyżej 16 roku życia.**

2013				2014				2015			
16-25	**26-40**	**41-60**	**60 i więcej**	**16-25**	**26-40**	**41-60**	**60 i więcej**	**16-25**	**26-40**	**41-60**	**60 i więcej**
117	148	**763**	**646**	113	168	**714**	**798**	115	189	**731**	**1005**

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań **Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bolesławcu** za lata 2013-2015.

Z przedstawionych poniżej danych za okres od 2013 r. do 2015 r. wynika, że największą grupę osób niepełnosprawnych stanowią osoby z dysfunkcją narządu krążenia i układu oddechowego (07-S). Liczną grupą osób niepełnosprawnych są także osobyz chorobami neurologicznymi (10-N) oraz osoby z dysfunkcją narządu ruchu (05-R).

*Tabela nr 2. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności w latach 2013 – 2015:***osoby przed 16 rokiem życia.**

Osoby przed 16 rokiem życia				
Lp.	**Przyczyny niepełnosprawności**	**Razem liczba orzeczeń**		
		2013 r.	**2014 r.**	**2015 r.**
1.	01-U - upośledzenie umysłowe;	16	11	4
2.	02-P - choroby psychiczne;	5	6	3
3.	03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;	7	17	11
4.	04-O - choroby narządu wzroku;	11	7	9
5.	05-R - upośledzenie narządu ruchu;	**23**	20	15
6.	06-E - epilepsja;	13	12	15
7.	07-S - choroby układu oddechowego i krążenia;	19	**23**	16
8.	08-T - choroby układu pokarmowego;	6	3	10
9.	09-M - choroby układu moczowo-płciowego;	9	11	14
10.	10-N - choroby neurologiczne;	**27**	**50**	**35**
11.	11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	**33**	**38**	**39**
12.	12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe.	13	**23**	**27**
Razem		**182**	**221**	**198**

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań **Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bolesławcu** za lata 2013-2015.

Tabela nr 3. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności w latach 2013 – 2015: **osoby powyżej 16 roku życia.**

Osoby powyżej 16 roku życia				
Lp.	**Przyczyny niepełnosprawności**	**Razem liczba orzeczeń**		
		2013 r.	**2014 r.**	**2015 r.**
1.	01-U - upośledzenie umysłowe;	23	21	19
2.	02-P - choroby psychiczne;	163	144	191
3.	03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;	102	118	81
4.	04-O - choroby narządu wzroku;	53	56	64
5.	05-R - upośledzenie narządu ruchu;	**306**	**326**	**400**
6.	06-E - epilepsja;	19	24	22
7.	07-S - choroby układu oddechowego i krążenia;	**348**	**362**	**481**
8.	08-T - choroby układu pokarmowego;	83	79	84
9.	09-M - choroby układu moczowo-płciowego;	134	147	145
10.	10-N - choroby neurologiczne;	**326**	**386**	**431**
11.	11-I - inne, w tym schorzenia..	116	126	122
12.	12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe.	1	1	0
Razem		**1674**	**1793**	**2040**

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań **Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bolesławcu** za lata 2013-2015.

Wzrost liczby osób niepełnosprawnych w badanym okresie nadaje coraz większą rangę temu zjawisku, wśród innych problemów społecznych. Dynamika wzrostu niepełnosprawności związana jest nie tylko z tradycyjnymi jej przyczynami lecz także z nowymi zjawiskami, które mają podłoże w zmianach społeczno –gospodarczych.

Przedstawione poniżej dane pokazują również znaczący problem bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych po 16 roku życia. Bez zatrudnienia pozostaje zdecydowana większość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. Uzyskane dane wskazują ponadto, że problem niepełnosprawności częściej dotyczy mężczyzn niż kobiet.

Tabela nr 4. Liczba wydanych orzeczeń ***wg zatrudnienia*** *w latach 2013 – 2015***: osoby powyżej 16 roku życia.**

ZATRUDNIENIE					
2013		**2014**		**2015**	
TAK	**NIE**	**TAK**	**NIE**	**TAK**	**NIE**
305	1369	331	1462	363	1677

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań **Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bolesławcu** za lata 2013-2015.

*Tabela nr 5. Liczba wydanych orzeczeń **wg płci** w latach 2013 – 2015*: **osoby przed 16 rokiem życia.**

PŁEĆ					
2013		2014		2015	
K	M	K	M	K	M
65	117	93	128	90	108

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań **Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bolesławcu** za lata 2013-2015.

*Tabela nr 6. Liczba wydanych orzeczeń **wg płci** w latach 2013 – 2015*: **osoby powyżej 16roku życia.**

PŁEĆ					
2013		2014		2015	
K	M	K	M	K	M
861	813	835	958	977	1063

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań **Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bolesławcu** za lata 2013-2015.

Instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Bolesławieckim

W Powiecie Bolesławieckim funkcjonują 4 ośrodki wsparcia dla osób z różnym rodzajem niepełnosprawności tj.:

1) ***Dwa Środowiskowe Domy Samopomocy*** w Bolesławcu, przeznaczone dla osób z zaburzeniami psychicznymi (upośledzonych umysłowo i chorych psychicznie). Prowadzą one zajęcia z zakresu rehabilitacji społecznej, terapii psychiatrycznej, usprawniania ogólnokondycyjnego, treningu umiejętności i zaradności życiowej, umiejętności społecznych i interpersonalnych. Z usług środowiskowych domów samopomocy korzysta 63 podopiecznych, a także prowadzone jest w nich poradnictwo psychologiczne dla ich rodziców i opiekunów.

2) ***Dwa Domy Dziennego Pobytu*** – w Bolesławcu i w Nowogrodźcu.

Z ich usług korzystają osoby starsze, emeryci, renciści. Najczęściej są to osoby niepełnosprawne i samotne. Placówki te zapewniają pomoc w realizacji potrzeb życia codziennego, terapię zajęciową i gimnastykę rehabilitacyjną.

Ponadto w Powiecie Bolesławieckim funkcjonują:

1) ***Dom Pomocy Społecznej w Bolesławcu,*** zapewniający całodobową opiekę osobom w podeszłym wieku.

2) ***Warsztat Terapii Zajęciowej w Bolesławcu***. Obejmuje on wsparciem 35 osób niepełnosprawnych intelektualnie, które mają wskazania do udziału w terapii zajęciowej. Warsztat stwarza możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. Jednym z instrumentów realizujących wyżej wymieniony cel są zadania w obszarze rehabilitacji społecznej przypisane Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu.

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu wynikają z art. 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011, Nr 127 poz.721 ze zm.) oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 roku w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. z 2015r., poz. 926).

Do głównych zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu, w ramach rehabilitacji społecznej, należy:

1. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów.
2. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny.
3. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych.
4. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, realizowanych związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.
5. Dofinansowanie sportu kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.
6. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Na realizację zadań ustawowych Powiat otrzymuje środki finansowe z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Podkreślić należy, iż otrzymywane środki z PFRON od wielu lat są niewystarczające i tym samym nie zabezpieczają w pełni potrzeb osób niepełnosprawnych ubiegających się o dofinansowanie.

Tabela nr 7. *Rehabilitacja Społeczna w Powiecie Bolesławieckim w latach 2013-2015.*

Lata	**2013**	**2014**	**2015**
Typ Działań	**Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie /wydatki**	**Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie / wydatki**	**Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie /wydatki**
Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	766 4533 008,00,-	911 646 630,00,-	608 598 270,00,-
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	24 3 953,00,-	11 1 063,00,-	0 0,00,-
Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych.	37 30 495,00,-	77 67 414,00,-	0 0,00,-
Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.	25 57 956,00,-	17 61 026,00,-	8 69 096,00,-
Dofinansowanie sportu kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.	5 45 380,00,-	5 39 566,00	1 20 000,00,-

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań **Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu** za lata 2013-2015.

***Tabela nr 8**. Wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie kosztów działań Warsztatów Terapii Zajęciowej w Powiecie Bolesławieckim.*

Lata	**2013**	**2014**	**2015**
Typ	**Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie**	**Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie**	**Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie**
Dofinansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej.	35	35	35
Wysokość pomocy – środki PFRON	517 860,00,-	517 860,00,-	517 860,00,-
Wysokość pomocy – środki POWIATU	57 540,00,-	57 540,00,-	57 540,00,-

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań **Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu** za lata 2013-2015.

Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja zawodowa bywa też nazywana rehabilitacją poprzez pracę. Zgodnie z zapisami Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych „rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy".

Rehabilitacja zawodowa jest kluczowa w procesie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych. Praca jest nie tylko sposobem na niezależność ekonomiczną, daje też poczucie sensu i przydatności społecznej. Innym efektem podjęcia pracy jest nawiązanie nowych kontaktów. Osoby niepełnosprawne przestają być jedynie odbiorcami działań bliskich czy państwa , ale też stają się podmiotami życia społecznego. Nie mniej ważny jest również wizerunek pracującej osoby niepełnosprawnej: kogoś kto płaci podatki, a nie jest tylko biorcą różnego rodzaju świadczeń. Pracujące osoby niepełnosprawne postrzegają też siebie jako aktywnych i samodzielnych uczestników życia społecznego.

Aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych wspierana jest przez państwo ze środków Państwowych PFRON między innymi za pomocą dofinansowań wynagrodzeń i ulg dla pracodawców.

Zadania w obszarze rehabilitacji zawodowej w Powiecie Bolesławieckim realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu i Referat Spraw Obywatelskich, Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Bolesławcu m.in. przez:

1) Przyznawanie osobom niepełnosprawnym środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej.
2) Zwrot kosztów poniesionych przez pracodawców na wyposażenie stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej.
3) Finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych.
4) Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych.

Tabela nr 9*. Informacja o wykorzystaniu przez Powiat Bolesławiecki środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w latach 2013-2015.*

Lata	**2013**	**2014**	**2015**
Rodzaj wsparcia	**Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie / wydatki**	**Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie / wydatki**	**Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie /wydatki**
Przyznanie osobom niepełnosprawnym środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	2 osoby 30 000,00,-	3 osoby 39 434,00,-	2 osoby 29 658,00,-
Zwrot kosztów poniesionych przez pracodawców na wyposażenie stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	3 osoby 3 pracodawców 50 000,00,-	0 0,00,-	5 osób 3 pracodawców 99 098,00,-
Finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych	3 osoby 4 229,00,-	2 osoby 5 807,00,-	2 osoby 10 558,00,-
Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych	7 osób 25 907,-	7 osób 35 302,00,-	8 osób 37 872,00,-

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań **Referat Spraw Obywatelskich, Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Bolesławcu** za lata 2013-2015.

Ponadto Powiat Bolesławiecki realizuje ze środków PFRON następujące formy pomocy osobom niepełnosprawnym:

1) Zlecanie organizacjom pozarządowym zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych (w ramach otwartego konkursu ofert na zlecanie zadań ogłaszanego przez Zarząd Powiatu Bolesławieckiego).

2) Realizacja programów celowych tj.:
- Pilotażowego programu „Aktywny Samorząd".
Realizowany od 2012 przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu, którego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

- „Programu wyrównywania różnic między regionami II", zmierzającego do likwidacji barier architektonicznych i barier transportowych w placówkach edukacyjnych, służby zdrowia, placówkach prowadzonych przez organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych oraz w jednostkach organizacyjnych gmin.

Lata	***2013***	***2014***	***2015***
Formy pomocy	**Liczba osób które otrzymały dofinansowanie /wydatki**	**Liczba osób które otrzymały dofinansowanie/ wydatki**	**Liczba osób które otrzymały dofinansowanie/ wydatki**
Zlecanie organizacjom pozarządowym zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych	5 organizacji 20 000,00 ,-	5 organizacji 27 780,00 ,-	6 organizacji 27 913,00 ,-
Program "Aktywny Samorząd"	57 osób 240 355,76 ,-	68 osób 315 503,00 ,-	38 osób 179 838,00 ,-
„Program wyrównywania różnic między regionami II"	84 287,00,-	132 459,00,-	16 000,00 ,-

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych sprawozdań **Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu Starostwa Powiatowego** oraz sprawozdania **Referatu Spraw Obywatelskich, Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Bolesławcu** za lata 2013-2015.

Organizacje pozarządowe

Jedną z form aktywizacji osób niepełnosprawnych jest ich członkostwo w organizacjach pozarządowych. Zrzeszanie się zapobiega izolacji i przeciwdziała wykluczeniu społecznym. Daje możliwość otwarcia się osób niepełnosprawnych na lokalną społeczności aktywnego udziału w jej sprawach, a także pozwala lepiej poznać środowiska osób niepełnosprawnych i ich potrzeby. Z punktu widzenia rozwiązywania problemów społecznych organizacje pozarządowe są ważnym partnerem dla sektora publicznego w celu tworzenia wspólnych projektów polityki społecznej.

Na terenie Powiatu Bolesławieckiego działają:

1. Stowarzyszenia zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym (97),
2. Oddziały Stowarzyszeń działających na terenie Powiatu Bolesławieckiego (11),
3. Stowarzyszenia Zwykłe (22),
4. Uczniowskie Kluby Sportowe (21),
5. Kluby Sportowe wpisane do ewidencji w Starostwie Powiatowym (58),
6. Kluby Sportowe wpisane w Krajowy Rejestr Sądowy (14).

Wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Bolesławieckiego udzielają następujące organizacje:

1. Polski Komitet Pomocy Społecznej – Zarząd Miejsko-Gminny w Bolesławcu,
2. Koło Polskiego Związku Niewidomych w Bolesławcu,
3. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci-Oddział Miejski w Bolesławcu,
4. Polski Czerwony Krzyż – Zarząd Rejonowy w Bolesławcu,
5. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów- Zarząd Oddziału Rejonowego w Bolesławcu,
6. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków – Koło Terenowe w Bolesławcu,
7. Związek Kombatantów Rzeczpospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych w Bolesławcu,
8. Związek Inwalidów Wojennych Rzeczpospolitej Polskiej w Bolesławcu,
9. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Bolesławcu,
10. Bolesławiecki Klub Amazonek,
11. Stowarzyszenie Rodziców Dzieci i Młodzieży Specjalnej Troski w Bolesławcu,
12. Stowarzyszenie Równych Szans „Ewa” w Bolesławcu.
13. Fundacja Aktywnej Rehabilitacji w Bolesławcu,
14. Stowarzyszenie Wspólna Radość w Bolesławcu,
15. Klub Olimpiad Specjalnych „Olimpijczyk” w Bolesławcu.

Ponadto na terenie Powiatu Bolesławieckiego działają organizacje pozarządowe, które – pomimo że nie prowadzą statutowej działalności na rzecz osób niepełnosprawnych – podejmują z nimi współpracę, głównie w dziedzinie sportu.

ROZDZIAŁ III OCENA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE BOLESŁAWIECKIM.

W ramach sporządzonej diagnozy sytuacji społecznej Powiatu w Rozdziale II niniejszej Strategii wyłoniono najistotniejsze problemy społeczne odnoszące się do kwestii społecznych Powiatu Bolesławieckiego.

Do ich diagnozy wykorzystano m.in. dane ujęte w sprawozdaniach Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS-03) z udzielonej w 2015 r. pomocy społecznej przez ośrodki pomocy społecznej, funkcjonujące na terenie Powiatu Bolesławieckiego. Dane te wskazują jakie kategorie problemów społecznych najczęściej determinują zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, czyli co najczęściej powoduje, że określona liczba mieszkańców znajduje się w sytuacji, w której bez pomocy(najczęściej w postaci zasiłków) nie jest w stanie zapewnić sobie i swoim rodzinom socjalnej egzystencji.

Najczęstszymi powodami przyznawania świadczeń z zakresu pomocy społecznej w Powiecie Bolesławieckim były :

- bezrobocie
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- długotrwała lub ciężka choroba,
- niepełnosprawność,
- potrzeba ochrony macierzyństwa,
- alkoholizm.

Ponadto w celu uzyskania dodatkowych informacji o aktualnych problemach społecznych w Powiecie Bolesławieckim przeprowadzono Ankietę dotyczącą sytuacji społecznej osób i rodzin oraz sytuacji na rynku pracy w Powiecie Bolesławieckim. Ankieta zawierała pytania dotyczące przyczyn zaistniałych trudnych sytuacji oraz wskazania działań, które powinny być podjęte przez samorządy w celu rozwiązywania istniejących problemów społecznych. Skierowano ją do osób, zajmujących się problemami społecznymi, tj. kierowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz organizacji pozarządowym działających w zakresie pomocy społecznej lub na rzecz osób niepełnosprawnych. Ankietowani uznali za dominujące następujące problemy społeczne w Powiecie Bolesławieckim:

- długotrwała lub ciężka choroba,
- niezaradność życiowa i zaniedbania w sprawach opiekuńczo - wychowawczych,
- bezrobocie,
- uzależnienia,
- przemoc w rodzinie,
- niepełnosprawność.

W związku z powyższymi ustaleniami w trakcie diagnozowania problemów społecznych na terenie Powiatu Bolesławieckiego w opracowaniu Strategii należy skoncentrować się na następujących obszarach problemowych, którymi są:

- niezaradność życiowa i zaniedbania w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,
- niepełnosprawność i długotrwała choroba,
- uzależnienia i przemoc w rodzinie,
- bezrobocie.

ROZDZIAŁ IV KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA ISTOTNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU BOLESŁAWIECKIEGO.

4.1. Analiza strategiczna mocnych i słabych stron powiatowego systemu pomocy społecznej, szans i zagrożeń przy wykorzystaniu analizy SWOT.

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Poniżej zamieszczono zapisy analizy SWOT dla polityki społecznej w Powiecie Bolesławieckim.

ANALIZA SWOT W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ W POWIECIE

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	
MOCNE STRONY (S)	**SŁABE STRONY (W)**
1. Wykwalifikowana kadra pracowników pomocy społecznej. 2. Aktywna działalność organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej oraz na rzecz osób niepełnosprawnych. 3. Efektywna współpraca powiatowych i gminnych instytucji pomocy społecznej. 4. Dobra współpraca z Policją, Sądem Rodzinnym, szkołami. 5. Wysoki poziom szkolnictwa. 6. Realizacja programów profilaktyki uzależnień przez instytucje publiczne i organizacje pozarządowe. 7. Niskie bezrobocie wśród mieszkańców Powiatu Bolesławieckiego.	1. Ograniczony dostęp do poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, psycho/terapeutycznego) w poszczególnych gminach Powiatu Bolesławieckiego. 2. Zbyt mała liczba etatów dla specjalistów w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w powiecie (głównie terapeutów). 3. Niewystarczająca liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. 4. Wzmożony odpływ młodych ludzi do pracy na stałe za granicą. 5. Niewystarczająca opieka psychiatryczna dla dzieci i młodzieży. 6. Brak mieszkań chronionych i miejsc hostelowych.

8. Rosnące zainteresowanie wolontariatem wśród organizacji i mieszkańców. 9. Korzystne położenie geograficzne Powiatu – atrakcyjność inwestycyjna powiatu. 10. Funkcjonowanie na trenie Powiatu Bolesławieckiego zawodowych rodzin zastępczych oraz placówki opiekuńczo-wychowawczej. 11. Szkolenie kadr pomocy społecznej z terenu Powiatu Bolesławieckiego. 12. Funkcjonowanie na terenie Powiatu Bolesławieckiego: - dwóch Środowiskowych Domów Samopomocy - dwóch Domów Dziennego Pobytu - Domu Pomocy Społecznej - Warsztatu Terapii Zajęciowej.	7. Mała skuteczność działań w stosunku do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 8. Brak dostępu do zaawansowanych form pomocy psychologicznej dla osób w kryzysie oraz uzależnionych od środków psychoaktywnych, tj. bezpłatna terapia psychologiczna i psychoterapia. 9. Mała liczba organizacji pozarządowych zajmujących się wspieraniem ofiar przemocy w rodzinie. 10. Brak infrastruktury świadczącej usługi całodobowego schronienia dla ofiar przemocy z terenu powiatu bolesławieckiego. 11. Brak w Powiecie Bolesławieckim Zakładu Aktywności Zawodowej. 12. Zbyt mała liczba kandydatów na rodziny zastępcze niespokrewnione oraz brak kandydatów do prowadzenia rodzinnych domów dziecka. 13. Zwiększanie się liczby osób nieletnich zagrożonych niedostosowaniem społecznym. 14. Ograniczone środki na wsparcie działalności organizacji pozarządowych. 15. Ograniczone środki PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	
SZANSE (O)	**ZAGROŻENIA (T)**
1. Możliwość pozyskiwania funduszy zewnętrznych, w tym europejskich na realizację programów z zakresu polityki społecznej. 2. Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców Polski, wzrost kwalifikacji pracowników.	1. Wysoki odsetek ludzi młodych, wykształconych wyjeżdżających za granicę na stałe, rosnące koszty pozyskiwania specjalistów na rynku pracy. 2. Rosnące koszty pomocy społecznej w Polsce.

3. Postęp techniczny i cywilizacyjny – szerszy dostęp do informacji i nowoczesnych technologii. 4. Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie potrzeb społecznych. 5. Wzrost świadomości obywateli w zakresie integracji społecznej osób niepełnosprawnych. 6. Ożywienie gospodarcze w Polsce. 7. Położenie geograficzne Polski. 8. Rosnąca aktywność organizacji społecznych. 9. Możliwość tworzenia spółdzielni socjalnych.	3. Rosnące zagrożenie patologiami w zakresie uzależnień od środków psychoaktywnych i behawioralnych. 4. Niewystarczający poziom finansowania rozwoju nowych technologii i innowacji w Polsce, niski poziom zastosowania nowych technologii w praktyce. 5. Niski poziom wynagrodzeń pracowników pomocy społecznej. 6. Rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne: – występowanie zjawiska dziedziczenia biedy, – starzenie się społeczeństwa, – kształtowanie się postaw – roszczeniowych w społeczeństwie, – bezradność pewnych grup społecznych na rynku pracy.

4.2. Misja strategii, struktura celów i działań strategicznych w zakresie pomocy społecznej w Powiecie Bolesławieckim.

Misja w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Bolesławieckim została zdefiniowana następująco:

Poprawa jakości życia mieszkańców powiatu bolesławieckiego poprzez rozszerzenie systemu wsparcia społecznego przy wzajemnej współpracy instytucji powiatowych, gminnych i organizacji pozarządowych.

W związku z ustaleniami w trakcie diagnozowania problemów społecznych na terenie Powiatu Bolesławieckiego oraz biorąc pod uwagę wyniki powyższej analizy SWOT, w opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bolesławieckiego w latach 2016 – 2026 należy ująć następujące cele strategiczne:

1. Cel strategiczny: Rozwój systemu wsparcia rodzin oraz zapewnienie pomocy dzieciom i młodzieży pozbawionych opieki rodzicielskiej.

2. Cel strategiczny: Integracja ze środowiskiem oraz aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych.

3. Cel strategiczny: Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz rozwijanie działań na rzecz rodzin i osób znajdujących się sytuacji kryzysowej.

4. Cel strategiczny: Promocja zatrudnienia i wsparcie osób bezrobotnych.

1.Cel strategiczny: Rozwój systemu wsparcia rodzin oraz zapewnienie pomocy dzieciom i młodzieży pozbawionych opieki rodzicielskiej.

L.p.	Zadania	Sposób realizacji	Realizatorzy zadania	Źródła finansowania	Wskaźniki realizacji celu strategicznego
1.1.	**Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.**	• Rozwijanie sieci dziennych placówek opiekuńczo-wychowawczych (przedszkola, żłobki) i innych form opieki krótkoterminowej nad niesamodzielnymi członkami rodziny (domy dziennego pobytu, świetlice środowiskowe, agencje opiekuńcze). • Rozbudowa zaplecza usługowego wpierającego rodzinę w wypełnianiu jej funkcji i zadań (wprowadzanie Karty Dużej Rodziny na terenie wszystkich gmin powiatu bolesławieckiego). • Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej dla rodzin i osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej. • Rozwijanie zaplecza społecznego, technicznego i usługowego dla rodzin z osobami niepełno-sprawnymi (rozwijanie sieci usług	• ośrodki pomocy społecznej • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu • organizacje pozarządowe • placówki oświatowe – szkoły, przedszkola	• budżety gmin • budżet powiatu • budżet państwa • środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej	• liczba nowoutworzonych placówek opiekuńczo-wychowawczych lub innych form opieki krótkoterminowej • rodzaj i liczba przyznanej pomocy rzeczowej i finansowej • liczba osób korzystających z ww. form pomocy społecznej • rodzaj i liczba nowopowstałych form pomocy usługowej i technicznej dla rodzin z osobami niepełnosprawnymi • liczba osób i rodzin objętych wsparciem • wysokość środków przeznaczonych na pomoc finansową i rzeczową

		wspierających osoby niepełnosprawne w domu). • Wypłata świadczenia wychowawczego dla dzieci w rodzinach biologicznych oraz dodatku wychowawczego dla dzieci w rodzinach zastępczych (Program 500+).			
1.2.	**Zapewnienie pomocy rodzinom dysfunkcyjnym w wypełnianiu podstawowych funkcji rodzicielskich oraz wsparcie dzieci i młodzieży.**	• Wsparcie rodziny poprzez pracę socjalną oraz opiekę asystenta rodziny. • Organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (m. in. tworzenie i funkcjonowanie świetlic środowiskowych). • Opracowanie i realizacja Gminnych Programów Wspierania Rodziny. • Rozwijanie poradnictwa rodzinnego i edukacji pedagogicznej służących rozpoznawaniu zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.	• ośrodki pomocy społecznej • organizacje pozarządowe • Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bolesławcu	• budżety gmin • budżet powiatu • budżet państwa • środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej	• liczba osób i rodzin objętych pracą, socjalną • liczba dzieci korzystających ze zorganizowanych form spędzania czasu wolnego • liczba nowopowstałych miejsc zapewniających możliwość spędzania czasu wolnego • liczba programów i projektów na rzecz wspierania rodziny • liczba szkoleń, spotkań edukacyjnych • liczba osób i podmiotów biorących w udział w ww. szkoleniach i spotkaniach
1.3.	**Rozwój zintegrowanego systemu pieczy zastępczej.**	• Zapewnienie dzieciom opieki i wychowania poza rodziną naturalną. • Prowadzenie kampanii promującej idee rodzicielstwa zastępczego w celu pozyskania kandydatów do rodzinnej pieczy zastępczej.	• ośrodki pomocy społecznej • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe	• budżety gmin • budżet powiatu • budżet państwa • środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej	• liczba nowopowstałych rodzin zastępczych; • liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej; • liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych dotyczących rodzicielstwa zastępczego;

		• Utworzenia Rodzinnego Domu Dziecka w powiecie bolesławieckim. • Szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych. • Prowadzenie warsztatów i szkoleń oraz grup wsparcia dla funkcjonujących rodzin zastępczych, mających na celu podniesienie ich kwalifikacji. • Objęcie istniejących rodzin zastępczych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. • Opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. • Zapewnienie właściwej opieki dzieciom przebywającym w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. • Podtrzymywanie i wzmacnianie więzi emocjonalnych między dziećmi przebywającymi w placówkach a ich rodzicami biologicznymi. • Stałe monitorowanie i analiza sytuacji rodzinnej wychowanków pieczy zastępczej.	• placówki opiekuńczo - wychowawcze		• liczba osób objętych szkoleniem dla kandydatów dopełnienia funkcji rodziny zastępczej; • liczba rodzin zastępczych uczestniczących w szkoleniach i grupach wsparcia; • liczba nowoutworzonych rodzin zastępczych zawodowych • liczba rodzin objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej • liczba rodzin zastępczych, ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych objętych poradnictwem i terapią w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu

		• Współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu z pracownikami socjalnymi ośrodków pomocy społecznej, asystentami rodziny oraz z kuratorami Sądu Rodzinnego. • Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. • Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych zgodnie z założeniami Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Bolesławieckim. • Podnoszenie kwalifikacji przez kadrę organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.			
1.4.	**Objęcie pomocą i wsparciem w procesie usamodzielniania się wychowanków pieczy zastępczej i innych instytucji w celu zapo-biegania ich marginalizacji społecznej.**	• Sporządzanie i realizacja Indywidualnych Programów Usamodzielnienia. • Przyznawanie pomocy wychowankom na usamodzielnienie. • Udzielanie wsparcia w : – uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,	• ośrodki pomocy społecznej • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie • organizacje pozarządowe • placówki opiekuńczo - wychowawcze	• budżety gmin • budżet powiatu • budżet państwa • środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej	• liczba sporządzonych Indywidualnych Programów Usamodzielnienia • liczba wychowanków, którym przyznano pomoc na usamodzielnienie; • liczba usamodzielnionych wychowanków objętych wsparciem i korzystających z pomocy; • rodzaje udzielonej pomocy;

		– zdobyciu kwalifikacji zawodowych i podjęcia zatrudnienia, – pozyskiwaniu środków na utrzymanie, – podjęcia leczenia odwykowego w przypadku uzależnienia. • Tworzenie mieszkań chronionych.			• liczba utworzonych mieszkań chronionych

2. Cel strategiczny: Integracja ze środowiskiem oraz aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych.

L.p.	Zadania	Sposób realizacji	Realizatorzy zadania	Źródła finansowania	Wskaźniki realizacji celu strategicznego
2.1.	**Zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych i starszych w życiu społecznym środowiska lokalnego.**	• Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych i seniorów. Promowanie postaw aktywnych wśród osób niepełnosprawnych i starszych. • Udzielanie informacji osobom niepełnosprawnym i seniorom o ich prawach i uprawnieniach oraz dostępnych formach wsparcia. • Realizacja zadań określonych w Powiatowym Programie Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016 – 2020. • Udzielanie dofinansowania likwidacji barier w komunikowaniu się (zakup i montaż urządzeń ułatwiających porozumiewanie się osobom niepełnosprawnym w środowisku). • Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i starszych	• Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu • ośrodki pomocy społecznej, • organizacje pozarządowe • kościoły i związki wyznaniowe • samorząd powiatowy • Referat Spraw Obywatelskich, Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Bolesławcu	• budżet powiatu • budżety gmin • środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej • środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	• liczba zorganizowanych lub wspartych akcji i kampanii informacyjno-promocyjnych, akcji społecznych podnoszących świadomość społeczną z zakresu potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych i starszych • liczba udzielonych dofinansowań/ zlikwidowanych barier • liczba podjętych inicjatyw mających na celu ułatwienie osobom niepełnosprawnym i starszym dostępu do korzystania z infrastruktury, rehabilitacji i opieki zdrowotnej

		w turnusach rehabilitacyjnych, imprezach integracyjnych, itp. • Ułatwianie osobom niepełnosprawnym i starszym dostępu do korzystania z infrastruktury, rehabilitacji i opieki zdrowotnej. • Dofinansowanie osobom niepełnosprawnym zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. • Dofinansowanie organizacji sportu, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.			
2.2.	**Poprawa warunków socjalno-bytowych osób niepełno-sprawnych.**	• Udzielanie dofinansowania likwidacji barier architektonicznych i technicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej. • Zwiększenie kwalifikacji zawodowych i kompetencji społecznych osób niepełnosprawnych w ramach realizowanych projektów. • Zapewnienie udziału osób niepełnosprawnych w programach umożliwiających podjęcie pracy zawodowej i zwiększenie ich dostępności do rynku pracy.	• Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu • samorząd powiatowy • ośrodki pomocy społecznej • Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu • organizacje pozarządowe • Referat Spraw Obywatelskich, Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Bolesławcu	• budżet powiatu • budżety gmin • środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej • środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	• liczba przyznanych dofinansowań • liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w różnych formach dokształcania i podwyższania/zmiany kwalifikacji zawodowych • liczba podjętych inicjatyw na rzecz zwiększenia zatrudnienia osób niepełnosprawnych • liczba osób objętych wsparciem finansowym

		• Wsparcie finansowe osób rezygnujących z pracy zawodowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym.			
2.3.	**Rehabilitacja zawodowa osób niepełno-sprawnych.**	• Poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych. • Organizacja szkoleń dla osób niepełnosprawnych w celu zdobycia kwalifikacji zawodowych, odpowiednich do ich możliwości psychofizycznych oraz potrzeb pracodawców. • Wspieranie samozatrudnienia poprzez przyznawanie osobom niepełnosprawnym środków na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej. • Pomoc finansowa dla pracodawców na wyposażenie stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej. • Dofinansowanie tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej. • Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie powiatu	• Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu • Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu • organizacje pozarządowe, • ośrodki pomocy społecznej • Referat Spraw Obywatelskich, Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Bolesławcu	• budżet powiatu • budżety gmin • środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej • środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	• liczba osób objętych poradnictwem zawodowym przez poszczególne służby • liczba zrealizowanych szkoleń • liczba osób objętych szkoleniami • liczba środków finansowych przyznanych na rozpoczęcie działalności gospodarczej • liczba utworzonych miejsc pracy • wysokość środków przeznaczonych na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej • liczba doposażonych stanowisk pracy • liczba nowoutworzonych warsztatów terapii zajęciowej lub zwiększona liczba uczestników funkcjonujących WTZ

		bolesławieckiego zakładu aktywności zawodowej.			• wysokość środków PFRON i z budżetu Powiatu przeznaczonych na funkcjonowanie warsztatów terapii zajęciowej • wysokość środków przeznaczonych na utworzenie i funkcjonowanie zakładu aktywności zawodowej
2.4.	**Rozwój form wsparcia środowiskowego oraz opieki dla osób niepełnosprawnych i starszych.**	▪ Rozwijanie systemu pomocy rodzinom w opiece nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi. ▪ Zwiększenie dostępności do różnych form usług wsparcia oraz usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych, tj. w miejscu zamieszkania osób jak też w placówkach pobytu o charakterze dziennym i długoterminowym. ▪ Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych.	▪ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu ▪ ośrodki pomocy społecznej ▪ organizacje pozarządowe, ▪ samorząd powiatowy ▪ samorządy gminne	• budżet powiatu • budżety gmin • środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej • środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	▪ liczba rodzin, które uzyskały pomoc w zakresie opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi • liczba powstałych placówek opiekuńczych • liczba miejsc w powstałych placówkach ▪ liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych • liczba podjętych lub wspartych inicjatyw i działań na rzecz seniorów i osób niepełnosprawnych

3. Cel strategiczny: Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz rozwijanie działań na rzecz rodzin i osób znajdujących się sytuacji kryzysowej.

L.p.	Zadania	Sposób realizacji	Realizatorzy zadania	Źródła finansowania	Wskaźniki realizacji celu strategicznego

3.1.	**Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie zagrożeń płynących z problemów uzależnienia oraz przemocy w rodzinie.**	• Prowadzenie kampanii społecznych oraz innych działań edukacyjnych w kierunku przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie. Opracowanie/ upowszechnianie materiałów informacyjnych i edukacyjnych dotyczących problemów przemocy domowej i uzależnienia. • Prowadzenie działań edukacyjno – profilaktycznych wśród rodzin z problemem uzależnienia oraz zagrożonych przemocą domową, mających na celu wzmocnienie prawidłowych postaw wychowawczych. • Prowadzenie działań edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej, mających na celu przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym.	• Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie • ośrodki pomocy społecznej • gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych • organizacje pozarządowe • placówki oświatowe/ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bolesławcu • organizacje pozarządowe	• budżety gmin • budżet powiatu • środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej	• liczba i rodzaj przeprowadzonych działań informacyjno – edukacyjnych • liczba instytucji i organizacji pomocowych zaangażowanych w realizację kampanii społecznych i programów na rzecz osób doznających przemocy domowej • liczba opracowanych i rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych • liczba podjętych działań edukacyjno – profilaktycznych • liczba osób objętych działaniami edukacyjno – profilaktycznymi
3.2.	**Zwiększenie skuteczności systemu ochrony oraz wsparcia osób**	• Monitorowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz problemu uzależnienia od substancji psychoaktywnych wśród mieszkańców powiatu bolesławieckiego.	• Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu • ośrodki pomocy społecznej	• budżety gmin • budżet powiatu • środki zewnętrzne,	• liczba założonych „Niebieskich Kart -A” / liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” • liczba spotkań Zespołów Interdyscyplinarnych/ Grup Roboczych

	i rodzin dotkniętych problemami uzależnienia i przemocy w rodzinie.	• Diagnozowanie sytuacji i potrzeb osób, co których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie; wszczynanie procedury „Niebieskie Karty" przez uprawnione podmioty w sytuacji podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie. • Interdyscyplinarna współpraca służb lokalnych na rzecz kompleksowej pomocy osobom uwikłanym w przemoc domową. • Rozwój form pomocy i wsparcia skierowanych do osób i rodzin w kryzysie/ dotkniętych problemami uzależnienia i przemocy w rodzinie. Wdrażanie nowatorskich projektów na rzecz pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc oraz dotkniętym problemem uzależnienia. • Podjęcie działań w kierunku utworzenia ośrodka interwencji kryzysowej. • Podjecie działań w kierunku utworzenia punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych. • Podnoszenie kwalifikacji różnorodnych grup zawodowych realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez organizację	• Policja/ Prokuratura/ • gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych • placówki ochrony zdrowia • placówki oświatowe/ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bolesławcu • Starostwo Powiatowe w Bolesławcu • organizacje pozarządowe • Kościoły i związki wyznaniowe	w tym z Unii Europejskiej	• liczba sporządzonych „Niebieskich Kart-C" • udział przedstawicieli poszczególnych służb w pracach Zespołów Interdyscyplinarnych /Grup Roboczych • zakres i rodzaj wsparcia zrealizowanego przez poszczególne podmioty i instytucje pomocowe (poradnictwo specjalistyczne/ liczba godzin, schronienie/ liczba osób, i inne) • liczba zrealizowanych projektów z zakresu przeciwdziałania przemocy • rezultaty ww. projektów, ze szczególnym uwzględnieniem liczby osób objętych poszczególnym wsparciem w ramach ww. projektów • wysokość środków przeznaczonych na utworzenie i funkcjonowanie ośrodka interwencji kryzysowej oraz punktu konsultacyjnego • liczba pracowników objętych szkoleniami, superwizją, innymi formami dokształcania • tematyka i rodzaj form szkoleniowych, w których

		i uczestnictwo w szkoleniach/ spotkaniach edukacyjnych, upowszechnianie materiałów tematycznych, zapewnienie superwizji.			uczestniczyli poszczególni pracownicy
3.3	**Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec sprawców przemocy.**	▪ Podejmowanie przez jednostki wymiaru sprawiedliwości i ochrony porządku publicznego zgodnie z kompetencjami działań chroniących ofiary przemocy w rodzinie przed dalszym krzywdzeniem (interwencja w sytuacji uzyskania zgłoszenia o przemocy w rodzinie, uruchomienie procedury „Niebieskie Karty"; izolowanie sprawców przemocy od ofiar, poprzez wykorzystanie aktualnych rozwiązań prawnych, np. zakaz kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną, nakaz opuszczenia mieszkania, nakaz tymczasowego aresztowania). ▪ Rozwój działań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie, w tym: realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego, prowadzenie poradnictwa specjalistycznego i terapeutycznego dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych.	▪ Policja/ Prokuratura ▪ Sąd Rejonowy ▪ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bolesławcu • ośrodki pomocy społecznej • gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych • organizacje pozarządowe	• budżety gmin • budżet powiatu • budżet państwa • środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej	▪ liczba i rodzaj sankcji zastosowanych wobec sprawców przemocy domowej ▪ liczba interwencji policyjnych związanych z realizacją procedury „Niebieskie Karty" ▪ liczba osób stosujących przemoc objętych działaniami poszczególnych instytucji/organizacji, w tym liczba osób objętych programami korekcyjno-edukacyjnymi; ▪ liczba i rodzaj działań podejmowanych przez uprawnione podmioty /instytucje/organizacje wobec osób stosujących przemoc w rodzinie ▪ liczba sporządzonych „Niebieskich Kart-D"

4. Cel strategiczny: Promocja zatrudnienia i wsparcie osób bezrobotnych.

L.p.	Zadania	Sposób realizacji	Realizatorzy zadania	Źródła finansowania	Wskaźniki realizacji celu strategicznego

4.1.	**Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych poprzez aktywne formy przeciw-działania bezrobociu.**	▪ Organizacja szkoleń, kursów i innych form edukacyjnych związanych z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych. • Aktywne pośrednictwo pracy. Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa. Organizacja staży, przygotowań zawodowych, robót publicznych, prac interwencyjnych dla osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. ▪ Analiza przyczyn długotrwałego pozostawania bez pracy i trudności w znalezieniu zatrudnienia przez bezrobotnych klientów ośrodków pomocy społecznej. Stała współpraca pracowników socjalnych Ośrodków Pomocy Społecznej z pracownikami Powiatowego Urzędu Pracy w celu podjęcia zindywidualizowanych działań w stosunku do bezrobotnych klientów ośrodków pomocy społecznej. • Tworzenie sprzyjających warunków do podjęcia pracy przez młode matki, w tym refundowanie kosztów opieki nad dzieckiem i promowanie elastycznych form zatrudnienia.	• Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu • ośrodki pomocy społecznej • organizacje pozarządowe, • placówki oświatowe • przedsiębiorcy i organizacje gospodarcze	• budżet powiatu • Fundusz Pracy • środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej	• liczba zorganizowanych form edukacyjnych (szkoleń, kursów, staży itp.) • liczba osób bezrobotnych korzystających z ww. form edukacyjnych • liczba osób bezrobotnych, które podjęły pracę w wyniku podniesienia kwalifikacji zawodowych • liczba spotkań i konsultacji Powiatowego Urzędu Pracy w Bolesławcu z instytucjami pomocy społecznej, a także ich efekty • liczba osób bezrobotnych korzystających z poradnictwa zawodowego • liczba osób bezrobotnych korzystających z wybranych instrumentów i usług rynku pracy. • liczba osób objętych wsparciem/refundacją. • liczba inicjatyw promujących elastyczne formy zatrudnienia. • liczba przyznanych dotacji/dofinansowań na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

		• Wsparcie doradcze i finansowe dla osób bezrobotnych na rozpoczęcie działalności gospodarczej. • Wspieranie pracodawców w zakresie tworzenia miejsc pracy poprzez refundację wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy.			• liczba przyznanych refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy
4.2.	**Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich w kierunkach zgodnych z oczekiwaniami rynku pracy.**	• Badanie potrzeb szkoleniowych osób bezrobotnych i pracodawców. • Współpraca pomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy w Bolesławcu oraz pracodawcami, jednostkami oświatowymi w zakresie dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. • Inicjowanie i organizowanie kontaktów z pracodawcami. Organizacja lokalnych targów i giełd pracy. • Promocja kształcenia ustawicznego.	• Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu • placówki oświatowe • pracodawcy i organizacje gospodarcze	• budżet powiatu ▪ Fundusz Pracy ▪ środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej	• liczba przeprowadzonych analiz/badań w zakresie potrzeb szkoleniowych • liczba zorganizowanych targów/giełd pracy • liczba kierunków kształcenia dostosowanych do potrzeb rynku pracy

4.3.	**Przeciwdziałanie marginalizacji osób długotrwale bezrobotnych.**	• Podejmowanie i wspieranie działań dotyczących rozwoju ekonomii społecznej, w tym tworzenia na terenie powiatu bolesławieckiego przedsiębiorstw społecznych - w szczególności spółdzielni socjalnych.	• Powiatowy Urząd Pracy w Bolesławcu • ośrodki pomocy społecznej • organizacja pozarządowe • osoby indywidualne zagrożone wykluczeniem społecznym	• Fundusz Pracy • środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej	• liczba funkcjonujących i nowopowstałych podmiotów ekonomii społecznej/ zakres ich działania/ liczba zatrudnianych w nich osób

ROZDZIAŁ V ZARZĄDZENIE REALIZACJĄ STRATEGII.

5.1. Zasady wdrażania, monitorowania i ewaluacji strategii.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zgodnie z art. 112 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej koordynuje realizację strategii. Monitorowanie i ewaluacja zapisów strategii polegać będzie na systematycznej corocznej ocenie realizowanych celów w oparciu o wskaźniki ustalone dla pomiaru stanu realizacji poszczególnych zadań.

Ocena realizacji strategii będzie prowadzona na podstawie materiałów sprawozdawczych i innych dostępnych źródeł przekazanych od realizatorów merytorycznych poszczególnych celów, instytucji pomocy społecznej, organizacji pozarządowych i innych podmiotów. Sprawozdanie merytoryczne z realizacji strategii sporządzane przez PCPR w Bolesławcu będzie przedkładane corocznie Radzie Powiatu Bolesławieckiego w terminie do końca II kwartału następnego roku je realizacji.

5.2. Źródła finansowania Programu.

Środki finansowe na działania zaplanowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bolesławieckiego w latach 2016 –2026 będą pochodzić z:

- budżetu Powiatu Bolesławieckiego (w tym budżetów jednostek organizacyjnych powiatu),
- budżetu Państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- budżetu Państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych,
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- funduszy europejskich,
- innych programów i grantów.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki Powiatu na bieżącą działalność.

Zakłada się, że cele i działania strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej Powiatu Bolesławieckiego i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu Powiatu w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również kierunkami starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie działalności poszczególnych jednostek. Strategia jest dokumentem nadrzędnym nad tworzonymi programami z zakresu polityki społecznej Powiatu. Jej zapisy winny być również uwzględniane przy tworzeniu kolejnych dokumentów długookresowych. Źródła finansowania winny być również przedmiotem dogłębnej analizy podczas przygotowywania corocznej oceny stopnia jej realizacji. Pojawienie się nowych źródeł lub brak możliwości finansowania zaplanowanych działań mogą być również przesłankami do rozpoczęcia procesu aktualizacji dokumentu.

Zakończenie

Zasadniczym celem Strategii jest stworzenie rozwiązań umożliwiających działania zmierzające do zmniejszenia się liczby osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych oraz zwiększenie możliwości aktywizowania zawodowego i społecznego mieszkańców Powiatu zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmacnianie postaw aktywnych, wdrażanie modelu pomocy zintegrowanej i partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu reintegracji społecznej i zawodowej z problemami społecznymi.

Dokument wyznacza kierunki lokalnej polityki społecznej, która uwzględnia potrzeby mieszkańców Powiatu i prowadzi do realizacji założonej misji. Realizacja celów zapisanych w dokumencie strategicznym możliwa będzie dzięki współpracy z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej. Cele strategiczne i zadania uwzględniają najistotniejsze obszary życia społecznego, które winny być sferą oddziaływań samorządów.

Należy pamiętać, że Strategia jest dokumentem bazowym do konstruowania programów celowych i projektów skierowanych do określonych grup odbiorców.

Zapisy zawarte w Strategii będą realizowane w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

W przypadku zmian dotyczących rzeczywistości społeczno-gospodarczej (w tym nowych potrzeb osób i rodzin) a także uwarunkowań wewnątrzorganizacyjnych i wymogów prawa Strategia będzie podlegać okresowej weryfikacji i niezbędnym modyfikacjom.